

FALLACEM circum. Quia in ludis circensibus de cepte fuerunt fabine.

ASSISTO diuinus. Sor dilegis. Sortilatores dicit. Por ro autem altioris dignitatis homines erubescunt in his vul gi circulis stare. quod tamen hora dicit. pervigil libertatem in qua non esset senatoria di gnitate constitus.

AD potri & ciceris. hac escam vulgarem esse. nemo est qui nesciat.

ET lapis albus. Marj morea mensam delphicam significat. f. predi non magni est

ECHINVS. Echinum dixit vas eneam in quo calices leuantur. quod modo tri file appellamus. Alii ampul lam vitream dicunt.

GUTTUS. Vas unde guttatim vnguentum stillatur.

CAMPANA suppellex. Ficulis aut viminea. vel enea qua in campania dicebantur que res optime fabricari.

OBEVNDVS marsia. Marsia statua in rostris ad quam solebant homines illi conuenire. qui inter se lites atq;

interrogo

Incedo solus percunctor: quanti holus ac far

Fallacem circum vespertinumque pererro

Sape forum assisto diuinus: inde domum me

Ad potri & ciceris refero laganiq; catinum

Cœna ministratur pueris tribus & lapis albus

Pocula cum cyatho duo sustinet astat echinus

Vilis cum patera guttus campana supellex

Deinde eo dormitum: non sollicitus. mihi. q; cras

Surgendum sit mane: obeandus marsia: qui se

Vultum ferre negat nouiorum posse minoris

Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego lecto

Aut scripto quod me tacitum iuuat. vngor oliuo

Non quo fraudatis immudus natta lucernis

Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum

Admouit: fugio rabiosi tempora signi

Pransus non auide quantum interpellat inani

Ventre diem durare: domesticus otior. hæc est

Vita solutorum misera ambitione grauiq;

His me consolor victure suauius: ac si fuisset

Questor auus pater atq; meus patriusq;

negotia componebat. Nam & a statua nomen locus ac ceperat.

QVI se ferre vultu neget nouiorum & c. Noui fratres fuerunt quorum minor ad locum qui appellatur marsia obsonari consueuerat. hi autem noui fuerunt acerrimi foeneratores. & iocatur de hac re horatius ideo ait puto marsiam erectam vnam manum habere quod illorum foeneratorum impudentiam non potest sustinere deinde quod ad statuam marsie vadimonium statuebatur.

PRANSVS non auide. & c. Interpellat hoc est prohibeat. dicit autem parum se prandere. ne ieiunus sit. nam ieiunio vires deficiunt.

DOMESTICVS otior: domi otiosus maneo. Notandum otior fictum verbum.

MISERA ambitione: grauiq; ab omni cupiditate que miseros facit. quia graui ter afficit.

AC si auus fuisset que stor. Sensus est. Suauius nunc militare generis & dignitatis mee sum victurus quam si hæc senatoria familia. atq; ipse senator essem.

Argumentum in satyræ septimam.

N hac breui satyra & multum iocosa in rupiliu regem prenestinum iocam refert. & contentionem persij cum eodem rupilio commemorat. Hic enim Rupilius ab Augusto proscriptus ad Brutum in Asiam confugit ubiq; horatium flaccum iurgio lacessiuit. ob quod stili amaritudines in eum constrinxit; Sermo iocis plenus. Hoc dicit.

AA

RVPILIVS rex praesente ab Augusto proscriptus ad brutum in asiam confugit. Sed cum horatium tunc tribunum veluti ignobilem committeret voluit poeta in operibus probria incurrere. Itaque per suum quendam sibi opposuit hic a rege laesit has quas video lites exercuit.

PROSCRIPTI redit. Proscribere autem religare est. item venale proponere. Cicerone in libro de officiis. ille quod non placebat proscriptis. tu autem quod placebat non emisti. Sed in rebus animatis proscribere non dicimus. Sed producere. unde de prolixitate seruos. id est venales ostendit.

HIBRIDA. Proprietatis ex venatico & gregatione natus. verum hunc hybridam appellat quod ex patre asiaticeo & matre romana ortus sit. Ordo autem est talis. Ego puto esse notum quo pacto persius vltus sit pus & venenum proscripti regis Rupili

OMNIBVS & lippis. Adeo ait divulgatum est quibus modis infectatus sit persius rupilius. ut & in tonstris

Satyra septima

malignitatem liuorem

Proscripti regis rupili pus atque venenus.

Hibrida quo pacto sit persius vltus opinor!

Omnibus & lippis notum & tonstribus esse.

Persius hic per magna negotia diues habebat

in oppido illo asie

habebat

Clazomenis. etiam lites cum rege molestas

inhumanus

acerbitate

Durus homo atque odio qui posset vincere regem

temerarius

arrogans

fuit

Confidens tumidusque adeo sermonis amari

hos loquaces populos

Sisennas berros ut equis praecurreret albis.

rupilius

postquam non interuenit aliqua concordia

Ad regem redeo postquam nihil inter utrumque

hac pertingentia

malis homines

Conuenit hoc etenim. sunt omnes iure molesti:

Quo fortes quibus aduersum bellum incidit inter

moles sunt

magnanimum

Hectora priamiden aiosum atque inter achillem

grauissima

iram eorum

Ira fuit capitalis. ut vltima diuideret mors

robur animi.

Non aliam ob causam. nisi quod virtus in utroque

nis hec & medicinis narrata sint. ferè autem in his officinis ociosi solent considerare. has res rumoribus frequentatas a bulis celebrare.

GLAZOMENIS. Clazomene asie ciuitas. Ergo clazomenis ut athenis.

ADEO sermonis amari. Adeo fuit inquit in rabie orationis amarus persius. ut sisennam atque varrum longe anteciret sed hoc ipso gloriabatur. quod quadrigis triumphalibus incederet. Videlicet autem sisennam & varrum maledicos fuisse dicit.

UT equis praecurreret albis. Erat igitur prouerbiū ut qui longo interuallo praecederet equis albis vinceret diceretur.

SVNT omnes iure molesti. Sensus est. pertinacia inquit mali homines inter se contendunt qua bellat viri fortes. Nam si viribus pares sint neuter neutri cedit. Si autem imbecilles ambo sunt facile cedunt: aut si alter minus potens vltro victus abire. ut Glaucus qui sua arma aurea diomedis misit. et illi aenea sumpsit ut diomedes cessaret. refert homerus

i DVO. p duos vt Vir Si duo p̄terea tales idea tulisset.

k RVPILI & perfi par pugnat & c. Metaphora a gladiatoribus satis amare. q. de gladiatoribus. Cū bitho bachius. bithus & bachius gladiatorum nomina celebrata apud Suetonium tranquillū sub augusto. tamen mire in metaphora perdurauit. idest melius pugnant in litem rupilius & perfius quam memorati gladiatores.

l IN ius. q. gladiatorum. Alii in iudicium in litem.

m SOLEM asie brutum vt illud Vir. O lux dardanie spes o fidissima teucrum. Rupilius rex comes fuit bruti. solem ergo dicebat brutum. & comites stellas salubres. rupiliū vero canicularē stellam hoc est syrium.

n RUEBAT flumē vt hibernum. idest ita ruebat eius oratio. q. torrens descendens de altissimo monte quo rara securis ferē hoc est ad qui raro uenit precidendō riu grana lignorum fabula talis est. quodā tempore rusticus dū iuxta si uuium ligna cederet. casu securis eius in fluuiū cecidit. Mercurius hoc deus mouidens descendit ad rusticū cui admissa simplicitate sua ait securē ferream perdidit. Mercurius leuauit eneam illic suam sibi reddi cupiebat collaudauit eum deus et suā illi & auream condonauit. Alter agricola hac fama iuit ad fluuiū. et dum se simulac ligna cedem uelle securim in fluuiū proiecit. Similiter hoc deus uident descendit. leuauitq; ferream. Ille se auream

Summa fuit. duo si discordia vexet inertes
si inter se tenent & ignauū si incidat bellum

Aut si disparibus bellum incidat: vt diomedis
ruce roano sponde

Cum lycio glauco discedat pigrior vltro
maie enim aurea arma glaucus vt a certa mine cessaret & accepit diomedes cras

Muneribus nullis. bruto pretore tenente
ceptosam p rupiliū

Ditem asiam rupili & perfi par pugnat: vt non
spugnaret l iudicium

Compositus melius cum bito bachius in ius
inundum

Acres concurrunt magnum spectaculum vterq;
qre n̄ p̄terit sū rupilio de perfius

Perfius exponit causam: ridetur ab omni
hominum l. comites q m bru ti consilio erant

Conuentu laudat brutum. laudatq; cohortem
salutem

Solem asie brutum appellat: stellasq; salubres
rupilio regē viat

Appellat comites: excepto rege: canem illum
perfius eo impetu n̄ orōnis uebatur

Inuisum agricolis sydus venisse: ruebat
l. ruit

Flumen vt hibernum fertur quo rara securis.
postea amaro & copioso

Tum prænестinus falso multumq; fluenti
q. de p̄terite inculto in uicem uicere

Expressa arbuſto regerit conuicia durus
viudemator

Vindemator & inuictus: cui sepe viator
nomina pp̄ter contemptum

Cessisset magna compellans voce cucullum.
vehementi obſt̄ gatione rupiliū

At graecus postq; est italo perfusus aceto:
nomine perfi horartum acipe

Perfius exclamat. per magnos brute deos te
occidere interfecte enim cultum cesarem brutus.

Oro qui reges consuetis tollere: cur non
rupiliū l. occidere regem rupiliū

Hunc regē iugulas: operū hoc mihi crede tuorū ē

perdidisse fingebat. iratus deus. & illam dimisit. Itaq; qui auream habere cupiebat & suā perdidit. Ergo dicit modo poeta sic in iunā rupili perfius iruebat quomodo fluuius ille qui habebat aureā securim.

o TVM prænестinus & c. rupilius rex.

p SALSO. idest de amaro & copioso & male dicit p̄terite protulit conuicia & misit.

q EXPRESSA. Prolata p̄terite allegoricos.

r DVRVS vindemator: Pro vindemator. & ni ita dixeris versus non stabit. idest ita durus vt est ille vindemator cui viator inuictus sepe cessisset. idest qui superaret eum viatorē qui alios superasset. Erat enim cōsuetudo apud priscos. que etiā n̄stris tēporibus non cessat vt vindemie tempore agricole ex arboribus in quibus uuas legunt inuatores iurgia iactent vicissimq; ab illis audiant. Est ergo sententia quod ille non esset minus conuiciator q̄ vindemator.

f CUCVLLVM. idest vindemiatorem cucullum indutum. vel quē appellat cucullum propter contemptum.

t QVI reges consuetis tollere. Aut propter cesarem dicit hoc qui interfectus in senatu a cassio et bruto aut quia orōginē ducebat a bruto qui perpulit de urbetarquinos.

AA ii

Argumentum in satyram octauam.

i N hac satyra inducitur priapus positus in hortis: qui erant extra portam exquilinam: referens non tam sibi esse laborandum in custodiendis hortis a furibus atq; auibus: quam a veneficis p̄ferendis. In gratidiam igitur quandam eiusq; comites veneficas inuehitur: Hec neapolitana vnguentaria fuit. Sed poeta pro gratidia Canidiam posuit ne nomen proprium taxaret. Hoc dicit

b OLIM truncus & c. In gratidā eiusq; comites veneficas inuehit. Inducit priapum qui stat in hortis exquisitis dicentem non tam sibi laborandū in seruandis furibus. quā veneficiis pferēdis.

c FICVLNVS. Sicut a corylo columnus. ita a fico ficulus inutile. ad nullos vsus genitum.
d PALVS ruber. idest rubrica infectus. & in obscenā formam fabricatus.

e HVC prius & c. Ostendit quod vbi nūc hortus est. erant publice vstrine.

f EIECTA. nullo honore elata. eiecta non honoris causa. sed ne locus tetra odore infestaretur.

g CONSERVVS vili. Quia conserui locabant & sepeliebant alios seruos.

h VILI arca. Et non ornato feretro.

i LOCABAT. dato precio nam nobiliorū cadauera magna pompa efferuntur hec autem nulla.

k MISERE. inopi & cui non sit proprium sepulchrū
l PANTALABO. Hic trans tyberim ingenuis partibus ortus. vniuerso patriamoni orato. ad summam

Satyra octaua.

ego priapus

o Lim truncus eram ficulus inutile lignū.

lignarius

eg me

Cū fiber incertus scamnū faceret ne priapū

faber lignarius

me

postea

factus sum

Maluit esse deum: deus inde ego furum auiumq;

in qua fultem teneo

Maxima formido: nam fures dextra coerces.

turpi

rinctus rubro

coerces fures

Obscenusq; rubet porrectus ab inguine palus.

sed

summitate capitis

canna

Ast importunas volucres in vertice arundo

arundo nūc erit inuis & facta

Terre fixa: veteraq; nouis considere in hortis

vili sumis

tugurū

Hud prius angustis eiecta cadauera cellis

eiusdem domini seruis

conducebas feretro.

Conseruus vili portanda locabat in arca:

stacurū erat

publicum

Hec miseræ plebi stabat cōmune sepulchrum

l

m

priuso q non est potius

Pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.

lancudinem

terra sepulchri

Mille in fronte pedes trecentos cippus in agrum

hec loco

Hic dabat heredes monumentum ne sequerent

in loco vbi corpora mortuorū sepeliebantur

Nunc licet exquilijs habitare salubribus: atque

egestatem redactus est. **m** MOMENTANO. Eadem luxuria hic perditus fuit ac postremo apud exquisitas in publicis vstrinis sibi momentum construxit.

n CIPPVS. Terra sepulchri est. Et quoniam sepulchrum non vniuersam terram illi sacra occupabat. solebat ante in ipso sepulchro ad quos pedes & frontē. idest in latitudine iuxta viam procederet. & rursus ad quos pedes in agrū. idest in longitudine agri porrigeret. Dānat ergo vanitatē hominis qui in solo publico tantum spatium arrogauerit.

o HEREDES ne monumētū sequerentur. Et hoc sū me arrogantie est. Nā in magnorum virorū sepulchris quoniam digni essent qui seorsum sepelirentur ita inseri bebat. H. M. N. S. quod significat hoc monumētum heredes non sequantur.

p NVNC licet exquilijs Sensus est. ibi nūc amenitas edificiorum gradis est vbi aliquid quando albebant ossa miserorum. idest tristes homines intuebantur. hunc agrū aliquid quādo ex ossibus cadauerū

q CVM mihi & c. Excul
to huiusmodi hortu iminet
mihi nō minor labor in abi
gendis beneficiis. quam in re
mouēdis furibus et auibus.

r HVNC vexare locū. Nā
furorem inducūt in animos
humanos. Veniebant anime
illuc venefice vt & ossa defū
ctorum. & herbas in sepul
chris natas legerent. Nā hec
veneficiis conferre putabant

s LVNA. Nā & hec in
veneficiis efficacissima dea
habeatur. hinc Maro. Terge
minam hecatem tria virgī
nis ora diane.

t VIDI egomet & c. Hic
versus tragice profertur.

v NIGRA. Qui color in
feris diis aptus est quibus
hec sacra parabantur. sic in
fra pullam agnā ponit. Vir.
sacra iouis stygio querite ice
ptā parauī plicere est anim⁹.

x MAIORE. Vel maiore
alia sagana etate vel viribus
vel maiore canidia. idest ma
gis efficaci.

Agere in aprico spaciari. quo modo tristes
surpam mortuorū

Albis informem spectabant ossibus agrum.
q consuece

Cum mihi non tantum furesq; feræq; suate
r

Hunc vexare locum curæ sunt atque labori: |
femine in cantationibus agitent veneficia.

Quantum carminibus que versant atq; venenis
feminas vasa

Humanos animos: has nullo perdere possum
figure qd hoc loco

Nec prohibere modo. simul ac vaga luna decorū
ostendit mortuorū

Protulit os quin ossa legant herbasq; nocentes

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
veste.

Canidiam /pedibus nudis /passoq; capillo:
alta venefice

Cum sagana maiore vlulante pallor vtraq;
effodere.

Fecerat horrendas aspectu scalpere terram
lacerare

Vnguibus & pullam diuellere mordicus agnā
inceptus agne est ex fossa

Cœperunt cruor infossam cum fusus: vt inde
apud inferos positas.

Manes elicerent animas responsa daturas.
ex lana unugo effigies cras

Lanea & effigies erat: altera cærea maior
effigies minoris

Lanea quæ pœnis cumpesceret inferiorem
effigies humili loco grauissimis tanq;

Cærea suppliciter stabat: seruilibus vt que
moritura pserpinam crudelis

Iam peritura modis hecatem vocat altera: sauiam
sagana s. vocat maximam furorum.

Altera tisiphonem: serpentes atq; videres
furias

Infernas errare canes lunamq; rubentem
factis larebant.

Ne foret his testis post magna latere sepulchro
maculoz.

Mentior at si quid: merdis caput inquiner albis
egestum

Ceruorū: atque in me veniat mictū atq; catatum

y VNGVIBVS. Nam va
riis modis herbas legebant.
modo falce gnea. modo vng
uibus.

z LANEA. Sub effigie
poscentis pœnas. Cærea vera
sub effigie daturī.

a HECATEN. idest pro
serpinam cui insunt centum
potestates.

b TISIPHONEM
Hec maxima furiarum est. et
greca dictio vtricem cedis
significat.

c INFERNAS ca
nes. Nā apud inferos canes
apud nos furie apud super
ros dire appellatur. apud lit
torales harpye. Et reuera infe
riores solo latratu. idest iury
giis incessere possunt. cū no
cendi vim non habeant. Su
periores autem diri sūt quo
niam possunt crudelitatem
exercere. Mediocribus fures
relicta.

AA iij

ANO.
rditus
l exqui
nis sibi
xit.

pulchri
chrum
n illi fa
it anna
d quot
in lani
rocede
t pedes
itudinē
at ergo
ai in so
patium

monu
hoc sū
ā in ma
pulchris
nt qui se
ita inscri
od signū
um here

exquili
menicas
stibi ali
sa misey
nomine
agru ali
adauerū.

Liber Primus

d IULIVS & fragilis pediatia. Quidam infames tēporis illius. alii dicunt potas fuisse pessimos & triuales. De triualibus autem Virg. Non tu in triuuis indocte sobas. Stridenti miserū & c.

e ALTERNA. Alternatim modo venefice. modo vmbre.

f TRISTE & acutum. nā vlulatus vocem acutam & moestam profert.

g LUPI barbā & c. Nam & plī. sic scribit. Lupi rostrum inueteratum veneficiis resistere aiunt. ob idq; portis prefigunt.

h IGNIS & c. Ordo est ignis arserit largior imagine cerea. s. liquefacta.

i FURIARVM. Quas ille ab inferis exciderāt. vel cōfirue horruerim voces & fa

^{mollis}
Iulius & fragilis pediatia furq; voranus

^{sc} ^{alternatim}
Singula quid memorē; q̄ pacto alterna loq̄ntes

^{venefica} ^{merendum & lugubre}
Vmbre cum sagana resonarent triste & acutum

^{q̄modo} ^{crinem} ^{maculose.} ^{serpentis}
Vtque lupi barbā varīe cum dante colubrā

^{abscorderint} ^{quomodoj}
Abdiderint furtim terris & imagine cerea

^{argius} ^{q̄modo} ^{non vindicatus}
Largior arserit ignis: & vt non testis inultus

^{incantaticum} ^{verba dicta.}
Horruerim voces furiarum & fata duarum

^{ego puapua} ^{venefico} ^{pre terrore}
Nam displosa sonat quantum vesica pepedi

^{currerent} ^{alterius venefice} ^{ornamentum capitis}
Diffissa nate ficus jat illi currere in urbem

^m ^{brachys suis}
Canidie dentes: altum sagane calendarum

Excidere atq; herbas: atq; incantana lacertis

Vincula cum magno risuq; iocod; videres.

eta duarum furiarum. idest ollas canidie & sagane que tanquam furie erant.

k FICVS. idest ego ficus qui ex ficu factus sum prius pus cum diffisa nate pepedi.

l CANIDIE dentes. Vel quos legerat ex sepulchris vltimos. quia anus erat. Ex nimio anhelitu quem in cursu auxerat dentes pulsi sibi exciderat.

m CALIENDARVM. Ornamentum capitis. Ostendit autem anicularum stulticiam que cum omnia maxima suis veneficiis promittat deinde tam parua re terrefiat.

n VINCVLA. Fortasse lycia ex variis colorib;. Vir. Terna tibi hec primū triplici diuersa color elicia circūdo.

Argumentum in satyram nonam.

h Ac festiua satyra generaliter reprehendit omnes garrulos atq; molestos homines: & hoc per quendam bellarium demonstrat. cuius importunitatem cum quadam diei horatius obuiaffet vix tandem euasit. quomodo autem eum occupauerit. narrat. Hoc dicit.

Satyra. IX. d' tedio garruli

z DOCTI sumus. Non discedit ab ingenio arrogantis simul & fatui.

p. IBAM forte & c. Carpit impudentiam. atq; iporunitatem. et ineptias quorundam hominum. Sensus est. Dicit se incedentem via sacra incidisse in hominem molestem & garrulum. neq; se ab eo auellere potuisse. nisi aduersarius superuenisset. a quo vadimoniu sibi dictu est. Et totum hunc sermonem dramatico caractere altero no sermone variat.

i Bam forti via sacra sunt meus est mos
Nescio quid meditas nugarum totus in ill

a HIC ego pluris & c. hac re quia doctus es. ideo tibi honorem habeo.

Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.

b CVM sudor ad imos. Cum ex tedio & molestia illius flucret sudor.

Arrepta manu quid agis dulcissime rerum

c BALANE. Hic cauidicus fuit qui nullo clamore. aut strepitu forensi conturbabatur. hinc illum felicem cerebri appellat.

Suauiter: vt nunc est inquam & cupio omnia q vis

q VIA sacra. Que a porta triumphali ad capitolium ferrebat.

Cum affectaretur: nunquid vis occupo at ille

r NVGARVM. Modeste de se loquitur qui suas cogitationes vel nugas appellat. vel se quandoq; reprehendit satyri vt liberius in alios inueni liceat.

Noris nox inquit docti sumus: hic ego pluris

d GARRIRET. Per plures versus vehementer depingit inanis & arrogantis nugatoris ingenium.

Hoc inquam mihi eris: miserae discedere querens

f NOTVS nomine tantu. Vt ostendatur maior impudentia. cum nulla intercederet familiaritas.

Ire modo otius interdum consistere in aurem

e NIL opus est circumuagi. Hoc ex horatii persona intelligendum est.

Dicere nescio puero. cum sudor ad imos

f NON sum piger. Hec ille molestus dicit.

Maneret talos o te balane cerebri

t ARREPTA manu. No expectauit vt porrigerem ordo autem est. quid reru agis ait mihi dulcissime.

Felicem aiebam tacitus cum quidlibet. illi

g SI bene me noui. Bene fretus sum conscientia mea intelligo. quia magis mihi defers quam illi. Sensus autem est. Non viscum amicum pluris facies hoc est qui tibi amicus est potentiozem duces. Mire sic garrulum ostendit molestum.

Garriret vicos vt bemb laudaret. vt illi

v ET CVPIO omnia que vis. Te vitare ex sententia tua id est suauiter ago sicut modo et tibi cupio bene euenire.

Nil respondebam. misere cupit inquit abire

Iamdudum video. sed nil agis vsq; tenebo

x NVNQVID vis occupo. Preuenio illu dicens nunquid aliud vis. nuquid tibi necessarium est.

Persequar hinc: q nunc iter est tibi. nil opus est te

h NAM quis me scribere pluris. Eleganter dicit eum in his rebus sibi placere. que ad doctrinam non attinent. ideo ostendit imperitum satyris & importunum fuisse. AA iiii

Circumagi quendam volo visere non tibi notu

y AT ille noris & c. id est volo vt scias nos. quia docti sumus. id est no sumus indigni. quos scias.

Trans tyberim longe cubat is prope caesaris ortos.

Nil habeo. quid agam. & no sum piger. vsq; seqr te

Demitto auriculas vt inique mentis asellus

Cum grauius dorso subiit onus. incipit ille

Si bene me noui non viscum pluris amicum

Non varrum facies. nam quis me scribere pluris

Aut cicius possit versus: quis membra mouere

Liber Primus

i EST tibi mater & c. hoc hora. interrogas illum dicit

k COMPOSVI. Sepeliui Nam & oculi comprimuntur a propinquis & lauabatur & ungebantur & apte imponerentur a feretro.

l NVNG ego resto & c. Hoc horatius tacitus apud se dicit ait se superasse. quem ille occidat per importunam garrulitatem. Sensus autem est. Dicit fabinam nutricem se hora. habuisse que vna fortes ducere erat solita. vna dedit quia cum aliquando monuit ipsa nutrix sua caueret garrulos. quonia ab hiis esset interficiendus. & id sibi nunc ab fastidioso garrulo posse fieri putabat.

m TARDA. Quia tardos facit. & est hyppaloge.

n QVANDOCVMq; Thematis est.

o VENTVM erat ad vestre. subaudiendum eadem. Sic & Theren. vbi ait ad diang veneris.

p VADATO. In iudicio Quia vadatus est fuerat. vel quia cum vadimonio obligauerat. participium est ab eo quod est vador vadaris. & est verbum commune. id est voco te & vocora te ad iudicium. Respondere ergo ei a quo vocatus est ad iudicium. aut ei que ipse vocasset.

voleatse victu sicut cantos ille.

Mollius: inuideat. qd & hermogenes ego canto
respondendi illi tunc

Interpellandi iocus hic erat: est tibi mater:
sunt ne tibi sano respondit garrulus

Cognati: quis te soluo est opus: haud mihi quisq;
cognatos sunt illi mortui

Omnes composui foelices: nunc ego resto
componere me in sepulchrum

Confice. nam qua instat fatum mihi triste. fabella
fatum mihi potuit .i. motu formibus in vnam coniectio

Quod puero cecinit diuiana mota anus vrna.
puerum

Hunc neq; dira venena. nec hosticus aufert ensis
ab effera

Nec laterum dolor. aut tussis nec tarda podagra.
quidam puerum occidet venus

Garrulus huc quando consumet cumq; loquaces
prudens est .i. cum ad adolecentiam venerit

Si sapiet vitet. simul atq; adoleuerit aetas
remplu illius etc

Ventum erat adueste quarta iam parte diei

Præterita & casu nunc respondere vadato
garrulus nisi hoc succumbere in iudicio

Debebat quod ni fecisset perdere litem
garrulus mecum in iudicio q. percam.

Si me amas inquit paulu hic ades inteream si
in iudicio

Aut valeo stare aut noui ciuilia iura
ad eum locum ad quem locum garrulus

Et propero q scis dubius sum quid facia inquit
relinque respondit garrulus.

Te ne relinquam an rem me sodes. no faciam ille
qualiter

Et præcedere cepit. ego vt contendere durum est.
.i. accore q me in ius vocat cum et hospio.

Conuictore sequor. macenas quo modo tecum
post hoc garrulus est prudens

Hinc repetit paucorum hoim & mentis bene sane
quam tu herati

Nemo dexterius fortuna est vsus haberes
prosperas res

Magnum adiutorem. posset qui ferre secundas
meccenas mihi in amicitiam nisi moriar

Hunc hoim velles si tradere disperam. ni
a familiaritate eius loquitur horatius

Summosses omnes. non isto viuimus illic.
in domo meccenas

q INTEREAM si aut va leo & c. Hoc Hora. Dicens negat se posse cum spectare.

r TE ne relinqua an rem. Stultus omnino qui seria iocis postponat.

f HINC repetit. Hic principium resumit & dicit quomodo tecum viuit meccenas.

t ET mentis bene sane. Afferret quare paucorum hominum. quia est bene sane. id est pudentis mentis. et huius refignum est quod nemo vitetur fortuna dexterius. id est aptius. nam ille fortuna apte vitetur. qui neq; afferit rebus secundis. neq; succumbit ad uersis.

v MAGNUM ad iutorem. Malignus vir magna ligna promittit. Sententia est Si faceres me amicum meccenas natis prestarem tibi magnu auxilium ad reliquos ex hominibus amicitia pellendos neq; esset quod me timeres. na cederem tibi primas partes in amicitia.

x NON isto viuimus Respondet poeta. quod apud meccenatem viuimus sine in fidiis. nec viget ibi inuidia. vt aut ditiori aut doctiori inuideatur. sed est unicuique locus suus.

uera
gna
bus
in m
so in
z
al ve
a AC
b V
Hora
latore
ditur
Inuel
ter in
eiu
clama
deme
plicita
cia. al
cho d
buisse
uersus
rite al
latenti
circo
fabri
est ho
me m
in pul
satelli
mi cla
stario
ter in
introd
lorum
stator
quid
immis
atq; a
quenti
lum q
inidia
animi
oc
Imme
rat ho
uati in
artes c
uos vt
duo v
bi apu
d N
Optim
colloc
f FV
nobili
ditate

y MAGNUM. Res uera magnum est. quod magna domus careat factionibus. unde est maxima laus in meconatem at viro vitio so incredibile videtur.

z AT qui sic habet. Hora tū verba.

a ACCendis. verba garruli.

b VELIS tantummodo. Horatius loquitur let in adulatorum adulationem effundit suo illū gladio iugulet. Inuehitur etiam poeta latenter in adulatorum contra quos etiam Iohannes Bocacius exclamat. O sacra pietas quid dementius versipelli de simplicitate. patricide de innocencia. assentatori de virtute. mecho de pudicitia fidem exhibuisse. durū est quemq; aduersus professionē animi sui rite aliquid agere. aut absq; latenti. fraude temptare. & idcirco. quia tractant fabrilia fabri pro qualitate credendū est homini. Risisti sepisti me me nemini dū viderem in publico principes caterua satellitū stipatos incedere. domi clausis ianuis vigiles hostarios habere neminē preter inermē & exanimatum introducere. In mensa poculorum & epularum preguatorum. tenere. ne forsan aliquid nocuū salutē corporee immitti queat. Aures vero atq; animū quibuscūq; loquentibus habere propaculum quasi non aculeos. non insidias. non venena ingerat animis verba.

c HAVD mihi dedit. Immemor eorum que dixit rat hora. et memor sui depraui ingenii. dicit sep malas artes conaturū corrupet seruos vtetur iportunitate. que duo vitia nihil proderunt sibi apud bonos.

d NON sine magno & c. Optima sententia sed male collocata.

f FVSCVS. Grammaticus nobilis eo tempore & iocūdiatate & festiuitate plenus. et

opinatio

domo mecenatis

Quo tu recte modo. domus hac nec purior vlla est

libera

sinistria

nocte

Nec magis his aliena malis: nil mi officit vnquam

quam ego

quam ego sum

Ditior hic aut est quia doctior est locus vni

contentus est

respondit garrulus

loquitur hora.

a certe s

Cui q; suus: magnum narras. vix credibile atqui

loquitur garrulus

videtur

mecenat. p

per hanc

virtute eius.

Sic habet. accendis quare cupiam magis illi

loquitur hoestus

Proximus esse velis tantum modo quæ tua virtus

amicitiam mecenatis

mecenatis

Expugnabis. & est qui vinci possit: eoque

Difficiles aditus primus habet. haud mihi dedit

donis

Muneribus seruos corrumpam: non hodie si

ab aucta mecenatis

oportuna

Exclusus fuero. desistam: tempora quæram:

mecenati

comptis

asscrabor cū v

Occurram in triuijs: deducam non sine magno.

hominibus

Vita labore dedit mortalibus. hoc dum ait ecce

nobilis grammatius

familiaris garruli

Fuscus ariscius occurrit mihi carus: & illum

plene

prouisisset p̄stulamur

Qui pulchre nosset. consistimus vnde venis &

interrogat

trahere ego horatius

Quo tendis rogat. & respondet. vellere cœpi.

veprehendere

flexibilia

fusa

inuicis

Et prensare manu lentissima brachia. nutans

oblique conuolucno

a garrulo

fuscus

facetus

Distorquens oculos. vt me eriperet. male falsus

de me

dissimulabat

vehementer trahebatur

Ridens dissimulare. meum iecur vrere bilis

li

secrete

Certe nescio quid secreto velle loqui te

tu fusce aristi

fuscus loquitur

commodior

Aiebas mecum. memini bene. sed meliore

sunt mihi

vtas festus religiosus

Tempore dicam hodie tricesima sabbata vin tu

circumcisio

contradicere

loquitur horatius

Curtis iudeis oppedere: nulla mihi inquam

obseruatio deorū

respondet fuscus

Religio est. at mi sum paulo infirmior vnus

stem

Multorum ignosces. alias loquar hunc cine solē.

qui cuperet in te non dāno sa quamuis sub molesta hora ledere. Itaq; cū poeta fingeret sibi esse cum fusco negotium & simul innueret fusco vt idē affirmaret. Fuscus se intelligere. ita tamen vt hora. dissimulationē latere nollet vt illū familiariter irritaret

g VNDE venis & quo tēdis. & c. Eleganter mixtura inter se et fulcum sermonem interrogandi ac respondendi expressit.

h NVTANS. Innuens vt me eriperet. id est cepi aliquid oculis nutantibus velle mōstrare.

i NALE falsus. Male prudēs in perniciē meā aut male iocosus & urbanus irrisor.

k CERTE nescio. Verba horatii vt illū sub huiusce modi simulatione admoneat. vt se eriperet. Sed fuscus q illū eripere nollet a garrulitate illa iportuna. respondebat se meminisse id quidem sed non esse ea die tempus.

l TRICESIMA sabbata Dicebantur trigesima sabbata quando luna noua que est trigesima die currebat in sabbatho. que neomoenia appellatur quasi luna noua.

m VIN tu curtis & c. Scio qua religione es te nolle. sunt autem mire faciet & vrbānitates. non enim curabat sacra iudeorū fuscus. idq; scire ab hora. sciebat. sed ea serio dicere simulabat que per iocum dicta credi volebat.

n PAVLO infirmior. magis quam oporteat metuculosus & propterea supersticiosior. nā superstitio ex metu prouenit. vnde illud campani apud statū. Primus in orbe deos fecit timor.

o SOLEM nigrum. Diē infelicem.

Liber Primus

LICET. Mos erat ut vo-
lentes in iudicium aliquem rapere
prius attestarent. ex circumsta-
tibus aliquem testem facerent. autem
enim illi vellebant. et admonebant
ut esset memor. vellebant si il-
le vellebant preberet. alioquin
illa tangere ius non erat. Ergo
cum testis autem prebuisset. tunc
attestabatur. ac deinde aduer-
sarium poterat in ius rapere. Nec
temere erat quod volenti testi au-
tem velle et quo esset memor.
Nam autem memorie dedicavit
antiquitas hinc Virgilius
autem velle et admonuit pa-
storem. & c. Sed & plautus

tum moleste surrexisse a me fuscus

Tum nigrum surrexe mihi. fugit improbus. ac me
maxima molestia balano garrulo

Sub cultro linquit: casus venit obuius illi
is q habebat liton s. vadis cum aduersario

Aduersarius: & quo tu turpissime magna
o orna p

Exclamat voce: & licet an testari ego vero
aduersarius balanum vtriusq; pte

Oppono auriculam: rapit in ius: clamor vtrinque
hominum

Vndique concursus: sic ser me uauit appollo.

ad saturationem parasitum non
ne attestaris. Cui parasitus re-
spondet tua ne causa cuiquam
mortali libero aurem atteram.
Erit igitur attestari teste voca-
re. unde & attestata fulmina
dicebant que iterato fiebant. q.
que haberet suum testimonium.
q. **OPPONO** auriculam. i.
porrigo auriculam vellebam
ut attestaretur & post attesta-
tionem possit in ius rapere.
r. **SIC** me seruauit apollo
Significat se liberatum ac re-
creatum dum illum molestum
aduersarius rapit.

Argumentum in satyram decimam.

h Oratius noster poeta clarissimus: intendit hac satyra romanos se reprehendentes mordere: qui
tuperaret versus lucilij poete satyrici: & alios poetas veteres malos: quorum poemata romani laus
dabant: quia erant vetusta & non bona: ait horatius se non poetam: sed versus tanquam ineptos increpasse. h. d.

a NEMPER. Rndet iis a qui
bus inculpat^o erat quod lucilij
versus danasset in ea satyra
qua supra habuit quod sic incipit
Eupolis atque cratinus Aristophanesque poete. nam dixerat
ibi duos componere versus.
non fuit hoc vitiosus. nunc autem
dicit se non poetam imitari. sed
versus eius quos non suo vitio
duros sed seculi fecit.

b INCOMPOSITO pe-
de. Nam cum eloquentia elegantia
compositio et dignitate consistet
Lucilius in compositio pecca-
bat est enim compositio apta &
quadrans inter se constructio
verborum. At lucilius ut ipse iam
dixit fluebat lutulentus. ergo
non erat in illo recta compositio.
c FAVOR. Inepte. n. fauet
quod tribuit alicui quod sua non sunt.

Satyra decima.

cerce siue ornatu

n Empe in composito dixi pede currere versus
p. n. poete lucilij stultie

Lucili quis tam lucili fautor inepte est
quid apertum sit lucillus

Ut non hoc fateatur: ac idem quod sale multo
eadem. compositio

Vibem defricuit. charta laudatur eadem
hanc laudem

Nec tamem hoc tribuens dederim quod contra nunc sic
p. laberij p. n. poete f

Et laberij mimos ut pulchra poemata mirer
operare o s hoc est mouere

Ergo non satis est in ius deducere rictum
in mouendo rictu poete

Auditoris: & est quaedam tamen hic quoque virtus:

d FATEATUR. Eatetur
enim coacte confitemur si ore
e MVLTO. i. multis salibus.
nam in singulari compositio
tamen significat in plurali vrbu-
nitate sed ipse in singulari di-
xit per translationem a carnibus quod
ut serueni fricam sale. hec frica-
tio carnes exurit. Vnde indicat
sales suos fuisse mordaces. p-
pterea lu. Secuit lucilij vrbem
f MIMOS. Pro laberij. La-
berij enim poeta mimorum fuit
quod adeo cesare delectauit ut in
sine ludorum aures anulo a ces-
sare donatus est e vestigio in quod
tuordecim ordines ad specta-
dum migrauerit.
Sententia autem est. quod quam-
uis in laberij sales probem
non tamen propterea illum
perfectum poetam dicam.

h ET sermone opus est. Nam cum narrat opposita sit aliquando non solum in negotiis verum etiam in personis debet habere talis narratio sermonis festiuitatem animorum dissimilitudinem grauitatem leuitatem spem metum & huiusmodi animi affectus ut alia oratio sit auaritia prodigi. Aliter Iesus aliter modestus loquatur. preterea hoc euenit cum datur vnicuique quod suum est.

i RIDICVLVM. Nam per sepe aliquem vehementius taxam aliquo ridiculo quam grauitate orationis.

k SECAT. Vehementer vexat. Sic Iuue. Ense velut stricto secuit Lucilius urbem

l STABANT. Viuebant durabant eorum carmina. et in hoc sunt imitandi ut consequamur illam eandem varietatem & commutationem suam & breuitatem.

m HERMOGENES pulcher. Hic erat Lucilii defensor quem negat legisse illos grecos poetas in quibus sunt virtutes que non apparet in Lucilio.

n SIMVVS iste. Demetrius quendam notat qui fuit brevis stature poeta. & fautor Lucilii.

o NIL preter caluum. Nil doctus preter cantare caluum. vel doctus preter cantare nil preter caluum & Catullum poetas elegos.

p GRECA latinis miscuit. Quod Cicero in libro de officiis vitium esse dicit.

q O SERI studiorum. Senilis est o seri studiorum qui putatis difficile esse. quod Rhodanus

in dicendo vel scribendo

Et breuitate opus: ut curat sententia. neu se cito finiatur. fatigantibus

Impediat verbis lassas onerantibus aures

Et sermone opus est: modo tristi saepe iocoso

Defendente vicem modo rethoris atque poete.

Interdum virani parentis viribus atque

Extenuantis eas consulto ridiculum acri

Forcius & melius magnas plerumque secat res:

Illi scripta quibus comedia prisca viris est.

Hoc stabant: hoc sunt imitandi quos neque pulcher

Hermogenes nuncque legit neque simius iste:

Nil preter clauum & doctus cantare Catullum

At magnum fecit: quod verbis greca latinis

Miscuit. o seri studiorum: qui ne putetis

Difficile: & mirum rhodaeo quod Pitholeonti

Contigit. at sermo lingua concinnus utraque

Suauior. ut chio nota sibi commixta salerni est

Cum versus facias. te ipsum percunctor. an & cum

Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli

Scilicet oblitus patrieque patrieque latini

Cum Pedius causas exudet Publicola atque

Coruinus patriis. intermiscere petita

Verba foris malis canusini more biliguis.

Atque ego cum grecos facerem natus mare citra

Versiculos vetuit me tali voce Quirinus

dio Pitholeonti contigit hic autem per quam ridicula latinis admiscuit.

r QVI ne putetis. Qui sunt spensive legendum est. deinde ne putetis ut sit interrogatis & dicamus. putatis ne illud magnum fecisse qui miscuit greca latinis.

s AT sermo lingua. Dicat aliquis sermo mixtus ex utraque lingua concinnior est unde etiam gustui erit suauius vinum salernum mixtum chio sed comparatio hec non congruit. nam vinum chium mixtum cum salerno facit suauitatem quia chium dulce est. austerius salernum greca vero cum latinis mixta dissimilitudine nature. caret suauitate.

t NOTA. ideo quod & vna notantur in lagenis aut consules.

v CVM versus facias. Eum qui versus Lucianos laudauerat. quod greca latinis admixta habeant reprehendens interrogat. Vtrum hoc ipse tantum facturus sit cum poema scribat. an etiam cum re defendat

x PETILLI. Qui auream coronam iouis capitolini furatus est. quem accusauit pedius Publicola & Messala Coruinus. Coruinus autem adeo latinis amator fuit. ut cum schinobates audisset offensus peregrino vocabulo funabulum dicere maluit.

y CANVSINI. Dicuntur canusini utroque sermone mixti. originem enim habent a Diomede.

z QVIRINVS. Optime auctor romani imperii ut romana lingua viatur monet.

quibem lum m.

Liber Primus

a POST mediam noctem. Ferunt post mediam noctem somnia veriora esse. quia tunc iam mens in cibo et potu purior est.

b IN siluam nū ligna Infanius ne tibi videtur ferre ligna in siluam cū ille locus lignorum copiosissimus sit. an ferre carmina ad grecos. apud quos infinita copia est carminum. q. d. minus infanum est ferre ligna in siluam quam carmina ad grecos.

c TVRGIDVS alpinus. Alpinus hic mennonis bella descripsit. & quia male. ideo ait iugulat q. malis carminibus ipsum mennona necat.

d DEFINGIT & c. Male format. id est describit.

e LVTEVM caput. Non quia luteum caput habet rhenum. sed quod luteum facit ipse describendo male luteum & ad naturam fluminis respulit quoniam semper turbidum est. et ad vitium poetę.

f LVDO. Quoniam vere cunde poetę versus suos ludos appellant.

g QVE neq; in ede sonent id est ea scribo que neq; recitentur in athenis. neq; sunt agenda in theatro. Veteres magis stri ludi in sacris edibus dicebant quorum maximus tarpa erat.

h VNVS viuorum fundani & c. Inter omnes viuos tu bene scribis comediam. ostendit illis temporibus optimi

a Post mediam noctem visus cum somnia vera
mibi sunt
cu horati

b In siluam nū ligna feras infanius ac si
q. d. stultus ager eo si in castetium grecoru tua scripta afferas quam in ligna in siluam feras

c Magnas grecorum malis implere cateruas:
ppropterea laqueum poeta duces troianum.

d Turgidus alpinus iugulat dum mennona
describit alpinus flauij originem horatius satyras. scilicet f

e Defingit reni luteum caput: hæc ego ludo
in qua recitabantur scripta poetarum inducantur vir o illo

f Que neq; in aede sonent certantia iudice tarpa:
locis spectaculorum.

g Nec redeant iterum atq; iterū spectanda theatris
patrem illum

h Arguta meretrice petens dauocę claremeta
comedias

i Eludente senem comis garrere libellos
inter viuos p. n. poetę principium

k Vnus viuorum fundani: pollio regum
describit trimetro iambico quo tragedie describebantur

l Facta canit pede ter percusso: forte epos: acer
alius de carmen

m Vt nemo varius ducit. molle atq; facetum
inuse

n Virgilio annuerant gaudentes rure camoene
scilicet scribere carmen p. n. poetę ab archico fluuio sic dicta

o Hoc erat experto frustra varrone athacino
scriptoribus

p Atq; quibusdam alijs melius quod scribere posses
lucilio qui satyras inuenit lucilio

q Inuentore minor. neq; ego illi detrahere ausim
suo victorie

r Herentem capiti multa cum laude coronam
scribere lucilium non satis purgatum tolerancem.

s At dixi fluere hunc lutulentum. saepe ferentem
emendanda quam ista recte scripta

t Plura quidem tollenda relinquendis. age quæso
laudpro horantia e greco poem

u Tu nihil in magno doctus deprehendis homero
urbano scripseris tragedie p. n. n.

v Nil comis tragici mutat lucilius acci
lucilio p. ennij eloquentie

w Non ridet versus enni grauitate maiores:
ipso lucilio tanq; ipso existente

x Cum de se loquitur. non vt maiore reprehensio:
obstat horatium

y Quid vetat & nosmet lucilli scripta legentes

comœdiographū fuisse futidandum. Laudat & alitium pollionē de quo Virg pollio & ipse fact noua carmina.

i PEDE ter percusso. id est iambico metro vbi sunt tres percussiones vt est. ibis liburnis inter alta nauium. Laudat & variū. de quo etiam Virg. Sed neq; adhuc vario videor. neq; dicere digno.

k CAMOENE. Optime dixit camœnas gaudentes rure. nam camœnas rusticici vt macrobio placet musali appellant. Ergo fundanias comedias. Pollio heroicę. Varius epos. Virg. Bucolicę optime scripsit. Mihi autem datū est scribere satyras melius varone athacino experto hoc frustra scribere. atq; quibusdam alijs.

l INVENTORIS minor. Inferior lucilio ipsius satyrę inuenore cui nō detrahe coronā. quāuis dixerim quod inculte huar. Nam nullus est tam doctus scriptor in quo non sit aliquid desiderandum quod pbat exēplo homerę.

m NIL ocms. q. d. Si lucilius mutat & emēdat versus Accii & Enni cur nō melius etiam detur. vt cum reprehēdam. Nam si ego me minor rem illo fateor. & ille se illa minorem dicebat & tamen carpebat.

n NVM illius & c. Sēsus est. Nū illius natura. aut nū quid magis rerū earū quas scripserit negarit ei versus molliores.

o AT si quis. Si quis inuenitur qui contentus est qualescumq; versus facere dum modo plures faciat concedo politū esse luc. qui asper fuit.

p ETHRVSCI cassi. Parthenensis. quia de parma fuit.

q RAPIDO amni. Cassiū malum poetam rapido amni comparat. qui multos versus in paruo momento scripserat nullius utilitatis. ideo mortuus postea cum libris combustus fuit.

r LIMATOR. Politior et emendatior. quamuis graeca carmina lucillius latinis primus admiscuerit. quod superius reprehendit.

f AVCTOR. i. Homerus carminis rudis. Quia ipse ex ametro inuenit ergo a natura fuerat rude

Inquire ⁱⁿ ^{negauerit}
Querere num illius num rerū dura negarit

^{u. quos littere docentur}
Versiculos natura magis factos. & euntis

^{suauis} ^{aliquis} ^{aliquam sententiam}
Mollius: at si quis pedibus quid claudere senis

^{versus} ^p
Hoc tantum contentus amet scripsisse ducentos

^{p cassi} ^q ^{ingeniū inq;} ^{fluato}
Ante cibum versus: totidem coenatus: ethrusci

Quale fuit cassi rapido feruentius amni.

^{combustum} ^{tunc}
Ingenium: capsis quem fama est esse liberisq;

^{elegantior} ^{lucillus}
Ambustum proprijs: fuerit lucillius inquam

^{habuerit plus virtutis quam vici} ^{non scripti} ^{inuēto}
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem

^{fu. r. limatio:} ^{lucillus}
Quam rudis. & graecis in taciti carminis auctor

^r ^{natus} ^{nostro tempore}
Quamq; poetarum seniorū turba. sed ille

^r ^{aufere} ^{vina} ^{colleret}
Si foret hoc nostrum facto dilapsus in aeuum

^{tustum} ^{exenderetur}
Deterret sibi multa recideret omne quod vltra

^v ^{cum adhiberet intimam cogitationem.} ^{scalpet}
Perfectum traheretur. & in versu faciendo

^v ^{cum scripsit qd non placet} ^{ru moderne poeta} ^{a se}
Saepe caput scaberet: viuos & roderet vngues.

^{laudet}
Sepe stilum veritas iterumq; digna legi sint

Scripturus: neq; te vt miretur turba labores

^f ^{q. in. conspectu turbe impertee}
Contentus paucis lectoribus an tua demens

^{volo} ^{horatius} ^{romanum} ^{fauere}
Vilibus in ludis dictari carmina malis:

^{spero vulgo} ^{electa}
Nō ego: nā satis ē equitē mihi plaudere vt audax

Contemptis alijs explosa arbuscula dixit

t SI foret hoc nostrū & c. Sēsus est. Si hoc tempore natus fuisset lucillius multa sibi detraheret. multa adderet vt apraret se auribus audientium. quia modo studet homines versus lenitati per hoc ait illū icuriose scripsisse

v SEPE caput scaberet. i. adhiberet intimam quandā cogitationem. Nam dum alius aliquid cogitamus solemus aut scabere caput. aut mordere vngues. aut pluteum cedere. hinc Persius nec pluteum eedit nec demorsos sapit vngues.

x CONTENTVS paucis lectoribus. Noli laborare vt placeas multis. sed paucis & doctis esto contentus quasi melioribus. vt etiam librarī dicent carmina tua.

y EXPLOSA arbuscula dixit. arbuscula minima dum ludos ageret. Nam explosa a vulgo dicere solebat nil facere iudicium vulgi. dū ab equitibus laudaretur. BB

Liber Primus Sermonum.

CIMEX. Putidus ut sunt cimices. quod animal pessime olet.

PANTILVS. & de affectibus. hermogenis musici erant qui per summam arrogantiam iudicare volebant in doctrinam poetarum. cum essent indoctissimi.

VELLICET. Detrahet vituperet. Vellicare enim est frequenter vellere que res infert dolorem. unde dicimus vellicat latus quasi fodit. qui autem vituperat vellicat animum nostrum.

FANNIVS. Hic quoque assertor erat tigelli emuli horatii. & quasi suus parasitus qui coenae omnia ad illius nutum fecisset.

PLOCIVS & varius. Enumerat multos doctos quorum iudicium se multum facere scribit. reliquos negligit.

me, ne turbat puridus p. n.

Men moueat cimex pantilius: aut cruciet: quod

vituperet me canor ille

VELLICET absentem demetrius. aut quod ineptus

conuicere: familiaris

Fannius hermogenis laedat conuiuia tigelli

p. n. poetarum

Plocius & varius moecenas virgiliusque

laudat

f. scripta mea

Valgius & probet hoc octavius optimus atque

fratres illi

Fuscus: & haec utinam viscorum laudet uterque

offentatione

me

commemorare

Ambitione relegata te dicere possum

Pollio te messala tuo cum fratre simulque

fratres sic videt.

Vos bibuli & serui simul his te candide furni

cum

commemorare possum

Complures alios doctos ego quos & amicos

vinis

Prudens pretereo: quibus haec sunt qualia cumque

placere.

ego

qua speramus

Arridere velim doliturus si placeant spe

minus

vos canores duo

Deterius nostra: demetri teque tigelli

puellarum quas demetrius & tigellus in citharis & lyris informabant

sedes

Discipularum inter iubeo plorare cathedras:

.i. o serue

velox

que dixi

adde que ego fed

I puer atque meo citus haec subscribe libello:

Finit liber primus sermonum.

Argumentum in primam satyram.

In hac satyra prima Secundi libri Sermonum ponitur quedam ratiocinatio: an ulterius satyras scribere debeat. cum inuidis molestisque hominibus nimium mordax atque grauis esse videatur. Ad Trebatium scribit iuris peritum ac equitem Romanum: qui aliquos libros de iure civili composuit: & de religione. Horatius itidem factum suum defendit. & male de se iudicantes acerrime confutat. Hoc dicitur

a
Vic
vit
luti
veh
illos
acer
ad
olin
que
sari
no
cui
ctat
re
per
gna
octa
b
legen
c
S
tur

Satyra Prima

scribenda scruia.

a SVNT quibus in satyra videtur rationari an satyras ulterius scribat cu carpae veluti nimis sit mordax. tandem vehementer factu defedit atq illos qui no recte de se sentiunt acerrime cofutat. Scribit aut ad Trebatiu iuriscosultum olim ciceronis discipulu & que ille suis epistolis iulio cefari amicum reddidit in quo noluit opera. Na post bella civilia cu plurimu apud dicitatoru valeret in precepto re cicerone officiosum se semper exhibuit eo aute tpe magna erat auctoritate apud octavianum.

b VLTRA lege . optime legem dixit cum ad iuriscosultum scribat.

c SINE neruis. quibus opus colliget. vt. f. dissolute euage tur sententia no suis iuncturis colligatis.

f Vnt quibus i satyra videar nimis acer & ultra
remittu satyre laborem meum

Legē tēdere opus sine neruis: altera quicquid
hominum

Composui pars esse putat: similesq; meorum
vna

Mille die versus deduci posse trebati
.i. desistas a scribendo

Quid faciam perscribe: quiescas ne faciā. inquis.
trebatus

Omnino versus: aio peream male: si non

vel multu bibant. & sic humefacto corpore dormitent. vel si tantus est sibi amor scribendi scribat res a cesa regestas & abstineat a satyris.

d SIMILESq; meorum: Et huiusmodi esse meos versus. vt quis mille in diesimiles meorum facere possit.

e PERSCRIBE. Mihi o trebati quid ego faciam.

f QUIESCAS. Respondeo trebatius. idest desistas a scribendo.

g NE faciam inquis. Verba horatii.

h AIO. Affirmo et loquitur Trebatius.

i PEREAM male. Loquitur poeta. & fatetur rectu co filiu trebati. sed negat se posse dormire. cui respondet trebatius si quis sut qui dormire nequeant natent tyberim;

Liber Secundus

k CUPIDVM pater & c.
Verba horatii ait enim se cupidum esse scribendi res cesaris. sed deesse sibi vires.

l NECq; eni quis. q. d. nullus nisi magus sit poeta.

m PILIS. Pila romanorū haste sunt. vt gallorum gesta Virg. Duo quisquis alpina coruscant gesta manu & sanse sunt macedonium.

n LABENTIS. Effugientis. Sic virg. mediis elapsus achiuis.

o ATTAMEN. Respondet Trebatius. Si tibi non ea vis est. vt possis heroico carmine prelia cesaris describere describas virtutes illius togati. vt luclius descripsit virtutes Scipionis.

p HAUD mihi deero. Respondet horatius.

q CVM res ipsa feret. Cū dabitur oportunitas & occasio.

r DEXTRO. oportuno Ordo est. Verba flacci non ibunt per aurem attentā cesaris. id est non captabunt attentionem ab auribus cesaris. nisi oportunitatem temporis captauero.

f CUI male palpere Sensus est. si quis ficta adulatione aggrediatur cesarē repugnat et respuit nec decipit se tutus vndiq; quod ne blādens quidem capiatur. id est non audienter dicit de augusto. qui in falsas blandicias admittat. et sit eruditus assensu.

recessum h. consiliū qd suadeo

Optimum erat: verum nequeo dormire: ter vncti

Transnāto tyberim somno quibus est opus alto

Irriguumq; mero sub noctem corpus habeto

Aut si tantus amor scribendi te rapit: aude

Cesaris inuicti res dicere multa laborum

Premia laturus: cupidum pater optime vires

Deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis

Agmina nec fracta pereuntes cuspide gallos:

Aut labentis equo describat vulnera parthi

Attamen & iustum poteras & scribere fortem

Scipiadam vt sapiens lucilius. haud mihi deero

Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore. flacci

Verba per attentam non ibunt cesaris aurem

Cui male si palpere recalcitrat vndiq; tutus

Quanto rectius hoc. quam tristi ledere versu

Pantalabum scurram nomentanūq; nepotem:

Cum sibi quisq; timet: q; est intactus. & odit

Quid faciam: saltat milonius: vt semel icto

Accessit feruor capiti numerusq; lucernis

Castor gaudet equis: ouo prognatus eodem

Pugnis: quod capiūt viuunt totidem studioꝝ

Millia: me pedibus delectat claudere verba.

Lucili ritu nostrum melioris vtroq;

Ille velut fidis archana sodalibus olim

.olco

tari. Quia valde tutus est cesar in omnibus ideo non delectatur laudibus. id est non potest deludi.

t PALPERE. Quasi a verbo deponenti dixit. cum sit actiuum.

v QUANTO rectius hoc. Consilium trebatii monentis poetam. ne taxet quemquam suis versibus. cū etiā qui non taxantur tamen cōscii suorum scelerū orderint talia carmina.

x RVID faciā. Verba sunt poetę. q. d. non possum a cōsueto exercitio discedere.

y CAPITI icto. f. a vaporibus vini. quibus ebrius efficitur.

z NUMERVSq; lucernis. Nam ebriis & iuriolis lumina congeminari videntur. Iuue. Et geminis confurcit mensa lucernis. Virg. Et solem geminum et duplices se ostendere thebas.

a CASTOR gaudet equis & c. id est castor gaudet equis. & pollux gaudet pugnis. id est arte pugilis. Sic superius in odis. Dicam & aliden puerosq; ledę. Hunc equis illū superare pugnis.

b QVOD capitum viuunt Therentianū illud quot homines tot sententie. suus cuiq; mos est. singuli homines singula studia habent.

c LVCANVS an apulus
Cui apuli lucaniciq; arces ho-
stes essent in romanos. Ro-
mani vt esset aliquid illis ob-
staculum miserunt coloniã
romanorum cuium venu-
sium pulsus inde sabellis po-
pulis. quam coloniã vtri-
q; genti oppositam esse vo-
luerunt. Itaq; incertum erat
esset ne hec colonia in apu-
lia an in lucania.

d SED hic stilus & c.
Scribam igitur satyram. sed
neminem nominatim car-
pam. nisi lacessitus sim. ergo
erit satyra tanquã ensis vagi-
na tectus qui nisi irritabor
latebit. nec distingam: idest
euaginato. & cupio quidẽ
tantam pacem. vt arma re-
cõdita rubiginet eratur. Sed
si quis me irritauerit ego cla-
mo esse si melius ne me tan-
gat. nam flebit.

e INSIGNIS tota cantabitur
vrbe. idest ita a me de-
scribuntur sua scelera: vt sit
insignis et notus in tota vrbe.

f CERVIUS iratus
& c. Profecto natura duce
vnusquisq; iniuriam vlisci-
tur his armis que habet. Nã
certius qui erat acer accusa-

Credebat libris. necq; si male gesserat vsquam

Decurrens alio necq; si bene: quo fit. vt omnis

Votiuã pateat veluti descripta tabella

Vita senis: seqr hũc lucan^o an apulus anceps

Nam venusinus arat finem sub vtrumq; colon^o

Missus ad hoc pulsus. vetus est vt fama sabellis.

Quo ne per vacuum romano inquireret hostis

Siue quod apula gens seu quod lucania bellum

Incuteret violenta. sed hic stilus aut petet vltro

Quenq; animantem: & me veluti custodiat ensis

Vagina tectus: quem cur distingere coner

Tutus ab infestis latronibus. o pater & rex

Iuppiter vt pareat positum rubigine tælum

Nec quisq; noceat cupido mihi pacis. aut ille

Qui me commorit: melius non tangere damo

Flebit & insignis tota cantabitur vrbe

Ceruius iratus leges minatur & vrnã.

Canidia albuti quibus est inimica: venenum

Grande malum turius si quid se iudice certet

Vt quo quisq; valet suspectos terreat: vtrq;

Imperet hoc natura potens: sic collige mecum

Dente lupus cornu taurus petit: vnde nisi intus

Monstratum: sceuã viuacem crede nepoti

Matrem: nil faciet sceleris pia dextra. mirum

tor minatur leges & vrnã
idest iudiciũ vt alibi demon-
stratum est. Canidia vero al-
buti filia venefica minatur
venenum & suas incanta-
tiones. Turius autem qui iu-
dex facile corrumpatur mis-
natur contra aduersarios iu-
dicaturum. Ergo lupus den-
te vtrũ. Taurus cornu. quia
hec vltio demonstrata est in-
tus. idest a sua natura.

g SCEVE viuacem & c.
Probat exemplo sceuã hic vi-
ribus nõ valebat fraude au-
tem valebat. ergo crede. idest
committe sibi viuacem mag-
trem. idest quam nimium mo-
leste viuere fert.

h PIA dextra. idest que piã
videt quia nihil faciet sceleris

i MIRVM. idest mi-
ra res videtur quod sceua ne-
pos. idest luxuriosus vir nõ
interimat matrem nimis viu-
uacem. sed non est mirum.
nam neq; lupus nocendi cu-
pidus nocet calce: quia non
valet calce. nec taurus nocet
dente quia non valet morsu
Sic sceua non vtrũ viribus
quia nõ valet illis. sed vtrũ
veneno cum admisceat cicu-
tam melle.

BB iiii

Liber Secundus

NE longum faci. i. ne nulla dicam.

QVISQVIS erit vite color. id est quicumque mee vite exitus mane: siue diu viuere liceat. siue cito sit deperire. siue pauper. siue diues. vtrum romae an exul fuero tamen scribere non desistam.

OPVER. Verba trebatii qui appellat horatii puerum. id est filium gratis amoris causa.

NE quis amicus vel alius quis ex maioribus. qui se amicum simulet vel aliquis maiorum quos offendis.

QVID cum. Respondet horatius non esse tibi timendum quoniam & lucilius ausus satyras scribere detraxit pelle qua tecti mali homines nitidi incedebant cum intrinsicus turpes essent. i. fecit notam aliis simulatam illorum probitatem qua nitidi. id est sine vitis apparebant aliis cum intus vitiosi essent.

PELLEM ergo dixit ut perius. Ego te intus et in cute noui. Et Iuue. Summa nec quies pelle decorus. nec tamen offendit lelium. aut scipionem qui ab carthagine de-

Vt neque calce lupus quenque neque dente petit bos

Sed mala tollet annum vitiatum melle cicuta

Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus

Expectat: seu mors atris circumuolat alas.

Diues inops romae seu fors ita iusserit exul

Quisquis erit vitae scribam color: o puer ut sis

Vitalis metuo: & maiorum ne quis amicus

Frigore te fereat. quid cum est lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem

Detrahere & pellem nitidus qua quisque perora

Cederet introrsum turpis: num lelium & qui

Duxit ab oppressa meritum carthagine nomen

Ingenio offensi aut laeso dolere metello

Famosisque lupo cooperto versibus: atque

Primiores populi arripuit populumque tributum

Sed vni equus virtuti atque eius amicis

Quin ubi se a vulgo & coena in secreta remorant

Virtus scipiadae & mitis sapientia laeli

Nugari cum illo & discincti ludere: donec

Decoqueretur olus: soliti quicquid sum ego quis

Infra lucili censum ingeniumque: tamen me

Cum magnis vixisse inuicta fatebitur usque

uicta africanus est nomina tus. nec isti egretulerunt quod ille & metellum & lupum magnos viros carperit. & infamibus versibus cooperuerit. nec dubitauit carpere lucilius & princeps urbis et ipsum populum per omnes tribus quoniam soli virtuti parcebat malis autem omnibus erat infensus.

POPVLVMque tribus. per singulos tribus. quia de tribubus factus infra lucilli censum hoc ait. Et si non sum eorum natalium quorum lucilius fuit. constat enim lucilium maiorem auunculum pompeii fuisse. Et auia pompeii lucilii soror fuerat.

VIRTVS scipiadae. Periphrasis. id est scipio. Vt usus est patronimico pro nomine proprio. quia non recte quadrat scipio in versu hexametro. sic Virg. Aut geminos duo fulmina belli & c.

DISINCTI. Pigri otiosi nam licet & magnis viniis quandoque ociari.

QVICQVID sum ego. Sententia est. quamuis neque opibus neque fortuna par sum lucilio nam & pauper sum & libertino patre natus.

t INVITA invidia . idest inuitis ipsis inuidis hoibus . v FRAGILI dente . Tranflatio a canibus . nam in illis multum leduntur qui fragiles habent dentes . vel fragili dente . idest qui credet me habere fragilem dentem . egovero habeo solidum . Ergo queret me illudere fragili dente . idest quem putant fragili dente offendet me esse non fragili sed solido dente .

x NISI quid . q . d . hoc mihi sic videtur nisi tu forte aliter sentias o docte trebati .

y NIHIL hinc diffingere possum . Adeo qua locutus es vt non possim diffidere huic cause . sed tamen tanquam iurisconsultus moneo ne legum inscitia aliquam difficultate afferat . nam ita est lex .

z SI mala condiderit . idest famosa carmina in quibus scripserit ius iudiciumque in cum elto . Polles igitur iudico puniri si que ius carminibus carperes .

^{invidia . me}
Invidia & fragili quarens illidere dentem
^{dentem suum}

Offendet solido nisi quid tu docte trebati
^{imfectione mea loquitur hoc actus dissentire ab illis rebus}

Dissentis equidem nihil hinc diffingere possum
^{p negotii}

Sed tamen vt monitus caueas : ne forte negotii
^{impentia}

Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum ;

Si mala condiderit in quibus carmina ius est
^{a carmina}

Iudiciumque : esto si quis mala sed bona si quis
^{iudicante}

Iudice condiderit laudatur cesare si quis
^{contumelijs cum qui dignus est reprehendere}

Opprobrijs dignum latuerit integer ipse
^{laceretur libelli accusatorij c absolutus}

Soluentur risu tabule : tu missus abibis .

a SI quis mala . Respondet poeta ius iudiciumque : si quis mala carmina condiderit sed si quis bona laudabitur a cesare . Appellat autem bona carmina .

b SOLVENTVR . Dissolventur irritabuntur confutabuntur .

c RISV . Nam adeo ridicula res videbitur accusare eum qui integer vitiosum iure carpsit . vt non rationibus confutetur accusatio . sed risu explodatur .

d TABVLE . In quibus sunt leges quibus ego accusor . vel tabule in quibus erit scripta accusatio .

e TV missus abis . idest dimissus & absolutus non sine ratione igitur alloquitur in hac satyra trebatium senectute & iuris ciuilibus sapientia venerandum virum . vt tanto auctore probet satyram in malos viros iure optime scribere posse .

BB iiii

Argumentum in secundam satyram .

i N hac satyra sub persona ofelli stoice secte imitorem luxuriosos ac intemperatos homines carpit : simul etiam ostendit ex dignitate stoicorum : quanta virtus sit vti frugalitate ac paruo victu . Nam recte viuit qui modicis contentus est . Ofellus enim : vt placet Acroni grammatice : poeta latinus stoicam sectam in latinum transtulit . Hoc dicit .

Liber Secundus

Satyra secunda

f QVE virtus. Ex stoicorum sententia qui omnium philosophorum grauissimi sunt. ostendit quanta virtus sit uti frugalitate & parco victu. Nam recte viuit qui naturam optimam ducere sequitur. At natura paucis minimis miscet cetera est. Viuit igitur recte qui paucis ceteris viuit.

g BONIS. Non ratione potuit. Nam potest quis viuere paruo. quonia sibi magna defuit. quia pauper sit. Sed hic quia maiora cupit non voluntarie viuit paruo contentus. non igitur dabitur sibi virtuti. sed bonus qui est viuit contentus paruo.

h NEC meus hic sermo. Dat auctoritatem sententiae cum illam non suam. sed offelli esse dicat. hic autem poeta fuit primus latine stoicum dogma scripsit. Appellat autem ipsum anormem sapientem quia stoicam sectam ingressus illam penitus adimplere non potuit. Anormis igitur id est non omnino secundum normam. vel a normis quia verus sapiens non inuenitur. Ergo quos appellamus sapientes anormes sunt.

i CRASSA minerua. Qui ut dixi doctrinam illam acutissimam stoicorum assuetus penitus non est.

k DISCITE. Optimus artificiosissimusque progressus est. primo enim proposuit. deinde ut sententiae auctoritatem afferret demonstrauit non suam esse. sed stoicorum sententiam. Nunc vero affirmat posse nos dicere hanc veritatem modo sobrii attendamus. & non aut crapula obruti. aut vino madidi.

l NON inter lances & c. Non inter lautas epulas que lantibus continentur. nam lances dicimus concaua vasa quibus carnes & similia in mensis statuimus sic lantibus et pandis fumantia reddimus extra.

m ACCLIVIS falsis. Inclinator ad ea que non sunt vera bona. sed falsa nam dicitur appetitu & non ratione.

n IMPRANSI. Sobrietate sine crapula. quo tempore mens ipsa recte sapit.

o DISQUIRITE. Cunctis circumspicere querite. nam disquirere significat per omnes partes querere. ut inquirendo nihil nos lateat.

p CORRIVPTVS iudex. Nam veluti pecunia aut amicitia corruptus iudex inique iudicat sic animus corruptus aliquo deprauato appetitu semper male iudicat leporem sectatus in qua re labor magnus est.

q Vae virtus & quanta bonis sit viuere paruo ^{modico victu}

Nec meus hic sermo est: sed quem precepit ofellus ^{allude ad titulum libri quem sermonum appellat}

Rusticus anormis sapiens crassaque minerua ^{.i. rudis sine institutione}

Discite: non inter lances messaque nitentes ^{epulas lautas}

Cum stupet insanis acies fulgoribus. & cum ^{inclinator .i. ea que non sunt vera bona sed falsa}

Acclivus falsis animus meliora recusat ^{sed sobrius rursus t. emens}

Verum hic impransi mecum disquirite. cur haec.

Dicam si potero. male verum examinat omnis ^{pecunia vel amicitia in qui eo}

Corruptus iudex leporem sectatus equoues ^{l. te}

Lassus ab indomito. vel si romana fatigat ^{solitum grecos ludos sectari}

Militia. assuetum grecari seu pila velox ^{l. suo regente ludum}

Molliter austerum studio fallente laborem. ^{ludus disci iacta t}

Seu te discus agit. pete cedentem area disco ^{expulere contempserunt famelicus}

Cum labor extuderit. fastidia siccus inanis ^{runc ex monte hymeto}

Sperne cibum vilem. et nisi hymetia mella falerno ^{liquefacta t. tempus uosum}

Ne biberis diluta foris est promus & atrum

Defendens pisces hiemat mare. cum sale panis ^{eluncere mitigabit}

Latrantem stomachum bene leniet. unde putas. aut ^{quod o est incundo odore & sapore epularum.}

Qui partum. non in caro nidore voluptas ^{summa voluptas in re ipso est nam quando famelicis omnia erunt suauia}

Suma. sed in te ipso est tu pulmentaria quare ^{laborando turgidum .i. ex crapula pallecentem pisces rales}

Sudando pinguem vicij albumque neque ostrea ^{genus piscis auis est}

Nec scaurus aut poterit peregrina iuuare lagois

Vix tamen eripiam posito pauone velis quin ^{pauone fricare}

Hoc potius gallina tergere palatum ^{tu specibus vendatur}

Corruptus vanis rerum. quia ueneat auro

q LASSVS. Defatigatus indomitus enim equus vehementer equitem defatigat.

r MILICIA romana q. d. res grauissima et asperissima nam romana militia assiduis laboribus atque difficultatibus plenissima erat uti odium ostensum est.

s STUDIO fallente laborem. id est ipsa cupiditate ludendi fallente cum quadam voluptate.

t CEDENTEM area. Ideo ait quonia aer leuis & concavus facile cedit grauiori materie.

v EXTUDERIT. i. expulerit. Fit enim ex eo quod est extundo tutudi. sed geminata in compositione non geminant ergo extundo extudi.

x INANIS facuus famelicus. Snia est. cum postquam uentus fueris aut equaueris. aut pila discoue luseris sis siccus & inanis. i. sitias & exurias.

y SPERNE. q. d. nunquam spernes.

z NE. Et biberis. id est nisi uinum multum quod conficitur ex uino & melle. sed optimum ex falerno & melle hymetio. nam in hymeto monte attice regionis propter thymi copiam optimum oriebatur mel

a PRONVS. spes piscis est.

b CVM sale. Qui victus & cicerone & hieronimo teste addito etiam nasturtio herba perfarum fuit.

c LATRANTEM. q. ex fame clamantem. ut sit translatio canibus qui ex fame latrant. ex quo sequitur quod voluptas non est in caro nidore. i. odore & sapore epularum. que carius consistat. sed est in te. nam quando famelicis omnia suauia erunt.

d SVDANDO. i. laborando. i. labora. nam cum propter laborem famelicus ipse panis erit p. suauissimo plimentario.

e OSTREA & scaurus. qui pisces in precio erant apud antiquos.

f LAGOIS. Auis que leporenas carnes habere perhibetur.

g VIX tamen eripiam. Sensus est. Si quis naturale appetitum non corruptum sequatur. neque bibet neque edet nisi siti atque fame stimulat. et tunc quae uilis sima placebunt. sed si saganis ac male decoctis humoribus stomachum replet fuerit exortum nausea. atque fastidium. & tunc quae superfluis voluptatibus gaudet cum illis egre careat querit deliciae cibos. & aliquando magis opinione quam gustu mouetur. Qua propter preferat pauonem pulchritudine pennarum. ergo vix eripiam. i. cum difficultate extorquebo ut appositum pauone uelit potius gallinam quam illum.

PICTA pandat spectacula cauda. id est pandat caudam ut illa inuentibus spectaculo prebeat. Nam tanquam illa glorie dicunt quod laudatus pandat caudam.

ESTO. Ccedatur quod species reru conferant aliquid ad rem. **V**NDE datum sentis lupus. Ex qua conscientia noscitur quia iste lupus marinus est magis quam fluuiialis. ille enim qui subtilitate palati gloriantur melioris saporis aiunt esse pisces illos qui rapidiore vnda exercetur. quam qui languidior torpescunt.

CAPTUS hiet. Quia pisces statim cum capiunt hiant.

POTENS ne inter. Vnde de scis utrum inter hostia tyberina an inter partes eiusdem fluminis. & est ordo Laudas insane trilibrem mullum in singula minua pulmeta necesse est. id est quem facias comedendo breuiorem.

QVO pertinet ergo. Sensus est. Stultissimum est non querere magnos lupos quos natura proceros facit quere re autem magnos mullos qui non nisi parui inueniantur.

HARPYS gula digna rapacibus. Digna que inter epulas harpiarum ponatur.

AT vos presentes austr & c. Poeta precatur austrum ut decoquant. id est putrefaciant obsonia istorum ne inde voluptate capere possint. Est enim auster meridionalis ventus. propterea calidus et humidus. Calor autem & humor generationis & corruptionis principium

^{pauo}
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda
^{voluptatem gustus}

Tanquam ad rem attineat quicquam: num vesceris ista
^{pauont plumarum}

Quam laudas pluma cocto non adest honor idem

Carne tamen quamuis distat nihil hac: magis illa
^{speciebus rerum esse sit}

Imparibus formis deceptum te patet, esto.
^{scilicet hoc aut vel culibet res ex}

Vnde datum sentis lupus hic tiberinus. an alto

Captus hiet: potens ne inter iactatus an amnis
^{scilicet hietis fluens ex tuscis magne quantitate.}

Hostia sub tusci: laudas insane trilibrem
^{mullum .i. viudas}

Mullum in singula quam minuas pulmeta necesse est
^{delectat}

Ducit te species video quo pertinet ergo
^{lupis}

Proceros odisse lupos: quia scilicet illis
^{quantitatem nullis .i. pariam quantitate}

Maiorem natura modum dedit his breue pondus
^{fumelicus p. contemnit.}

Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.
^{exentum piscem scirella}

Porrecto magno magnum spectare catino
^{gulosus furio infernalibus veracissima}

Vellem ait harpijs gula digna rapacibus. at vos
^{secundum veteri mercuriales delicatos cibos}

Presentes austr coquite horum obsonia quamquam
^{socteras}

Putet aper rombusque reces. mala copia quam
^{fastidientem turbet diminuitur a rapa}

Aegrum sollicitat stomachum cum rapula plenius
^{in aceto coctas herbas illas remora.}

Atque accidas mauult inulas. nec dum ois abacta
^{ab}

Pauperies epulis regum. nam vilibus ouis.
^p

Nigris est oleis hodie locus. haud ita pridem
^{p. n.}

Gallaoni praconis erat accipensere mensa
^{an eo tempore mensa}

Infamis quid tum rombus minus aequora alebant
^{piscis sedebat}

Tutus erat rombus. tutoque ciconia nido.

est. hoc idem Iuue Stridebat deformis hiems predamque recentem seruabat. tamen hic properat velut vrget auster.

QVB M. putet aper. q. d. Non est hoc precandum. Nam etiam recentia illis putrent. cum ex nimia copia repletus stomachus in fastidium nauseamque incidat.

RAPVLA. A rapa diminutium.

ACIDAS. & propterea vtilis ad fastidium remouendum. Nam omnia acida viscosam pituitam rescindunt & appetitum excitant.

INVLVS. Species buli est quam pl. ab ascolana vrbe ascolonia appellari dicit.

NEC dum omnis abacta pauperies. Quamuis reges copiose viuant. non dum tamen pauperum epulas excluderunt mensis suis.

HAUD ita pridem. Galionus quidam fuit preco qui habebat apparatus conuiuii. quem lucilius etiam pulsat hic etiam accipensere suis conuiuiis exhibebat.

ACCIPENSERE. Accipenser ut ait Plinius apud antiquos nobilissimus habitus est vnus omnium suavis ad os versis contra aquam nando meat. nullo nunc in honore. Quidam eum elopem vocant.

MINVS equora alebant. q. d. alebant quidem sed non petebantur quia non erant in precio.

Liber Secundus

a DONEC vos auctor pretorius. Afellius quidem pretor fuit qui vsum comedendarum ciconiarum prius inuenit. Videri aut vult non in preciosis piscibus atq; conuiujs esse iucunditatem sed in consensu hominum. pretorius autem dixit ad maiorem infamiam quod vir ea dignitate insignis tam gulosus fuerit.

b MERGOS. Qui stagna & palustrem limum sapiunt. Et tamen si in usu fuerint placebant. Mergi aut dicti sunt quia se frequenter mergant.

c SORDIDUS a tenui. Demostrophat quod non ita ab altero extremo discedendum sit. ut in alterum incidamus. sed esse secundum stoicum ocellum modum in omnibus rebus. non ergo fugiendum est luxuriosus victus ut in sordidum labamur.

d IUDICE. Pro iudicantibus dicit Acron.

e AVIDIENUS. Homo avarus dictus canis. quia nimis mordicus sua tueretur.

f EST. Comedit. ut est mollis flamma medullas.

g CORNA. Ab ea arborum reque est cornus sit hoc cornum bacha ipsius corni.

h REPOTIA. A reportando ut ait Acron. Conuiuia sunt que noue nupte septima vel octaua die ad paternam domum redeuntibus ponunt. vel aliud conuiuium quo qui nos prius acceperat vicissim domi nostre accipimus. Festus tamen non reportia. sed repo-

a Donec vos auctor docuit pretorius. ergo

b Si quis nunc mergos suaves edixerit affos.

c Parebit prauis docilis romana iuuentus

d Sordidus attenui victu distabit ofello

e Iudice: nam frustra vitium vitaueris illud

f Si te alio prauum detorserit: auidienus

g Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret.

h Quinquenes oleas est & siluestria corna.

i Ac nisi mutatum parit diffundere vinum

k Cuius odorem olei nequeas perferre licebit

l Ille reportia natales aliosue dierum.

m Festos albatu celebret cornu ipse bilibri

n Caulibus instillat. veteris non parcus aceti

o Quali igitur victu sapiens vtetur. & horum

p Vtrum imitabitur. hac vrget lupus hac canis angit

q Mundus erit. qui non offendat sordibus atq;

r In neutram partem cultus miser hic neq; seruis

s Albus senis exemplo dum munia dedit.

t Sæuus erit. nec sic vt simplex nauis vnctam

u Conuiujs prebebit aquam: vicium hoc q; magnu

v Accipe nunc victis tenuis. quæ quantaq; sectima

w Afferat: in primis valeat bene: nam varie res

x Vt noceant homini: credas: memor illius æsce

y Quæ simplex olim tibi sederit at simul assis

tia scribit eam post die nuptias apud nouum maritum cenam dicit. q. que reficitur potatio. poeta autem pro laetiori apparatione conuiuio ponit.

i NATALES. Nam laete. & non sine luxu suum quibus natalem colebat.

k ALBATVS. Alba veste indutus. hæc in precio apud antiquos erat. Nam pura non nisi nobilitatibus dabatur. Quia propter magistratus municipales eo utebantur colore. Iuuenalis. Sufficit tunicæ summis edilibus albe. vel albanus propter sagittarum is enim color mentis pure simbulum est.

l CORNV bilibri. Venalia cornua fictilia: diuersorum ponderum habebant antiqui.

m CAULIBVS instillat Brassicis. in quibus maiores caules sunt has aceto condidit apud antiquos consuetum fuisse. Cato testis est.

n QUALI igitur Ostendit victum laudandum esse qui mediocritatem obseruans in neutrum extremum declinet.

o HAC vrget lupus Per lupum & canem significat ex vna parte luxuriam. ex alia auaritiam imminere.

p ACCIPE nunc & c. Ostendit ex simplici tenui victu validitatem conseruari.

q SEDERIT. Placuit Virg. Et sedet hoc animo peritureq; addere troie Tegetuos iuuat.

DVLGIA in bilem: Nam dulcia bilem faciunt vt phisici ostendunt.

PITVITA. Quam greci phlegma nuncupant.

CENA defurgat dubia & c. In qua tam varia sunt tamq; iocunda vt dubium sit conuicq; quid potissimum de multis capiat. Sic Theren. in phormione coena dubia apponitur.

ANIMVM quoq; pregrauat. Nam corpus crapula vinoq; repletu sensus animi numq; hebetem reddit. Nam dum vires stomacho. Dum stomacho vires non suppetunt quibus detoret que in gestit in gluuies que tñ non nunq; seruata vt in eodem cum maxima anxietate tabescant necesse est. & a tabefactis sanguis humoresq; ceteri corrumpantur. & sic in corpore omnis ordo naturae reuertatur in peius oportu num est. ex quo oculorum orisq; totius deformitas nascitur. oriuntur & insuper et tremula paralis. tumes bulficies. sitibunda ydropisis. Macilenta tisis. nodosa. podagra feruens prurigo. turpis scabies. estuansq; febris. et nauis stomachi reuuentis. quibus immatura mors etiam semper superadditur plurimis vt verificetur (quod aiunt prouentissimū medicorum) plures interficit coena q; gladius spectabilis ergo nimis manducoru conuentus est qui inter somnos & mentis alienationem aut morborum torturas & mortē ignam colens. soliq; seruiens ventri. mētas parat assiduas & quoscumq; labores arbitratu largis inflatis poculis. Heu miser! meminisse deberent qui etiā ex proposito vitio huic impendūt operam quoniā primi parentis gula mortales effecti sumus patriā & vite huius quietē perdimus & inexplebiles erum

^{in iura coera postq; pisces aubus illis}
Miscuetis elixa simul conchila turdis

^{f. illa .i. coleram}
Dulcia se in bilem vertent: stomachoq; tumultu

^{nausea qualiter}
Lenta feret pituita vides vt pallidus omnis

^{in nuntio ciborum replerum}
Cena defurgat dubia: quin corpus honustum

^{gula}
Hesternis vitijs animum quoq; pregrauat vna

^{abdicat terre}
Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ.

^{frugalis postq; refecta somno}
Alter vbi dicto citius curata sopori

^{sanus depurata officia.}
Membra dedit: negatus pscripta ad munia surgit

^{frugalis transire aliqu}
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quanda;

^{celebrem}
Sive diem festum rediens aduexerit annus

^{postquam}
Seu recreare volet tenuatum corpus vbiq;

^{augeritur cras}
Accedent anni: tractari mollius ætas

^{tingetur}
Imbecilla volent: tibi quidam accedet ad istam

^{firmus delicias vite}
Quam puer & validus presumis moliciem, seu

^{infirmus occidit tibi}
Dura validudo inciderit: se tarda senectus

^{acris odor .i. non q; olfactu}
Rancidū aprū antiqui laudabant: nō quia nasus

^{antiquus s. laudare}
Illis nullus erat. sed credo hac mente q; hospes

^{domū illius qui habebat apud feridum}
Tardius adueniens viciatū commodius: quam

^{gulosus comederet}
Integrum edax dñs consumeret hos aut inter

^{diuinos viros vtinam ego fuissim natus inter illos}
Heroas natum tellus me prima tulisset.

^{opinionū fama iucundior quā versus}
Das aliquid famæ. que carmine gratior aurem

^{apphendit pisces pretiosi vas in quo coquuntur.}
Occupat humanam: grandes rombi patinæq;

^{affrunt}
Grande ferunt vna cū damno dedecus. adde

^{ribi correptionem vice b infensum}
Iratum patrium: vicinos te tibi iniquum:

nas dolentes intrauimus. Est ergo hoc detestabile nimis vitium eratq; satis. si glades veterum sordent. saltem modernorum modestiam imitari. qua profecto ignavia deprimatur virtus alitur. & ad celsa mens hominum facile sublimatur. & totius corporis robur in validudinem solidam cōseruatur quā dum sperneret Aulus inuenit cello residens in folio contemptores. nec etiā illi saturiras frontis dedecus aut corporis abstulit truciatus.

x PARTICVLAM diuisiue aure. Mentē intelligit Sic Virg. Atq; auari simplicis ignem.

y ALTER. Qui sobrie viuit. Hic tamen ad melius altera vtilitas. Nam qui sobrie viuit potest et dies festos laetius celebrare & corpus extenuatum facilius restaurare. & senectutem clementius tractare. que oia nō potestis qui a pueritia assiduo semp luxu sese immerit. Neq; eni aduersam validudine. neq; senectutem melioribus epulis reuocillare valet.

z PRIMA tellus. Vel tellus in prima tua ætate. vel prima quia ante deos terra iustifabulantur. & illos omnes ab ea fluxisse.

a DAS aliquid fame ostendat nimium luxum validudini contrarium. Nūc dedecus quoq; afferre illum demonstrat. & odiū patrii qui nepotis curam cupit & vicinorum. afferre etiā paupertatem que coguntur homines mortem cupere.

b TE tibi iniquum. Quoniam tibi necessaria subministrat e non potes.

Liber Secundus

c LAQVEI precium. Cū ad id inopię redigaris. vt nō subpetar es quo laqueum ad suspendium nbi compares.

d IVRE inquit. q. d. iste trasius iure tenuiores reprehendit. Ego autem his diuitiis abundo vt multa possum profundere Cui respondet poeta quod que illi super abundant non in lupum sed liberalitatem sunt conuertenda & egenis danda potius quam luxuriose consumenda. presertim cum etiam & reipub. conferre & religioni multa debeant diuites.

e VNI nimirū & c. Aurea sententia qua monet diuites vt ex superabundantia rerum sibi subsidia cōtra diuersos casus & cōtra morbos comparent. Nam sepe fit tanta iactura patrimonii vt & maxime diuite ad exiguum censum redigantur. Quod si multas ante calamitates alligauerimus in eam incidimus inopiam vt omnes nos inimici rideant.

f VTER ne. Neq; hoc negligendum est. Nam forti ori animo feremus angustiās patrimonii in quas nos fortuna detruserit. si hacten⁹ paruo assuen fuerimus.

g IN pace vt sapiens Nam vt sapiēs is dicitur qui in pace ita viuit. vt etiam parer que ad bellum pertinent si malo fato forte id venturū sit. Sic commendant diuites. qui ea parsimonia viuunt vt si quando a fortuna diuitiis spoliētur non sit eis durum parce viuere. quia eam viuēdi normam sibi imposuerit.

adde inuoluntate cupienti mortem
Et frustra mortis cupidum: cum deerit egenti
pecunia vit ille

Aes laquei precium: iure inquit trasius istis
castigat redditus.

Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
copiosas loquitur horatius

Diuitiasq; habeo tribus amplas regibus. ergo
superflue diuitijs cura con

Quod superat non est melius q̄ insumere possis
quare panper castitate

Cur eget indignus quisquam te diuitiæ: quare
cor decorum immodeste

Templa ruunt antiqua deum. cur improbe caræ
tue largitis

Non aliquid patrie tanto emetiris aceruo
soli certa

Vni nimirum recte tibi semper erunt res:
cum patrimonii consumptio erit de te f

O magnus post hac inimicis risus. vter ne
fortunc con curus an

Ad casus dubios fides tibi certius. hic qui
multiplicibus assueueris suam assuetū splen dide viuere

Pluribus assuerit mentem corpusq; superbum.
est modico in vita aduenit ris piculi

An qui contentus paruo metuensq; futuri
ta tranquillitate rerum congrua

In pace vt sapiens aptarit idonea bello:
g disposuit.

Quo magis his credas: puer hunc ego paruus
h

Integris opibus noui non latius vsurum:
diminutis opibus

Quam nunc accisis videas metato in agello ofellū
suo

Cum pecore & gratis fortem mercede colonum

Non ego narrantem temere edi luce profesta
la

Quicq; preter olus fumose cum pede pernae
ad me siue dum non visus a me

Ac mihi seu longū post tēpus venerat hospes.
m

Sive operum vacuo gratus conuiuia per imbrem
aliqua ab q̄stio.

Vicinus: bene erat non piscibus vrbe petitis
gallinatio que pendens seruabatur

Sed pullo atq; hedo: tum pensilis vna secundas

h QVO magis & c. Probat quod dicit ofelli exēplo. hic olim diues sobrie vixit. Deinde quia brucianas partes secutus fuerat ab augusto bonis mulctatus partem illorum ab vmbreno cui data erant precio conduxit. nec fuit durum parce viuere in paupertate. quoniam assuetus etiā in diuitijs. parsimonie fuerant.

i NOVI. Bis repete vt sit ordo. Ego puer noui hūc ofellum non esse vsurum latius in tegris opibus q̄ abscessis videas vi. Ego noui eundem narrantem. i. hec ego nō edi temere in luce profesta. id est in die non festo qui cōpreter olus temere sine causa q. d. Si edi quandoq; aliquid preter olus fuit iusta de causa forte quia hospitem recepissem

k FVMOSE. Ad fumū desiccate.

l PERNE. Sunt qui putant pernam esse ad vertebra pedis ad finem calcei dictā pernitendo. Vnde pernitones qui ob frigus in perna nascuntur. Sed ponit pro pede pernicino cum coxia salito. quem Martialis perasonē appellat.

m POST longū tempus Quo erat maiori sumptu accipiendus. Siue operū parca et luxuriosam simul atq; honestam vitam depingit.

n PER imbrem. Nam bonus agricola nunq; nisi in magnis pluuiis cessat.

o BENE erat. q. d. lautiori conuiuio utebar sed non rebus venalibus instructo.

p CULPA magistra. Na qui vltra modum biberet in culpa erat. hanc autem omnes vitabant.

q AG venerata ceres Sensus est. quod nunq abudantiori vino vtebatur quo letiores effecti curas deponimus nisi cum cereri sacrificarent per quod significat in solis sacrificiis splendidius epulabantur.

r EXPLICIT serua contracte frontis. idest explicuit frontem contractam propter seria. i. propter curas que a seriis proueniunt contrahimus enim frontem in rebus anxiiis. explicamus autem in letis. hinc Theren. Exporge frontem dixit. idest prebe te letum.

s QVANTVM hic iminuet. q. d. nihil. Sensus est postquam hic vmbrenus nouus incola occupauit istos agros. neq ego neq vos pueri parcius nituim. qa et i reb nris olim secudis et nunc in aduersis eundem cultu seruamus.

que post cenam fuerat ad delectationem .i. biferam

Et nux ornabat mensas cum duplici ficu

Post hoc ludus erat culpa potare magistra.

Ac venerata ceres ita culmo surgeret alto.

Explicuit vino contracte seria frontis.

Seuiat atq; nouos moueat fortuna tumultus

Quantu hic iminet qnto aut ego parcius aut vos

O pueri intuitis. vt huc nouus incola venit.

Nam proprie telluris heru natura neq illum

Nec me. nec quenq; statuit. nos expulit ille

Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris

Postremum expellet certe viuatiore haeres

Nunc ager vmbreni sub nomine nuper ofelli

Dictus: erit nulli proprius: sed cedit in vsum

Nunc mihi nunc alij. quo circa inuitae fortes

Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

t NAM pprie. Ouidit natura oia esse coia ex q nul lus est pprie ois. qua ppter fortuna icui temeritate huiusmodi bona collocata sut. frequenter mutat dnos agros.

v NEQUITIES. Quia aly guriet paupertatis eni amica est nequities.

x VAFRI. Quod no sine multa calliditate interpretat. Est eni huiuscemodi calliditas iure cosultis presertim in his quoru patrocinia venalia vt in vtracq; parte omne pene ius interpretentur.

x INSCITIA iuris. Quia occupabit ab alio eu se defendere nescierit ignoratōe iuris

z NVLLI pprie sed cedit in vsum. Proprietas eni agroru nullius est cum comunita sint elementa sed vsum conce dit qua propter vnicum remedium est aduersus fortunā. que frequenter oia comurat vt forte animu contra illam paremus.

CC

Argumentum in satyram tertiam

i N hac satyra mirum artificium poeta ostendit: nam cu alios docere: & bonos efficere cupiat: se ipsum in primis damnat: vt ceteri satyricas notas equiori animo ferant. Inducit quendam damasippum corripientem se tanquam desidiosum: qui consumpto patrimonio suo se ad stoicam sectam contulit simulq; eos notat: qui aliena peccata vident & damnant: suorum vero obliuiscuntur. Hoc dicit.

Liber Secundus

Satyra Tertia

SIC raro scribis. Mirus poeta et miro artificio instructus. qui reliquos hoies bonos reddere cupiens seipsum dānat. ut ceteri equiori aio ferantur. ut que vitia in illis sunt ea in se esse fateat. Inducit igitur damasippum stoicum philosophum & alia quidē horatii errata presertim tū desidia in scribendo carpente. Videat autem oino tollerandus is satyrus. q̄ ita ceteros carpit ut nec sibi ipsi peccat

SCRIPTORVM. Tū poetarū. tū aliorū. Verū cū scriptorē dicimus p̄quandā excellentiā poetā intelligim⁹

BENIGNVS. indulgens nimium vino & somno.

DIGNVM sermone. i. dignū quod mandet satyris quas sermones appellat.

QVID fiet. Sūt qui legāt si raro scribis. & non sic. & postremo adiungāt quid fiet.

AB ipsis sat. In quibus magna erat potandi copia.

SOBRIVS. q̄ idcirco fugisti sobrietatē observare quod ergo fiet postquam ab vitiis saturnalibus rus fugisti nōne dices aliquid dignū promissis. Nā sunt seruanda q̄ de sermonibus scribēdis promissisti.

INCIPE. vrget tacentē.

NIL. Nullam potes excusationē afferre nec est quod culpā in calamos trāsferas q̄ tibi non inferuiant.

IMMERITVS. Quia in iuria accusas parietē quod scripta nō ferat.

IRATIS. i. aduersis. habebat autē antiq̄ parietes iuxta lectū cera illitos ut si quid in mentē venisset illic aī notarent quā memoria exciderat. dicit igitur parietē natū diis & poetis iratis quoniā nihil in eo notet poeta.

ATQVI. Nā proferebas in vultu nescio quid promittere de te videbaris

MINANTIS. Dixit autē minantē ut ostenderet nescio quid elationis atq̄ magnificentie in suis pollicitationibus ut ois timiditas p̄cul abesse videret

TEPIDO. Nā in mense de cembri aprici querunt agrī.

QVORSVM pertinuit. Ad quē finē congerere multos ex platone multos ex menandro libros. nū satyras scripturas utriq̄ comedie veteris. f. & noue poetas imitari oportuit. p̄pter quod menandrum & eupolim dixit & archilochū p̄pter inueniendi vehementiam. Sed nequissimis contentus erat nisi ex diuina platonis philosophia grauitatē sniarum depromeret.

Sic raro scribis: ut toto non quater anno

in quam scribas

poetarum

diligentius legendo explicans

Membranā poscas scriptorū queq̄ retexēs

.i. vino & somno

Iratus tibi: quod vini somniq̄ benignus

componas

futurum est

Nil dignum sermone canas: quid fiet: ab ipsis

in vrbe celebratis

tu

Saturnalibus huc fugisti: sobrius ergo

senbe

tuus

q̄ re exulco

Dic aliquid dignū promissis. incipe. nil est

reprehenduntur

penne

indignus

Culpantur frustra calami. immeritusq̄ laborat

aducit

fabricatus

Iratis natus paries diis atq̄ poetis:

recte

tuus

promittentis

Atqui vultus erat multa & preclara minantis

oculosum

suscipisset

Si vacuum tepido cepisset vilula tecto:

.i. ad quos finem

circumdare

.i. platonē

Quorsum pertinuit stipare platona menandro

p̄

recum ex vrbe.

Eupolim archilochum comites educere tantos:

hominum

mitigare sine

Inuidiam placare paras virtute relicta:

contemnens

o orati fugienda

Contemnere miser. vitanda est improba syren

Desidia: aut quicquid vita meliore parasti:

est tibi

tranquillo

omnes

Ponendum equo animo. diis te damasippe decess

rectum

q̄ tibi barbam rodere

Verum ob consiliam donent tonsore. sed vnde

vitam meam

loquitur damasippus substantia

Tam bene me nosti: postquam omnis res mea ianū

direpta

Ad medium fracta est: aliena negotia curo

expulsa

negotio

Excussus proprijs. olim nam querere amabam

callidus

aliquis statue

statorius ille

Quo vaser ille pedes lauisset sisiphus are:

amabam querere

ex ere

Quod sculptum in fabre. quid fusu durius esset

astutus

meo

statuam

Callidus huic signo ponebam milia centum:

emere

Hortos egregiasq̄ domos mercarier vnus

INVIDIAM placare: Mordacissima inuectiua ut sit sensus. Tu p̄pterea nō scribis. q̄a cū videas inuideri sturdiosis vis virtutē reliqueris. ut inuidiā a te amoueas.

SIREN. De sirenibus in odis dictū est. Harū noīa varia ponūt. sūt etiā q̄ dicāt harū triū noīa esse parthenopē. leucosiā & lygiā. sed hic p̄ cupiditate. Ergo aut deponende sūt cupiditates & desidia aut deponende virtutes quas iā aggressus eras. Optime ergo id damasippi & iustissima reprehensio sed suo cōsuero acumine rider hūc poeta tanq̄ qui nō vira & moribus sed solis verbis philosophare. ergo ridiculū illi ab his p̄miū p̄ optimis p̄ceptis optat. ut. illū tonsore donet quo plixē barbe molestia liberet. Nā huiusmodi philosophi seu poti⁹ philosophię ostentatores & simulatores barbā p̄mittebat et ceteris corpus neglectū apparere volebat. ut spēm quāndā cōtinētissimū scueri missiq̄ vinū p̄ se ferret de quibus luu. hispida mēbra qdē & dure p̄ brachia seque mittūt atrocē animū damasippū autē mercatorē fuisse sēturū. Verū cū mercatura in felicitate vsus: oia amississet ac extrema rerū desperatione se in fabriciū pontēvl' ex fabricio pōte precipitatur⁹ esset a sternino stoico longo sermone p̄suasus & mortis cōcepte cōsiliū deposuit & stoice discipulime se dedit. Verū si diligentius poete in eū dicta aduertimus multo plus vanitatis q̄ solide sapientie in hoīe fuisse cognoscem⁹ ut sit ex his q̄ ultra sauro matas arpinas ille satyrus fugiēdos cēseret q̄ tēs aliquid de morib⁹ audēt. Et curiosi simulāt & bachanalia viuunt.

AD mediū ia. Ad mediā mercaturā. nā ianū mercatorū deū volūt. Snia est. q̄ in medio cursu mercaturę a fortuna afflicto est. Sūt etiā q̄ velint tria in foro templa habuisse ianū in principio. medio et fine. ut notet oibus t̄pibus oportere mercatores diligētia vti.

VASER. dolosus qui in se lauādo occupatos dolo in mare precipitaret.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

QVO gre. Nā cū corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsū esse.

x FREQUENTIA com-
pita. idest omēs populariter.

y MERCURIALE. Nā
a mercurio mercatura est. &
omnis calliditas & versutia
ab eodem planeta est.

z IN cor traie lateris. & c
Inrerdum studio medicorū
dolor capitis trāsīt ad aliam
partem. vt melius est lethar-
gicum fieri quam melanco-
licum. Nam solēt medici ab
alia parte corporis ad aliam
deriuare morbum qui non
nunquā medici studentes le-
thargicos faciunt phreneti-
cos. Contrarii sunt hi morbi
cardiacus & lethargicus ille
somnia ille siti deditus est.

a DVM nequid Ho-
ra loquitur.

b OBONE. Ingre-
ditur paradoxon stoicorum
quod est omnes stultos infa-
nare. nam quicumq; a via re-
cti discesserit cum tantundē
peccare volunt. ex quo om-
nia peccata paria faciunt. Er-
go cum poeta videretur vi-
tium mercature. idest auari-
tiam ceteris preponere respō-
det damasippus omnes qui
non attingerint veram sapiē-
tiam quoniam stulti sunt es-
se etiam insanos. vtnihil om-
nino inter sit inter socratem
quoniam non fuerit vere sap-
iens & quamuis flagitio-
sissimum hominem.

c FRVSTERE te Decipi
as te Vir. Clamor frustratur
hiantes.

p nouera. n a quo hominibus
Cum lucro noram. vnde frequentia mercuriale
runt tamalippo loquitur horatius

Imposuerē mihi cognomen compita noui
libetium certe

Et miror morbi purgatum te illius atqui
de parte morbum quemadmodum.

Emouit veterem mire nouus (vt solet) incor
transiit in se

Traiecto lateris miseri capitis ve dolore
quemadmodum s. patitur freneticus ingratat

Vt letargicus hic cum sit pugil. & medicū vrget
s. sit ubi morbo sit uoi respondit dama-
b suppus.

Dum nequid simile huic. est vt libet. o bone tene
deceptas

Frustrere insanis et tu stultiq; prope omnes
sare aut philosophus uicat ille stoicus

Si quid stertinius veri crepat. vnde ego mira
eo

Descripsi dociles precepta hęc tempore quo me
s. crantius nutre

Solatus. iussit sapientem pascere barbam
iussit a. actum me

Atq; a fabricio non tristem ponte reuertē
a. omnibus rebus meis amissis inuoluto capite

Nam male re gesta. cum velle; mittere operto
fortunatus s. dixit a. ne facias

Me capite in flumen dexter stetit. & caue faxis
premit

Te quicq; indignū. pudor inquit te malus vrget;
de mentis ris

Insanos qui inter vereare insanus haberi
scruaboz insanire

Primū nā inquirā quod sit furere. hoc si erit in te
a non in alijs precipitando te ad iungam.

Solo. nil verbī. perez quin fortiter addam.
ignorantia boni

Quem mala stultitia & quecunq; inscitia veri
imprudens s. esse illum i turba discipulorū

Cecū agit. insanū crisippi porticus & grex
purat li

Autumat hęc populus hęc magnos formā reges
intellige

Excepto sapiente tenet. nunc accipe quare
insanone stula equaliter

Desipiant omnes æque actu. qui tibi nomen
cederunt tenq; vbiq;

Insano posuere velut siluis. vbi passim

d VNDE. A quo stertino
& est aduerbium pro nomi-
ne. Virgi. Genus vnde latinū

e PASCERE barbam. Se-
qui dogma stoicorum qui
barbam nutriunt.

f NON tristē. Quia despe-
rationem in quam ex cala-
mitate accepta inciderat. &
propositum se demergendi
deposuerat.

g DEXTER. Vel a partē
dextra vel mihi propitius. vt
sinistrū aduersum dicimus.

h HOC furere Sēri-
sus est. Furere si erit in te solo
& non in alijs sinam te pe-
rire. Sed si omnes pariter in-
saniunt ne te pudeat eius vel
quetibi cum omnibus com-
munis sit.

i CHRISIPPI porticus. i.
stoici. quia porticu in quam
conueniebant.

k HEC formula. Nā
hac regula preter sapientem
oēs stulti sūt. si miles sūt hoies
stulti hoibus in siluam erran-
tibus. equibus alii dextrosū
alii sinistrorsum deflectunt.
& hi longe a tramite disce-
dunt. hi vero nō longe. & ta-
men eū omnes sint extra tra-
mitē secundum stoicos om-
nes in pari vitio sunt. Nam
cum sint plures marinis flu-
ctibus obruti ita excluditur
a facultate respirandi qui in
ipsa pene superficie est. mos
do non emergat vt ille qui in
ipso fundo iacet.

Liber Secundus

recte

I Qui se deridet caudā trahat. Ex consuetudine pueroꝝ rum sumptum pro deridet. Solent enim pueri deridentes nescientibus a tergo caudam suspēdere vt velut pecus caudam trahant.

m EST genus vnum stulticie. Sensus. Cum plura sint genera stulticie vnum genus est eorum qui timent ea que timenda non sunt. vt si quis in loco plano queratur esse rupes & flumina & precipua quenō sunt. Et eadem erit stulticia huius que est illius qui clamantibus omnibus suis vt caueat. neq; rupes. neq; ignes neq; flumina vitet.

n NON magis audierit. Hic fufius auctor tragediarū fuit qui cum ilioneam in tragedia ebrius ageret & vellet eam simulare dormientē grauitate vini ad verum somnū ductus est. Fabula autem est ilione filia priami polineftoꝝ nupta in qua Catienus perfonam agebat polydori per quietem matris apparentis. fufius autē hecubę qui vt dormiret id mim erat agendum ita se vino ingurgitauit vt cū a caciēno. qui dicebat mater te appello. non posset excitari vniuersus populus clamauerit mater te appello.

o INSANIT damasippus. Nam prodigus omnem pecuniam in statuis emendis consumit. Sed neq; infania caret is qui damasippo pecuniam

Palantes error certo: de tramite pellit

ad sinistram partem ad dextrā partem simile ex vtraq; parte

Ille sinistrorsum. hic extrorsum abit: vnius vtriq;

.i. in diuersas partes

Feror: sed varijs illudit partibus: hoc te

o damasippe. esse

Crede modo insanum nihilo vt sapientior ille

deludit .i. sic nō dignus hoc est sic stultus. m

Qui te deridet caudam trahat: est genus vnum

.i. non p ignes

Stultitię: nihilum metuenda timentis: vt ignis

plano con

Vt rupes fluuiosq; in campo obstare queratur

genus stulticie est dissimile precedent

Alterum & huic variū & nihilo sapientius ignes

decurrentis illi ita insipientis

Per medios fluuiosq; ruentis. clamet amica

Mater honesta soror: cum cognatis: pater: vxor

in hoc loco magna te

Hic fossa est ingens. hic rupes maxima: serua

obediens

Non magis audierit: quam fufius hebrus olim

filiam priami

Cum ilionam edormit. catienis mille ducentis

Mater te appello clamantius. huic ego vulgum

esse errorem

Errori si sem cunctum insanire docebo

decapit verulias preciosas

Insanit veteres statuas damasippus emendo

q. d. nequaquam vt ille q. vendit staturas damasippo

Integer est mentis damasippi creditor: esto

ex me damasippo

Accipe quid nunq; reddas mihi: si tibi dicā

stultus a me sine prudentia

Tu ne insanus eris. si acciperis. an magis excors

spora lucro fauens deus lucri erroris

Reiecta pręda quam presens mercurius fert:

calento illi viro p. n. usurarij

Scribe decem nerio non est satis: adde cicutę

callidi obligationes adtinge.

Nodosi tabulas centum mille adde catenas

obligationem debitor

Effugiet tamen hæc sceleratus vincula protheus

maxilla debitoris.

Cum rapies in iura malis ridentem alienis

credit. Nam spe forneris ductus. sorte amittet qui credit credere non valenti.

p ACCIPE. Demostrophat peccare etiam damasippum si accipiet a forneratore id quod non possit reddere. quamuis aliquis illū excors eum & insanum putaret si non acciperet.

q PRESENS. id est fauens Virgil. Nectam presentes alibi cognoscere diuos.

r MERCVRIVS. Nam deus est mercatorum. Scribe te decem nerio. id est scribe te debitorem in tabulis nerii.

t NON est satis. q. d. nō sufficit illa obligatio.

v ADDE tabulas nodosi si cicutę. id est scribe in tabulis cicutę nodosi. id est callidi & qui recte nouerit colligare debitorem.

x ADDE catenas. id est valida vincula obligationum. tamen ille debitor omnes effugiet neq; dissoluet debiti. Appellat autem debitorem proteum quia tanquam proteus omne vinculum facile euitat.

y SCELERATVS. quoniam calliditate sua effugere sustinet.

z RIDENTEM alienis. Ridet enim creditorē sefellisse.

a FIET aper. Manet in pro
tei fabula. vt ostēdat illū om
nem fallaciam meditaturū.
ne pecuniā debitam reddat.

b SI male rem gerere. Si in
sipientis est rem male gerere.
& contra bene gerere. Stultus
erit perilius qui tantū dicat. i.
credendo tanti debitorē scri
bit quantum non possis res
scribere. id est reddere. Nam
scribit scenerator tibi qui cū
pecuniā ad scēnus collocat
illius te in mensa creditorem
facit. tu autem cum dissoluis
iubes illam in mēsa illi rescri
bi. id est in suū creditū reduci

c AVDIRE. Labet omēs
attente audire sua argumen
ta quibus pbat oēs peccare.

d TOGAM compone. nā
qui diutius sessurus ad audi
endum est solet cōmode ves
timentū componere. Acron
autem exponit componere
q. substernere vt attentius au
diant.

e DANDA est hellebori.
Sensus est. quicumq; aliquo
vicio laborat infani sunt. vn
de eorum cerebrum hellebo
ro purgandum est. Sed inter
omnia vitia auaritia maio
ris infanie est. ergo plus helle
bori expetit.

mirabitur in apū nō erit modo nō respondebit, vt mortuus
Fiet aper: modo auis: nō saxū & cum volet arbor
admirabile stultus est

b Si male rem gerere infani est: contra bene sani:
infantus illius fene
ratoris

Putidius multo cerebrum est mihi crede perilli
numerantio reddere

Dicantis: quid tu nunq; rescribere possis
solent enim audire diuitius vestes componere
vt attentiores sint

c Audire atq; togam iubeo componere, quisquis
cupiditate honoris diuitiarum

Ambitione mala: aut argenti pallat amore
psusione vel numis cultu religionis

Quisquis luxuria tristis ne superstitione:

Aut alio mitis morbo calet huc propius me:
stultus esse et accidite

Dum doceo insanire omnes: vos ordine adite

e Danda est hellebori multo pars maxima auaris
reca mirrae

f Nescio an anticyram ratio illis destinet omnem
hereditatis tunc

Hæredes scaberi summā incidere sepulchro
nisi quisq; summā pugnatum in arena

Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
ex testamentis illius

Damnati populo paria atq; epulum arbitrio arri
colligit regio illa verba scaberij

Frumētī quantum metit apherica: siue ego prauē
stultus

Seu recte hoc volui: ne sis patruus mihi credo
scaberij circumspicuum

Hoc scaberi prudentem animū vidisse, quid ergo
scaberius hereditatis

Sensit cum summā patrimoniij insculpere saxo
iusse scaberius

Hæredes volui: quo aduixit: credidit ingens
esse diligentius, s. qua paupertate

Pauperiē vitium: & cædit nil acrius: vt si
moerere

Fortē minus locuples vno quadrante perieret:
quis

Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res
is

Virtus fama decus diuina humanaq; pulchris
obediunt congestere

Diuitijs parent, quas qui constraxerit ille

f NESCIO anticyram. Me
tonomia per id quod conti
net, p id quod cōtinetur Anti
cyra enim nomen est insule
in qua multa conficitur me
dicina posuit anticyram pro
medicamine. i. nescio si om
nis medicina danda sit auar
ris. magnitudinē vitij expōsit.

g HEREDES scaberi. sca
berius iussit heredes suo / se
pulchro incidere summā patri
monij quā illis relinquebat;
adiecta pena ni scripserent vt
centum paria gladiatorū po
pulo exhiberent. preterea epu
lum darēt eo sumptū quem
censeret arrius.

h NE sis patruus. Nesis cē
sor vt patruus in nepotes esse
consueuerunt vt alibi demō
stratum est. hoc autem id cir
co iussit quia putabat dititi
as summū bonum esse. & il
lis omnes virtutes parere. &
qui diues fuisset cum omnia
esse. vt stoici de sapiente dicūt.
sic igitur vehementer dissens
it ab Arif. cyrenaico qui cū
epatria in greciam philoso
phandi causa proficisceretur
iussit seruos aurum proice
re vt expeditiores ad iter cat
pendum essent.

CC lll

Liber Secundus

GRECVS. Non patria: nam cyrene in aphrica sunt. sed quia literis grecis philoſophat⁹ est quin et pecunias ad socratem miſit. quas ille reſpuit aſſerens id nolle deū ſuum habuit autem vt ſcribit xenophon ingenium ad omnia pro tempore loco & persona ſimulanda omnino promptum & ob hoc dioniſio preter omnes erat charus. & vt pñtib⁹ voluptatibus libēter fruebatur. ita et abſentes facile contemnebat a diogene regius canis appellabatur. Summū bonum poſuit in leui motu ad ſenſum emananti. id eſt in voluptate corporis ſenſus titilante.

VTER eſt inſanior horum. Vtrumq; carpit & eū qui nimis diuiciis tribuit & cum qui omnino negligit Sed tamen ad auarum reuertens diſputat quod vt illi reprehendi ſunt qui inſtrumenta aliquarum artium comparant et illis vt nesciūt Sic & auari ſunt vituperandi qui diuitias viuēdi inſtrumenta poſſidentes illis non vtantur.

NIL agit exemplū Illud exemplū nihil eſt quod litem vertit in litem. id eſt vitium. quia dum damus exemplū anſtippi litē liti opponimus. nam ſi ſtaberius vitioſus. anſtippus vitioſior. ergo nil valet exemplum anſtippi aduerſum ſtaberium. ad rem

Clarus erit fortis iuſtus ſapiens etiam rex.

ent vultem dſe. acquiſitum

Et quicquid volet hoc (veluti virtute paratum)

ſtaberius ad magnā gloriā ſ. fecit ſtaberius

Sperauit magne laudi fore: quid ſimile iſti

non parita ſed litterarū

Græcus anſtippus: qui ſeruos proijcere aurū

aliū qui. ſerui

In media iuſſit lybia: quia tardiſus irent

ſerui

vel anſtippus

vel ſtaberius

Propter onus ſegnes: vter eſt inſanior horum:

dicte domasippus cum de eodem. confuſor

o ſterini diſputari poſſit

Nil agit exemplū: litem quod lite reſoluit

congregat

Si quis emat cytharas: emptas comportet in vnū

Nec ſtudio cytharæ. nec muſæ deditus illi

ferrea inſtrumenta ſuto: is

in calceorum

Si ſcalpra & formas non ſutor nautica vela

alienus

a mercatoris

Auerſus mercaturis delirus & amens

quomodo in quo ab

Vndiq; dicatur merito. qui diſcrepat iſtis

abſcōdit

Qui numeros aurumq; recondit nescius vti

acquiſitio

ranq;

Compoſitis: metuensq; velut contingere ſacrum

ali

magnum

Si quis ingentem frumenti ſemper aceruum

exentus

ab illo aceruo

Porrectus vigilet cum longo fuſte. neq; illinc

lumere

frumētū

Audeat eſuriens dominus contingere granū

ſed

Ac potius ſolijs parcis veſcatur amaris.

aliquis

oprini vini

Si poſitis intus chijs venetis que ſalerni

plauſtris quin crū bibat accū

radio

Mille cadis: nihil eſt. tercentum millibus acre

horantis eſt

taecat

Potet acetum age. ſi & ſtramentis incubet. vnde

ad ſtemendum apra

Octoginta annos natus cui ſtragula veſtis

pideſt.

Blaptarum ac tinearum epulæ putreſcat in arca:

hominibus

Ni mirum inſanus patris videatur. eo quod

dubitata aperiendā nemo vitur dubio argumento. In certum eſt vtrū inſaniat qui deſpicit pecunias nullo modo deramine vitur ad eas deſpicendas. Et ait quemadmodum inſanit contemptor pecunig videat eſſe iſanus. q. d. damasippus ſterini nō opus eſt exemplo ad dirimendam litē. quia et de eo diſputari poſteſt. ipſe videtur ſibi ſubiiceo renolo corripas vitium vitio dum culpas auaritiā exemplū ſummis inſanig. quia non poteſt exemplar laudari cum ipſum vitioſum ſit.

SCANPRA. Inſtrumentum ferrea quibus calceorum ſutor coria radit.

FORMAS. quibus vitur ad calceos cōponendos.

SI poſitis intus chijs Correptio eſt vt ſi ſenſus qd non ſolum potabit acetū cū ſint ſibi mille cadi aut chijs aut ſalerni. Sed etiam ſi centum milia cadorum.

OCTAGINTA annos natus & c. Augmentum ab etate in quo tanta auaritia ſit vt veſtes quibus lecti ſtemūtur. id enim ſunt ſtragule blaptis & tineis rodendas in arca condat. & in ea etate que moliora cubilia deſideratim culmorum ſtramentis iaceat.

q FILIVS aut etiā Summa stulticia quod se de fraudet rebus necessariis . vt deinde heredes luxuriose de gant.

x CAPVT. quod vngi de beat quoniam sit infectu pro rigine. is eni morbus est scabiosus. qui crescedo porrigit

f IMPEXA. Quonia caput pecci non sinat.

QVARE si quid vis. Si forte respondeat avarus se idcirco illis non vti. quonia queq; minima sibi satis sint. Interrogat poeta siue dama sippus cur periurio & furto & rapinis vndiq; per sumum scelus patrimonium augeat.

v SVRRIPIS. Clanculū.

x AVFERS. Per vim.

y TVM sanus populum & c. Tu ne eris sanus si populum infectaberis. certe non eris. At dic mihi si es in sanus cedendo populu saxis eris ne.

z INCOLVMI capite. id est integris sensibus & non furiosis si vxores laqueo aut matrē veneno tollis propter auaritam.

vicio vcratur.

Maxima pars hominū morbo iactatur eodem

Filius aut etiam hoc libertus vt ebibat haeres

Dijs inimice senex custodis ne tibi desit

Quantulum enim sume curabit quisq; dierum

Vngere si caules oleo meliore caputque

Caperis impexa foedum porrigine quare.

Si quid vis satis est periuras. surripis aufers

Vndiq; tum sanus populum si cedere saxis

Incipias . seruosq; tuos quos aere pararis

Insanum te omnes pueri clamentq; puellae

Cum laqueo vxorem interimis matrēq; veneno:

Incolumi capite es quidem. neq; hoc tu facis argis

Nec ferro vt demens genitricem occidit horestes

An tu reris eum occisa insanisse parentae

Ac non ante malis dementem actum furis. quā

In matris iugulo ferrum tepescit acutum

Quin ex quo est habitus male tute mētis horestes

Nil sane fecit. quod tu reprehendere possis

Non pyladen ferro violare aususue sororem

Electram. tantum male dicit vtriq; vocando

Hanc furia. hunc aliud iussit quod splendida bilis

Pauper opimius argenti positi intus & auri.

Qui veietanum festis potare diebus

Campana solitus trulla. vappamq; profestis

a NEq; hoc tu facis argis & c. Demonstrat poeta illum magis insanire quā horestem qui matrem interemit. nam ille & aperte remegit. et vt patrem vlsceretur Tu autem & dolose aggredis & quod omnium flagitiosissimum sit ppter auaritam scelus committis preterea post occisam matrem nullum aliud scelus commisit horestes. neq; pyladenz amicum neq; electram interemit. sed solum maledicebat illā furiam . & hunc aliquid aliud appellans.

b SPLENDIDA bilis. Que omnia in lucem profert Perius vitrea bilis. quia nunquam stat. vel splendida lucida . quia nemo potest irasci. ita vt non appareat eius iracundia.

c PAVPER opimius. Sic dicitur magnas inter opes inops. Opimius autem ditissimus & avarus cum le thargico morbo laboraret a peritissimo medico ita sanatus est. aurum multū posuit in mensa. et fecit a multis numerari & que dicebat. ille aut diebat excitabat et sanus est.

d VEIETANVM. Viciatna ciuitas est cāpanie in qua nascitur pessimum vinum.

e CAMPANA trulla Trullam dicit deformē calicem vel rusticanum.

f VAPPAM. Vinū quod iam exhalauerit.

Ziber Secundus

g LETHARGO. Morbus est somnū inducans cui haud mediocri remedii Plinius vriticam dicit esse.

h LOCULOS & claves Thecas clauium quibus cuncta recluderet.

i LETVS ouansq; Qui putabat illum auarum cito moriturum.

k MEDICVS. Hic hominis auaritiam noscens non videbat qua alia ratione illum excitare posset.

l DEFICIENT vene, quia cum nihil sumas in venis sanguis deficit. Vel posuit venas pro arteriis, id est venas pulsatiles nam cum pulsus spiritalis in arteriis non est mors aduentare videtur.

m PTYSANARIVM. Poculum siue pulteni ex ordeo in qua maxima vis est restaurandi vires & nutriendi.

n ORIZA. Frugū genus est, folia carnosio habet porro similia se latiora, altitudo cubitalis flos purpureus.

o OCTVSIBVS: Octo assibus vt etiam centussis, id est centum assium.

morbo

suus

Quōdam lethargo grandī est oppressus vt haeres

pecuniarū

gaudens

Iam circum loculos; & claves latus ouansq;

paupere
diuitum h

Curreret hunc medicus; multum celer atq; fidelis

Excicat / hoc pacto mensam poni iubet; atque

Effundi saccos nummorū; accedere plures

pecuniam

auarum

Ad numerandū, hominē sic erigit; addi & illud.

bona

ruis

Ni tua custodis auidus, iam haec auferat haeres

mene
loquitur auarus egrotus

loquitur medicus

Men viuo; vt viuas igitur vigila, hoc age qd vis

viros

Deficient inopem vene te; ni cibus atq;

addatur

infirmo

Ingens accedat stomacho vultura ruenti,

mibi dare cibum

Tu cessas, age dum sume hoc ptisanarium oriza

loquitur egrotus

loquitur medicus

Quātū empte; paruo qnti ergo; octusibus, heheu

Quid refert, morbo an furtis pereāq; rapinis

respondet stertinius

loquitur

Quis nam igitur sanus, qui non stultus, qd auar

respondet stertinius

loquitur damasippus

Stultus & insanus, qd si quis non sit auarus

lestuo

videt stertinius

loquitur stertinius

Continuo sanus, minime, cur stoise dicam

p. n. medic

Non est cardiacus, craterum dixisse putato,

ex infirmitate sua

Hic eger recte est igitur, surgetq; negabit,

vehementer

Quod latus aut renes morbo temptantur acuto

auarus

fontibus

Non est periurus neq; sordidus, immolet aquis

aliquo

dijs, familiaribus

temerarius

Hic porcum laribus, verum ambitiosus & audax

ad, illam insulam

an

Nauiget anti cyram, quid enim differt baratrone

ris

collectis

Dones quicquid habes, an nuncq; vtare paratis

p. canusij nomen oppidi

Seruius oppidius, canusi duo praedia diues

p QVIS nam igitur sanus. Sensus est, quod quāuis auarus insanus sit tamen non sequitur si quis auarus nō sit idcirco esse sanū. nam potest laborare alio vitio vt dato aliquē nō esse cardiacū poterit laborare alio morbo Sunt autem verba damasippi ex stertinio querentis.

q NON est cardiacus. Si tibi dixerit medicus de egro, quod nō est cardiacus, tu ais quod surget de lecto Iterum medicus adiicit q nō surget q alio morbo laborat. Si ergo dicit ille non est periurus neq; sordidus immolet diis porcam, sed ambitiosus & audax alio vitio laborat & debet ire ad antycira vt curet

r CARDIACVS est morbus stomachi tremor cordis dicitur.

s QVID enim differt Idem crimē est, aut bona prodigalitate profudere aut nulli pacto vti quod probat p duos fratres Seruii oppidii filios quorū aulus prodigus Tyberis vero auarus esset.

t BARATRONE. scurra & triualis. Nā balatrones dicuntur rustici homines inepti & triuales publicus seruilis balatro multa in augurium amaret non sine ioco dixit, fuit autem tantus deuator vt simili vitio laborantes balatrones dicitur.

v MOMENTANVM. Desidem & luxuriosum. vt supra pantalabo scurreno/ mentanoq; nepoti.

x CICVTAM. Auarum foeneratorem vt paulo supra patuit.

y TVneminuas. Quonia prodigus es.

z Ne maius facias. Quonia es auarus.

a PATER putat. Qui & prudentior est vt sciat & beneuolus vt velit nobis bene consulere.

b ET natura coeret. nam ipsa paucis contenta est. De/bemus autem naturam tanquam optimam ducem sequi.

c TITILLET. Iocunde moueat Titillare enim dicitur. cum sensus ita tangitur. vt iocunde moueatur. Ergo vt auaritia & prodigalitate a pueris arcere volebat. ita de terrere a nimia honoru cupiditate.

d VTER edilis. Posuit edilitem & preturam pro omnibus magistratibus. quos si peterent volebat eos sacros idest execrabiles esse Virgil. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames.

e INTESTABILIS. is est cui ademptum est ius testandi.

f IN cicere atq; faba. Nolo te perdere bona in edilite capienda. Nam ediles multo sumptu magnificos ludos ppro parabant noiauit autem cicer & fabam & lupinum. quoniam vt patet ena apud Pluta. invita catonis talia munera apud priscos populo dabant ediles. Nam cum in precio tunc esset agricultura laudabatur hi. qui aut legumina. aut fruges ex suis agris collegissent. Hinc teste Plu. eum primum ciceronem appellarunt cuius optima fuit

antiquis opibus

Antiquo censu naris diuise duobus

Fertur. & hoc moriens puris dixisse vocatis

Ad lectum: postq; te talos aule nucelq;

Ferre sinu saxo donare & ludere vidi

Te tyberi numerare: cauis abscondere tristem

Extimui: ne vos ageret vesania discors.

Tu nomentanum: tu ne sequerere cicutam.

Quare per diuos oratus vterq; poenates

Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id.

Quod satis esse putat pater: & natura coeret

Preterea ne vos titillet gloria iure

Iurando obstringam ambo vter adilis fueritue

Vestrum pratoris: is intestabilis & sacer esto:

In ticere atq; faba bona vt perdasq; lupinis

Latus vt in circo spaciare aut eneus stes:

Nudus agris nudus numis insane paternis

Scilicet vt plausus quos fert agrippa feras tu

Astuta ingenuu vulpes imitata leonem:

Ne quis humasse velit aiacem atrida vetas: cur:

Rex sum: nil vltra quero plebeius & aquam

Rem imperito. ac si cui videor non iustus: inulto

Dicere quod sentit: permitto maxime regum

Dij tibi dent capta classem deducere troia:

Ergo consulere & mox respondere licebit

sent ciera. Eodem pacto & a fabis fabios. a lentibus lentulos appellarunt. Ergo in cicere & faba. idest in muneribus edilitis. na is erat ordo in magistratibus petendis. vt primo edilitem. deinde preturam. postremo consulatum peterent. Qua propter ludos magnificos pro viribus parabant ediles vt promptiore sibi populum & fauentiore ad reliquos magistratus deinceps petendos sibi redderet.

g SPACIARE. Quod in spectaculis sedem habeat in podio. in quo non solum sedere sed etiam deambulare licebat. Erat autem locus nobilioribus assignatus. Iuue. Omnibus ad podium spectantibus. Spaciari autem intra certum spacium deambulare. Virg. aut ante ora deum pingues spaciatur ad aras.

h QVOS fert agrippa. q. d. non decet te honores illos querere qui tribuuntur agrippe qui secundus post octavianum auctoritate pollet.

i VVLPEs imitata leonem. Ab elopo est qui inducit vulpem. quonia a nobilioribus animalibus contemneretur exuuias assumpsisse.

k NE quis humasse velit. Ad notandum q. dia-logum conficit. Introduxit enim quendam altercantem cum agamemone. vt doceret saniores esse eos qui insanivi denis quos sanos putamus.

l REX su. Verba superba regis qui putet cum rex sit omnia sibi licere. q. d. sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas

m PERMITTO sibi dicere multo. Sententia est. pmittito vt ipse liceat dicere quid sentiat.

Liber Secundus

n **CONSVLE.** Loquitur rex

o **CVR** aiāx. Interrogat plebeus cur aiācis cadauere sepulturā prohibeat cū defuis benemeritus sit. et id hostib⁹ futurum gratum sit.

p **MILLE** ouium. Rex loquitur.

q **TV** cum pro vitula. Arguit plebeus regē magis insanum fuisse. cum iphigeniā sacrificare voluerit q̄ aiācē qui dum oues necat se grecorum principes occidere putat. At rex insanum se fuisse negat quia vt dianam placaret filiam sacrificare noluit.

r **QVI** spes & c. Argumētum stoicum quod tale est. quicumq; cupit spes veri & sceleris. id est honesti & turpis permixtas &

interroga plebeus loquitur

n **Consule:** cur aiāx heros ab achille secundus
ex hoc clarus est defensio grecis

Putrescit: totiens seruatis clarus achiuis
troiani gaudeat atace

Gaudeat vt popul⁹ priami priamasq; inhumato
aiacem

Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro
furbundus atax inimicū suum

p **Mille** ouium insanus morti dedit: inclitum vlixē
fratrem meum

Et menelaum vna mecum se occidere clamans
loco vicime

q **Tu** cum pro vitula statuis dulcem aulide natam
loquitur plebeus in oppido illo falso frugib⁹.

Ante aras spargisq; mola caput improbe salsa
integritatem s. hec dicitur plebeus loquitur

Rectū animi seruas. quorsū: insanus. quid. n. aiāx
occidit gladio continet

Fecit. cum strauit ferro: pecus abstinuit vna
ab filio im filio amice suis

Vxore & gnato mala multa precatus atridis
atax fratrem suū

Non ille aut teucrum. aut ipsum violauit vlixem
sed nocuo classem

Verum ego vt haerentes aduerso littore naues
mirigant filie mee deos

Eriperem. prudens placui sanguine diuos
certe. s. placasti agamēnon loquitur s. placui meo sanguine

Nempe tuo furiose. meo. sed non furiosus.
honesti turpis perturbatoe

r **Qui** spes alias veri scelerisq; tumultu
in insanus plebeus loquitur

Permixtas capient cōmotus habebitur atq;
dementia an si quis interere perturbatoe

Stultitia ne erret nihilum distabit an ira
infantia

Aiāx immerito dum occidit. desipit agnos
tu rex gliam

Cum prudēs scelus ob titulos admittis inanes
recto s. stat inanis

Stas animo: & purum tibi cum vitio tumidū or
in candidam

Si quis lectica nitidam gestare amet agnam
agne sicut filie ornamento aurea

Huic vestem vt gnatae paret. ancillas paret aurū
s. agnam appellet noie nobilis virginis

Rufam aut pusillam appellet. fortiq; marito

confusas. id est quicumq; ne scit discernere rectum a turpi sed cum animi commotio ne scilicet ratione minime ob temperate is habebitur. id est putabitur commotus. id est perturbatus & quicumq; perturbate agit errat. Ergo ita errat rex. qui ambitione. que magna animi perturbatio est. mouetur ad iphigeniā imo laudam. vt errat aiāx propter stulticiā que prouenit ex ira qua in vlixem inflammatus est. Erat aiāx fateor stulticia occecatus. At tu ob inanes titulos. id est appellaris maximus regū & troie dominus queres plena est vanitatis committens scelus putas te stare animo. id est esse extra motus perturbatiois. Erras si hoc putas. nam vt insanus est qui nutrit agnam pro filia. ita et is qui filiam pro agna.

OMNE adimat ius. Nā pretores interdūcunt ad ministracionem suorum bonorum illis qui insani sunt. & curatores ex gentilibus sibi parant. Ergo concludit ex superioribus omnes stultos insanire. ergo quisquis sceleratus furiosus erit. Eadem ratio erit de ambitioso & luxurioso. Quod ut perspicuū faciat inducit concionantem apud omnes cupidenarios momentanum virum extrema luxuria perditum.

NUNC age luxuriam. Nunc luxuriosos insanos probat.

TVSCI vici. Vicus nō mēgerat dictus tuscus. quia cum habitarent tusci a perisenna ex obsidione recedēte relicti.

x IMPIA turba. Negociatores aut lenones accipimus. Sed melius negotiatores intelligimus. quia in humanissimi sunt & neque misericordia neque precibus flectuntur. deinde quod in vico turario ante meretrices prostabant nomen vico de-

Destinet vxorē: interdico huic omne adimat ius
urbano puidos vniat eius. ratiofacient

Pretor & ad sanos abeat tutela propinquos
filiam suam velinet tu sacristū

Quid si quis gnatum pro mura dauouet agna.
q. d. non agamēnon loquitur plebeus vel poeta loquitur

Integer est: animi ne dixeris. ergo tibi prava
sciam est scilicet

Stulticia est. hic summa insania. qui sceleratus
etiam infanus fragilis.

Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama
dea belli. hominibus

Hunc circumtonuit gaudens bellona cruentis.
vepa pdigum homine sepehēde

Nūc age luxuriā. & momentanū arripe mecū
quia recia p̄sutores

Vincit enim stultos ratio insanire nepotes
pdigus postq̄ pro patrimonio

Hic simul accepit patrimoni mille talenta
tuber

Edicit. piscator vti. pomarius. auceps
vel negotiatores vt lenones intellige. x

Vnguentarius ac tusci turba impia vici
oēs q̄ cibos veniunt s

Cum scurris fartor cum velabro omne macellum
is qui accepit mille talenta patrimoni q. d. aliquis omnes predicti

Mane domū veniat. quid tum venere frequētes
loquitur illi profusor patrimoni

Verba facit leno. quicquid mihi. quicquid horū
esse a nobis p̄ce

Cuiq; domi est id crede tuus vel nūc pete vel cras
intelligit s. verba lenonis ironice loquitur iustus

Accipe quid cōtra hæc iuuenis responderit æqu
venator

In niue lucana dormis o creatus. vt aptum
piscator

Cenem ego. tu pisces hiberno ex equore vellis
piger s. sum

Segnis ego indignus qui tantū possideam. aufer
sq̄ ex hereditate mea alteri alteri

Summe tibi decies tibi tantundem. tibi triplex
tibi sc̄ ad me

Vnde vxor media currit de nocte vocata.
illius hystionis sumptum illius nobilis femina

Filius æsopi detractam ex aure metelle
pp̄trea talentum

Scilicet vt decies solidum exhoreret aceto;

derunt vel impia turba. quia locum suum dereliquerunt nam ab hereniis pulsi sunt. in hoc vero vico meretrices esse consueuerant. impia ergo turba periura. aut quia omnes ibi habitabant negociatores.

y VELABRO. Velabrū romę est iuxta auentinum. nam seclusus mons iste fuit a ceteris aqua. & locus in quo aqua fuit velabrum appellabatur quod ea velis iret

z MACELLVM. Macellus a mactandis pecudibus macellum dici voluit.

a EQVVS. Ironice vel equus in re ferenda graua.

b FILIVS æsopi. Cecilia metella metelli filia cū æsopi tragedi filium adamaret ex aure pallia et vnionem sibi detrahi. quem ille liquefactū aceto abtorbuit huius pater patinam sexcentis sextertis taxatam posuit. in qua erant aues cātu aliquo aut humano sermone preclare cui singule coempte nulla alia industria suauitate nisi hac.

Liber Secundus

c LVSCINI AS. Huic aut diebus ac noctibus cōtinuis xv. garrulus cantus est den/ sante se frondiū germine. Mi rum profecto tantam vocē in tā paruo corpuscule inef setam pertinacem spiritum & musice perfectum modu latum sonum. Hec in ore ste sicori poetę adhuc infantis cecinit.

d SANI an creta & c. id est albo an nigro colore. i. sunt ne inter bonos an malos enu merandi.

e AEDIFICARE ca sas puerorum est ceno & la pillis casulas edificare et mu res veluti iumēta paruis plau stris iugare. & harūdine pro equis vt. Sed magis puerile est plorare amore mulieru/ le victum. Nequeo si velim mentis refrenare impetū. & in presides summis extre konatibus. quibus vt plur/ mū adeo castitas exosa est, vt si ad explendā eorū pūri ginē. omis matronarū mul/ titudo veniat. luxuria faciari non possit. hii quidē passio/ num sectatores tuxpiū. hian tibus oculis. ambientes tem pla. plateas. aulas. et loca que cūq; (in quibus forte ornate suo more mulieres insident) dum illecebre appetitu cun/ ctas actas faciūt omēs eque cupiunt. Hinc faciente spem potentia circūcionis aucupā tur. & has blandiciis illas ni mis alias muneribus. nōnul las sponsonibus. & si cetera nō sufficiant in quasdā in casses voluntates suas cōtra hunt. & cantu & choro. in/ eptias celebrantes suas. existi mant per maximum decus quocūq; polluisse thalamo/ Et si contingat in horū scele/ ste studiū aliquē loqui (sina/ mus q; nōnūquā tanquam in hostes salutis publice su/

dissoluit nobilem margaritam s. fuisse sed

Diluit insignem baccam. qui sanior: ac st

Illud idem in rapidum flumen iaceret ve cloacam

Quinti progenies arri par nobile fratrum

Nequitia & nugis prauorum & amore gemellū

Lusciniā soliti impenso prandere coemptas

Quorsum habeant: sani an creta carboni notandi

Aedificate casas plostello adiungere mures

Ludere par impar: equitare in harundine longa:

Si quem delectat barbatum amentia verfer

Sic puerilius his ratio esse euincet amare

Nec quicquid differre vtrum ne in puluere trim

Quale prius laudas opus: an meretricis amore

Sollicitus piores: quero facias ne quod olim

Mutatus palemon: ponas insignia morbi.

Fasciolas: cubitale focalia: potus vt ille

Dicitur excollo furtim carpisse coronas:

Postq; est impransi correptus voce magistri

Porrigis irato puro cum poma recusat

Sume citelle negat si non des optet amator

Exclusus: qui distat: agit vbi secum eat: an non

Quod rediturus erat: non accersitus: & hæret:

Inuisis foribus: nec nunc cum me vocet vltro

Accedam an potius mediter finire dolores

Exclusit: reuocat: redeam non si obsecret: ecce

munt) confestim impudica fronte surgētes friuolas qua si sanctissimas quasdā suas rationes eructāt. vt puta da uid adulteriū i bersabee sam psonis in meretriculam salo mis ob mulieris idolatriam & huiusmodi plura adēn tes. Insuper iuuentutis ludū luxuriā fore. nature non ma licie crimen. etatem se frenare nō posse. preterea eos in rem suam agere. & sic nemini in/ iuriam facere. seq; immaturā etatem senectutis conti nentiam seruare.

f MUTATVS pa/ lemon. Palemon atheniensis iste fuit philostrati fili? adeo petulans in iuuentute vt pe/ cunias circūferret & per an/ gipotus absconditas dispo/ neret. quibus ad voluptates paratus viret. sed aliquādo ebrius et coronatus xenoera tis sculam ingressus eius ora tione que tunc de pudicitia erat adeo mores immutauit tantūq; in philosophia pro/ fecit. vt xenocrati in scola suc cederet.

g MAGISTRIS. xenocra tus agathōis filii qui calcedo m? tuit et aristotelis auditor.

h PORRIGIS irato Ostendit amatorem puero fuisse similem cui irato si po ma porrigas recusat. & si di cas summe citelle. id est cito a quo diminutiuum est negat velle accipere. Si autem non des optat.

i EXCLUSVS. Ostendit inconstantiam amantū ex versiculis terentianis quib; bus phedriam thaidi iratū demonstrat poeta.

.i. multo s. domino

li Seruus non paulo sapientior. o here quæ res

Nec modum habet. neq; consiliū: rōne modoq;:

Tractari nō vult: in amore hæc sunt mala bellum

Pax rursus: hæc si quis tempestatis prope ritu

Mobilia & cæca fluitantiã forte labore

Reddere certa sibi nihilo plus explicet ac si

Insaniret paret certa ratione modoque

Quid cum picens excerpens semina pomis

Gaudes: si cameram percussisti forte penes se es

Quid cum balba feris annofo verba palato

Aedificante cassas quid sanior: adde cruorem

Stulticiã at ignem gladio scrutare modo inquam

Helade percussa marius cum præcipitat se

Ceritus fuit: an cōmotæ cr imine mentis

Absolute hoiem: & sceleris damnabis eundem

Ex more imponens cognata vocabula rebus

Libertinus erat: qui circum compita siccus

Lautis mane senex manibus curiebat & vnum

Quiddã magnū addens vnum me surpitem mortū

Dijs & n. facile est orabat sanus vtriusq;

Auribus atq; oculis: mentem nisi litigiosus

Exciperet dominus cū venderet hoc quoq; vulgus

Chrisippus ponit foecunda ingente mēenī:

Iupiter ingentes qui das adimiscq; dolores

f CERITVS. infanus. Nã in cereris sacris furore corripietur. ergo vt à bacho bachantem dicimus. sic & a cerere ceritū. plautus ergo pro cerito circumferri iubet.

t COGNATA vocabula q. d. conuenientem proprietatem vocabulorum obseruaueris. hoc autem intendit ex consuetudine vulgari. quia vulgares. putant aliū esse infanum alium crudelem ego aut stultos et insanos vtrosq; appello.

v LIBERTINVS erat. Hic incipit de supersticiosis & religiosis loqui.

x MENTEM nisi litigiosus & c. Ostendit etiam supersticiosos nō esse sanos id est confitentur mentem sanã non habere seruum supersticiosum quem vendebat nisi forte amat litem quia licebat emptori agere contra venditorē si inueniebatur postea seruus vitiosus. Iuris erat apud veteres si quis seruum distraheret quis eius omnia vitia vel animi vel corporis publicaret ergo dicit hunc furiosū cuius mens excipienda esset.

y IUPITER ingentes Aliam ostendit superstitionē nam in graui egritudine pueri mouet stulta mater quod si euadet illum in flumine nudum demerget. vt si vel casu vel medici arte sanet illa sua stulticia rursus in morbum reducant.

DD

k SERVVS non paulo sapientior. id est multo sapientior nam sanum consilium a seruo illi datur vt apud eundem poetam patet. Et horatius eandem sententiã in hoc loco repetit.

l QUID cum picens. Multa in amore pueriliter faciunt viri quibus ostenditur amore homines desipere.

m SEMINA. Grana pomorum. puerile enim est grana pomorum in cameram. id est in tabulatum cameratū iactitate.

n PENES se es. id est ne sane mentis.

o BALBA verba. Nam amantes cū alloquuntur amicis cas balba vt infantes verba pronunciant.

p ANNOSO palato. id est tu annosus & senex. tūc enim nō es sanior puero cassas edificante.

q ADDE cruorem. Nam sepe homicidiū ppter amorē & alia scelera cōmittunt.

r HELADE percussa. Nã iste helladem puellam quam adamabat zelotipia iteremittit ac mox penitentiã ductus ex alta specula se precipitē dedit

rdica
s qua
s suas
ta da
e sam
n salo
triam
dēen
ludū
n ma
enare
n rem
ini in
natu
contū

S pa
ienfis
adeo
vt pe
er an
dispo
ptates
quādo
no era
us ora
dicia
utauit
a pro
ola suc

enocra
alcedo
aditor.

S irato
puero
o si po
& si di
t cito a
t negat
n non

.Oste
nantū
is qui
i irantū

Liber Secundus

cuiusdam

egrotantis

z IEIUNIA. Ergo & ieiunia indicabant sacerdotes apud romanos.

a IGNOTO sibi. Nam tergum suum nemo nouit.

b PENDENTIA tergo? Fingit enim esopus quemlibet hominem duplici pera esse onustum. & alteram a tergo pendere qua nostra vitia condamus alteram a pectore in qua seruemus aliena. Figmentum sapienter fabricatum. nam ita vitia nostra non videmus vt que a tergo sunt viderentur possimus contra autem aliena assidue intuentur. vtea que a fronte nobis sunt.

c STOICE post damnum & c. Ostendit que stertino dixerit.

d VENDAS pluris. Vt preteritam iacturam ex amissis mercibus restaures. rogat autem vt dicat qua infania laboret. cum sibi sanus esse videatur. Cui respondet stertinius non mirum esse quod

Mater ait pueri menses iam quinque cubantis
meum febres

Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
impiter mandas

Magne die: quo tu indicis ieiunia nudus
flumine puer rursus vel sanauerit

In tyberi stabit casus medicusue leuarit
puerum morbo stulta occidet.

Aegrum ex precipiti mater delira necabit
frigido flumine positum puerum

Ingelida fixum ripa: febrimque reducet:
en est mater sanivictio nature

Quo ne malo mentem concussa: timore deorum
damasippo philosophus numerandus post septem sapientes grece et quod ipse sit octauus

Hac mihi stertinius sapientum octauus amico
infanus vocaret

Arma dedit post hac ne compellarer inultus
scilicet insanum esse

Dixerit insanum, qui me totidem audet atque
vicia

Respicere ignoto discet pendentia tergo.
o damasippe bona, tua

Stoice post damnum sic vendas omnia pluris

Qua me stultitia: quoniam non est genus vnum
me horatium

Insanire putas ego nam videor mihi sanus
p. n.

Quid: caput abscissum demens cum portat agaue
filij q. d. nequaquam sed nihil omnino fuit furiosa.

Gnati infelicis sibi tum furiosa videtur.

Stultum me fateor: liceat concedere veris
eloquare et mihi dicas.

Atque etiam insanum, tantum hoc ediscere: quod me
loquitur damasippus

Aegrotare partes animi vitio accipe primum
magnas domos diuites

Aedificas: hoc est longos imitaris ab imo
tu

Ad summum totus moduli bipedalis & idem
suo irides

Corpore maiorem rides turbonis in armis
animum superbum quomodo sis

Spiritum & incensum: qui ridiculus minus illo:
speras etiam posse te facere. q. d. non

An quodcumque facit moecenas: te quoque verum esse

sibi sanus videatur. Nam & agave furore percita. cum filii caput apri caput esse putabat. sibi sana videbatur.

e EDIFICAS & c. Dicit nunc poeta insanire etiam illum qui sit minori fortuna. et opibus. velit in edificando parem se meccenati & aliis diuitibus. & potentibus reddere. Ergo bipedalis. id est duorum pedum longitudine imitaris longos. id est diuites. nam paupe per te diuitibus equiperas. & tamen ita paruus cum sis parui turbonis vehementiam irridesas.

f TORBONIS. Turbo quidam dicitur fuisse gladiator siue miles exigue stature. sed magni animi. id est prelio fortis cum esset armatus.

g Quidridiculus minus illo. Quare tu minus ridearis cum rideas gladiator illum qui fuit brevis stature. aliter quomodo potes minus ridiculus esse quam gladiator turbo. cum sis eadem statura et tamen derides eum.

h ABSENTIS rane. Accommodatus apologus Nā tante filii bouis pede pres si perierant. Superstiti autem vni referenti calamitatem & magnam fuisse bestiam dicenti. aiebat mater an tanta fuisset & inflando se maior rem reddere conabat responde autem filio maiorem esse illa magis atq; magis sufflabat donec filius dixit si te rupis inflando non illa equalis. Sic igitur euenit minoribus qui maiores equare volunt. prius enim pereunt q̄ id possunt.

i ADDE poemata. Hic sensus. adde illud quod poeta est id est preter reliquū errorem poetam iure insanis & vsus vulgari prouerbio.

viro ^{viro}
Tanto dissimilem & tanto certare minorem;

h Absentis rane pullis vituli pede pressis. ^{calcans} ^{qualiter}

Vnus ubi effugit; matri denarrat. vt ingens ^{postquā} ^{fratres pullos} ^{calauerit} ^{rogauit}

Belua cognatos eliserit illa rogare. ^{rana} ^{si. fuit belua} ^{rana.}

Tanta ne: num tandē suffluans si magna fuisset ^{respondet pullus}

Maior dimidio. num tanto. cum magis atq; ^{pullus}

Se magis inflaret non si te ruperis inquit ^{horatio} ^{fabula.}

Par eris. hæc a te non multum abluir imago ^{ad stulticiam tuam in edificando etiam illam insaniam}

i Adde poemata nūc hoc est oleū adde camino ^{infantiam poetarum} ⁱ

Quam si quis sanus fecit. sanus facis & tu ^{i. facere}

Non dicam horrendam rabiem iam desine cultū ^{sumptuosiorum} ^{loquitur horatius} ^{rebus} ^{ruo}

Maiorem. censu. teneas damasippe tuis te

Mille puellarum puerorum mille furores. ^{m damasippe} ^{michi horatio}
O maior tandem parcas insane minori

k OLEVM camino. id est igni ardēti vt magis ardeat.

i SANVS facis & tu. Nō dico inquit sanus. non dico horrendam rabiem. vt tibi parcam. non dico poeticam rabiem esse.

m O MAIOR. Hec horatius. id est cōprime te tādē damasippe cum suadeat etiam pueros insanos esse longos imitaris. id est fretus ambulas et proceres imitaris ac nobiles. hoc propter meoenerē qui tunc hortos edificabat magnos ac diuites imitaris ac te in altum erigis cum sis pauper & pusillus.

DD ii

Argumentum in satyram Quartam

h Ec satyra inducit familiarem sermonem inter horatium & quendam catium Epicuree secte auctorem. Catius enim epicureus philosophus summum bonum in voluptate: vt ceteri eiusdem dogmatis philosophi, ponebat. Hic a poeta prudentissimo interrogatur de ordinatione cenarum: & p̄cepta gule inquiri. Lepide igitur poeta vt prius stoicos. ita nunc epicureos irridet. Hoc dicit.

Liber Secundus

Satira Quarta.

a VNDE & quo. Exprimat per catium nō modo sectam epicureorum. sed ingenium & mores. Erant enim inclinati in meliorem vitam. Sed sine doctrina & qui se solos recte sapere. et vera deprehendisse putarēt. Familiaris interrogatio & que lepide profertur cum sermo ad secundam personā tanquā de terra constituitur. vnde ergo venit catius et quo vadit. At ille respondet. non est mihi tempus. i. non suppetit in tātis negotiis tempus ponere tibi autē. i. i. maximo opere cupienti.

b SIGNA. q. d. nomina mee secte & intelligit epicuream que nomina talia sunt vt non uis. id est admirandis et inauditis preceptis suis.

c VNICVMT pithagorā id est philosophiā pithagoreā a quo italica philosophia originem sumpsit. & socratem vnde habuit initium ionica moralis philosophia.

d ANTI reū. i. socrate. Hic enim innocentissimus philosophus. Fertur etiā oraculū apollinis cherophōti dixisse. Socrate omnium sapientissimū esse. que res illis summā conflauit inuidiā. preterea eū omnes seipos magnificātes irrideret sibi inensum anitū reddit quare et Aristophanē poetam in eū incitauit & miletum vt eū impietatis & corruptōis iuuentū accusaret impulit. Tres illum accusauerūt anitus qui partes opificū ciuiliū q; tueretur. Lycon oratorū. Melitus poetarū. Sic autem scripta est in actis accusatio iura violabat Socrates. deos quos ciuitas & institutio maiorum susceperat deos esse negans alia demonia in dicit iuuenes cōtra ius corrupit pena sibi mors damnat^o assumpto veneno perit atheniensibus eius mortis tanta penitentia in cessit vt gymnasia. & palestras clauderent et alios accusatores ex illo. miletum vero morte donarent Socrate ipsum aerea statua a lysippo perfecta donarent. anitū ab exilio redeuntem heracleote exterminauerunt.

loquitur horatius i. vult p. n. responder catius

v Nde & quo catius : nō est mihi tps auenti

nomina mee secte nomina supant.

Ponere signa nouis preceptis q̄lia vincūt

philosophiā pithagore socrate accusatum ab anto platones

Pythagoram antiq; reum doctumq; platona,

loquitur horatius caprone bentuolentiam simitro

Peccatum fateor: cum te sic tempore leuo

allocurusum.

Interpellarim: sed des veniam bonus oro

p. exidete memoria p. inuo

Quod si interciderit tibi nūc aliquid repetes mox

q̄ acumine ingenij affectus fuerit

Siue est nature hoc: siue artis mirus iytroq;

mihi

Quin id erat curat: quo pacto cuncta tenerem

stabilem descriptas

Vt pote res tenues tenui sermone peractas

loquitur horatius eloquere. fuerit peregrin^o

Aede hoīs nomen: simul et romanus an hospes

loquitur catius. describam a me

Ipse memor precepta canam: celabitur auctor

forma

Longa quibus facies ouis erit: illa memento

tanq; albiora

Vt succi melioris & vt magis alba rotundis

ad mensam confingent solida dura oua

Ponere: namq; marem cohibent callosa vitellum

vti hori irrigantur caulis

Caule suburbano: qui siccis creuit in agris

est limatus

Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.

de improviso uenit

Si vespertinus subito te oppresserit hospes

relucere ad manducandum

Ne gallina malum responset dura palato

a me gallinam saqua viso.

Doctus eris viuam mixto mersare falerno

mersare gallinam qui in pratis nascuntur

Hoc teneram faciet: pratensibus optima fungis

fungis

Natura est alijs male creditur ille salubres

Aestatis peraget: qui nigris prandia moris.

mora receperit ab

Finiet ante grauem qua legerit arbore solena

virille h Ausidius forti miscebat mella falerno

d CELEBRABITVR auctor. Nam tanta vis est nature. vt quamuis suramū bonum in voluptati nonnulli ponant. tamen non possunt sine pudore illa efferre. preponit ergo oua. longa orbiculatis quoniam sint melioris saponis. & sint albiora & albi ita callosum. vt non defluat vitellus. i. rubrum oui. quod idcirco matrē appellat. quia in illo est semē masculi. inde q; est materia pulli.

e CAULE suburbano: Olera enata in aridis terris dulciora sunt. quam que in suburbanis vbi hori irrigantur crescunt.

f ELVCIVS. Insuperius Eluere enim est luendo de terrere.

g RESPONSET Resistat reluctetur in faucibus. Enuimerat autē poeta ea que vsus hominū contra morem anti quorum excogitauerit. nam etas aurea sub saturno testata est cui ad sedandam famē sitimq; sufficisse glades & ri uulos veteres tradidere hoc idem lactucis agrestibus & radicibus approbavit recentior diogenes. & longe clarus gloriolissimus iohannes noster sanctificatus in vtero quem in asperis. id est in locis. a melle locusta legimus quorum ciborum loco iuni or atq; lasciuens. non solum innocentum carnes. & vna sponte nascencia comperit. verum vice ministrantis naturae superinduxit artifices sagacitate quorum quicquid appetuntur edulia & succis ex teris vna miscetur & vna sufficeret ad facietatē inuenisse talia. ad vteriores voraces progrediuntur plurimi. nolētes aduerrere quibus vitis obingluuie mentis reseret iterē

h AVFIDIUS forti & c: Ausidius conditum de faler novino faciebat sed stulte. quia austerum est & non debeat nisi mollis vini conditum ieiunus gustare.

Mendose: quoniam vacuis committere venis

i MVLISO. Vinū cui mel admixtū sit. quin et mulsam aquam faciunt. de mulso autem & de passo & defruto & sapa abunde est apud coelumellam.

k MUGILVS. Species piscis mire velocitatis qui cum lupō eternas inimicitias gerit

l LAPHATI. Alio vocabulo rumex dicitur.

m NASCENTES. Crescētes nam omnia conchilia crescente luna implentur.

n TESTE. Omnem piscē intelligimus qui duriori cortice tegitur. Aquatiliū enim teste pilis alia corio & pilis teguntur. ut vituli & hippotami. Alia corio tantum ut delphini. alia cortice ut testudines. Alia silicū duritię ut ostrea & conche alia crustis ut locuste. Alia crustis & spinis ut echinni. alia suavis. ut pisces. alia aspera cute. ut sua tina qua lignum & eborā poliuntur.

o PECTINIBVS. Pectines siue petunculi pisces sunt. qui se ex aqua iaculantur sagitte modo. idem facit & polybus.

p NEC sibi cenarum. Nemo debet arroganter dicere se scire apparare cenas. & enim ardui aruicū est. eas diligenter apparare.

Nil nisi lene dicet: leni precordia mulso
prudens expectat.

Prolueris melius si dura morabitur alius
de impediencia fluxū egestionis

Mugilus & viles pellent obstantie conchae
pellit .i. cum vino ex coo mulsā

Et laphati breuis herba: sed alba non sine coo
crescentes

Lubrica nascentes implent conchilia lunae
bone ferax

Sed non omne mare est generosae fertile teste
quem batano suo capitur quā lucrina lacu capitur.

Murice baiano melior lucrina pelori
in locis vel insulis illis

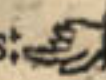
Ostea circeis miseno oriuntur echinni.
piscibus illis oppidum illud

Pectinibus patulis iactat se molle tarentum
pparandarum assamere

Nec sibi cenarum: quiuis temere arroget artem
precepta discretionē

Non prius exacta tenui ratione saporum
emere piscatoria magni videntes

Nec satis est cara pisces auertete mensa
si opus est ut sciat piscibus liquamen piscibus testis

Ignarū quibus est ius aptius: & quibus assis:
ppropter crapulam surget rursus ad comedendum

Languidus incubitum: iam se conuiuia reponet
ex vmbria regione ab illic pastus

Vmber: & iligna nutritus glande rotundas
flectit ppter pondus res pinguem

Curuat aper lances carnem vitantis inertem
aper apud laurentum captus herbis illis

Nam laurens malus est vnus: & arundine pinguis
administrate siluestres

Vinea summittit capreas non semper edules
qui recre sapit

Fecundi leporis sapiens sectabitur harmos

Piscibus atque auibus que natura & foret aetas
exquisita diligentiam meam

Ante meum nulli patuit quaesita palatum
aliqui industria placens

Sunt quibus ingenium noua tantum crustula pmit
est finire diligenter curā

Nequaquam satis in re vna consumere curam

q NEC satis est. Cara mensa ideo dicitur piscatoria. quia carius pisces quam caro alia distrahuntur.

r IVS aptius. id est qui meliores sunt in iure elixati.

f LANGVIDVS. propter crapulam languidum. vino dixit. id est bene saturum recuante cibos fastidio faciente.

t VMBER. i. de vmbria persuasus crassitudine sua laes. i. que vitant corpus hoīs.

v CAPREAS. Capreae et capreoli dicuntur quibus palmites vitis sustentaculis heremi sed non nisi tenelli edules sunt.

x FECVNDI leporis: Quia dicitur sepe in anno parere. aut quia vno coitu concipit.

y ANTE meum palatum id est antequam ego illorum saporē inquisissem. Saporis enim sensus in palato & lingua consistit.

z SVNT quibus ingenium: Sunt qui in inveniendis crustulis ingeniosi sunt. ideo non satis est idoneus apparator conuiuiorum. qui nouit que sunt optime placent.

DD lli

Liber Secundus

a **COLVMBINO.** Quin & gallinaceo etiā addita saccula & modico sale.

b **LIMVM.** Fecē colligit quia totam ad fundū trahit.

c **SQVILLIS.** Piscis est:

d **PERNA.** Salita carne vt sit pars pro toto. vel quod illud membrum insuefit efficius.

e **PINGVI.** Dulci et crasso:

f **MVRIA.** Sal est ea aqua medicatum & induratum. Sed vide apud columellam.

g **CORITHIO.** A loco vbi abundat.

NOTA mirabiliter epicureorum secta reprehendit nunc hoc nunc illud transglucientes aut de etiam secundissimos calices exhauriendo non ad sedam da nature oportunitate sed ad implendam amplissimam veteris voraginem calefacto euaporantium ciborum fumositate cerebro illico exhilaritate in insaniam fertur ex qua de se audeat magna presumere iactationes emittuntur in mense facilis subintrat credu

aliquis in

Vt si quis solum hoc male ne sint vina laboret

negligens .i. oleo

Quali perfundat pisces securus oliuo

sal. rna expensas

Massica si caelo suppones vina sereno.

per nocturnam curam aspiciant in illo vino purgabitur

Nocturna: si quid crassi est: tenuabitur aem.

noxius

Et decedet odor neruis inimicus at illa

perfectum collata p. sacca

Integrū perdunt lino vitata saporem

astutus est

Surrentina vafer qui miscet face falernam

fecem

Vina columbino limum bene colligit ouo:

vt ad fundum amplectens tubum oui

Quatenus ima petit voluens aliena vitellus

ostis fastidientem piscibus illis reficere ex affrica allata

Tostis marcentem squillis recreabis & afro

piscitillo hic apparet apud veteres victimis mensis lactuca dari solita

Potorem coclea: nam lactuca inatat acri

salica carne

Post vinum stomacho perna magis ac magis hil

cupit vt non

Flagitat immorsus refici: quin omnia malit

calent

.i. loci in quibus sibi coquuntur

Quecunq; inmundis feruent allata popinis

liquamina

Est opere precium duplicis pernoscere iuris

iur

Naturam. simplex e dulci constat oliuo:

iur componere vino condimento salica

Quod pingui miscere mero muriacq; decebit:

smusta constantino politiana amphora

Non alia quam qua bizantia putruit orca.

.i. iur postq; mixtum calluit cum

Hoc vbi confusum sectis conferbuit herbis

a monte illo deinde oleum

Corithioq; croco sparsum stetit insuper addes.

a loco oleum amiste arboris

Pressa venefranæ quod bacca remisit oliuæ

poma bonitate sporis

Picenis cedunt pomis tyburtia succo:

vua a loco vicia

Nam facile præstant. inuenacula conuenit ollis

melius a loco sicaueris

Rectius albanam fumo duraueris vuan:

litas. & archanonum reseratio. & obsecrationes quoru cumq; misere oriuntur bla dicitis patent aures. cor qui buscumq; consiliis & anima ampliata nil nisi qd honestu sit rennuit. sane nisi in alioru & innocentium sepe pernicietā dira decurreret pestis optime a rerum natura cum epulionibus actum erat. eo quod scelesto crimini euestigio penitentia subsequatur. Nam ante alia cerebri stupefactivo ragines paciuntur ostentationes crebras sui obliuionem sermonis indecentiam. sensuum ligationes gressus incertos. eructationes vomitusq; illecebres.

h **SVCCO.** Sūt pulchriora picena. Vnde luue. Emula picenis & odoris mala recentis. sed suauiora tyburtina.

i **VENVCVLA.** Vua a loco dicta:

k **OLLIS.** Nā & Plinius et columella ostendunt multis modis posse seruari vvas integras & inuiciatas.

ALLE C. Quidam species piscis putarunt. sed res videtur non multum a garo dissimilis. Est enim garum liquamen ex piscibus et sepe ex salamentis.

m PIPER album. A colo-
re dicitur & inter nigrum le-
gitur. Est enim triplex. albu
nigrum. & longum. Poeta
enumerat multa que ad vo-
luptatem spectant. Sed tamē
omnia hec ironice hinc extat
oratio Archite tarentini ma-
gni in primis & preclari vi-
ri. Nullam capitaliorem pe-
stem. q̄ corporis volupta-
tem dicebat hominibus a na-
tura datam. Cuius volu-
ptatis auidelidines temere
& effrenate apotundum in-
citarentur. Hinc patrie pro-
ditiones. Hinc publicarum
rerum euerfiones. hinc cum
hostibus dandestina collo-
quia nasci dicebat. Nullum
deniq; scelus nullum magnū
facinus esse. ad quod suscipiē-
dum. non libido voluptatis
impelleret. Stupraverō & ad
ultra & omnetale flagitiū
nullis aliis illecebris excitari
nisi voluptate. Cumq; homi-
ni deus nihil mente prestabi-
lius dedisset. huic. diuino mu-
neri ac dono nihil tam esse
inimicum quam voluptatē
Nec enim libidine dominan-
te temperantie locū esse om-
nino. nec in volutatis regno
virtutē posse cōsistere. quod
quo magis intelligi posset. sin-
gere aīo aliquem iubebat tā-
ta incitatum voluptate quan-
ta percipi posset maxima. ne
mini censebat fore dubium
quin tam diu. dū ita gaude-
ret. nihil agitare mente. nihil
ratione. nihil cogitatione cō-
sequi posset.

n SAL niger. Fortasse
muriam dicit.

o INCRETVM. Conden-
tatum. in formam. vertit.

p IMMANE est vicium
Res digna est vt in mane in-
uehamur si macello. id est pi-
scibus. in macello venalibus
dentur tria milia.

q ANGVSTO. Nā quo-
ru natura vaga est. hi angu-
stias odisse videntur.

pointe

Hanc ego cum malis ego foecem primus & allec

Primus & inueni piper album cum sale nigro
mixtum nuda lonibus

Incretum puris circum posuisse catillis
magnū expendere in abis emendis

Immane est vitium dare milia terna macello
paruo magnos co:quere

Angustosq; vagos pisces surgere catino:
vitumq; ho:ū siue seruis

Magna mouēt stomacho fasti dia: seu puer vnctis
aphum fragmenta deuorat

Tractauit calicem manibus dum furta ligurit:
sex vini

Siue grauis veteri: cratere limus adhæsit
solde.

Vilibus in scopis in mapois in scobe quantus
illius est magnū

Coufistit sumptus: neglecti flagitium ingens
a. tene .i. marmoreas mensas tangere manu

Ten lapides varios lutulenta radere palma.
purpureas lutea q̄bus ad mensam vebant

Et tyrias dare circum illota toralia vestes.
te

Oblitum quanto curam sumptūq; minorem

Ne habeant tanto. reprehendi iustius illis
est

Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis
loquitur horatius o s p. n.

Docte cati per amicitiam diuosq; rogatus
memor sis

Ducere me auditum perges quocunq; memētō
licet narrea q̄ auditus st

Nam quāuis referas memori mihi pectore cūcta
quantum si magistrum audiram

Non tamen interpres tantundem numeris. adde
actem formam preceptoris

Vultum habitumq; hoīs quē tu vidisse beatus:

Non magni pendis. quā contigit. at mihi cura
ribi preceptores accedere

Non mediocris inest fontes vt adire remotos:

Atq; haurire queam vitæ precepta beatæ.

r DVM furta lygurit. Dū
furtim vorat que furatus est
Vnde necesse est quod inqui-
natis furto manibus inquit
nat que attingit pocula.

s ADHESIT. Quia
diu infedit.

t VILIBVS in scopis. Ser-
sus est. Paruo sumptu scopa-
rum quibus de perras scolē
ex pauimento & vappularū
quibus abstergas vasa. vel
quas super imponas pur-
pureis vestibus lecti vitabis
omnes sordes. Et quāto hec
minoris constant. tanto ma-
ius flagitium commiseris. ni
si curaueris.

v LVTULENTA.
Non lota.

x RADERE. Tangere leni-
ter. nam vasa non ea tenentur
que priuantur gemmis. sed
tamen manus pxime accedit

y TORALIA. Appositio
est. Sunt autem toralia a tho-
ro dicta vestes quibus lecti
ornantur.

z DOCTE cati & c. Tro-
nia est & irrisorius sermo.
sed quomodo se vanus ho-
mo laudari putet.

a NAM quāuis & c.
Memoriter quidē referas cū-
cta tamen cū interpres sis nō
tantum iuues quantum ma-
gister vnde hec habes.

b NON magni pendis. Tu
enim propter copiam homi-
nis non illum tanti facis quā-
ti ego propter inopiam.

c FONTES remotos. i. mi-
hi. Nam primus ille auctor
fons est. Tu autem nuus ex il-
lo fonte.

DD iiii

Liberi Secundus

Argumentum in satyram Quintam

h Ec satyra salibus iocis refertissima:artificio miro composita:alternocq; sermone aptata auaritie crimen fordesq; auarorum spurcissimas acri telo lancinat. Insuper & testamentorum captatores reprehendit. Inducit vlixem vatem tyresiam apud inferos consulentem:qua ratione: quoue pacto ammissas opes reparare posset: & ditescere. Hoc dicit.

Satyra Quinta.

a HOC quoq; tyresia. In ducitur persona vlixis ad tire sie ymbra loquentis apud inferos quō amissas opes repararet. Et hoc ex homeri. odif sea sumptum est. illud agens arte hereditarum lacerat tyresiam. nam multa dixisse eū ait preter naturā. Artificiose aut auaritiā carpit vt patebit ex sequentibus.

b TYRESIA. Hic vates thebanus fuit qui exorta cōtro uersia inter iouem iunonēq; vtrius sexus maior extaret libido. Iudex a diis electus maiorem muliebre quam virilem pronunciauit. Quo iudicio offensa iuno illi luminibus orbauit. At iupiter orbitatem oculorum vaticinatione sibi tradita subleuauit.

c NON satis est. Tyresia loquitur.

d APOTHECA. Grecū latine penum dicimus.

e PROCIS. Qui procaciter et sine modo modestiae mulieres infectantur. ostendit autem diuitias querere. quo

h ^a Oc quoq; ^b tyresia ^c preter narrata ^d petenti

Respōde: quibus amissas reperare queā res

Artibus atq; modis: quid rides: iam ne doloso

Non satis est ithacam reuehi patriosq; poenates

Aspicere: nulli quicquam mentire: vides: vt

Nudus inopsq; domum redeas: te vates: neq; illic

Aut apotecha procis intacta est aut pecus: atqui

Et genus & virtus nisi cum re vilior alga est.

Quando pauperiem missis ambagibus horres.

Accipe: qua ratione queas ditescere: turdus

Siue aliud priuum dabitur tibi deuolet illuc

Res vbi magna nitet domino sene. dulcia poma

niam a procis vxoris omnia domi direpta inuenturus sit. Ostendit autē querendas esse opis quoniam sine illis virtutes in nullo precio sunt.

f TURDVS. A turido colore dictus est. vt ait Varro. Auis inter epulas laudata. Color est illi circa ceruicē in estate varius in hieme concolor. Turdum habuit agrippa claudii vxor sermones huiusmodi imitante.

g SIVE aliud priuum. Priuum est quod vniuscuiusq; proprium est. & alterius nō est. legitur & priuum. vt priu ma poma. Priuū autem est quod vnius est. vnde & priu uilegium. & hoc platinum indicat. Exite & ferte fustes priuos in manu. Sensus autē est. vt capret orbos senis suis muneribus. et illos ante deos veneretur. quam illi perit: aut ignobiles aut homicide sint.

h ANTE lare gustet. id est antequam primitias laribus tuis offeras mitte diuiti qui est ipsis diis. s. venerabilior.

i SANGVINE fraterno cruentus. & propter scelera patriam deseruit.

k COMES exterior. Nam interior in honoratiori loco habetur.

l VT ne tegam. Verba vlixis.

m TEGAM latus. Interior rem habeam.

n HAVD ita troie & c. Ostendit non conuenire hoc suę anteaq; vite. in qua semper meliores superare virtutibus contendit.

o PREROSO. Simile piscatori captorem facit & pisci captatum. Captor enim munera mittit. sed que sint ve ludisca in hamo cui piscis hereat. Quare suauissime martialis in epigrammate expressit. in quo est. Munera magna quidem misit. sed misit in hamo. Sic piscatorem piscis amare potest. ergo qui munera a captatore accipit. nec tamen illum heredem facit similis est pisci qui arroso hamo escam forat. atq; abit.

p MAGNA minorue si litigiu inter duos erit. aut de magna aut parua re vide vter locuples & orbis sit. & illius detentionem quamuis audax meliorem in ius vocet. suscipito neq; te moueat quod is aduersus quem litigas sit melior modo ille habeat filios. Sic etiam nostra tempestate multi iuristarum faciunt qui iustissimas leges turpi quodam lenocinio ex iustissimis in scelestas trahunt illecebras veteres quide gratissimos homines & sacris philosophie doctrinis imbutos. ad capescendos iuris apices destinare consuevere. vt non solu valerent memoria sanctionum. sed maturitate morum. sanctitate virtutum & etatis veneratione legum iustionibus conformes essent

Et quoscunq; ferret cultus tibi fundus honores ^{fructus}
deum domesticis deo domestico & familiar.

Ante larem gustet venerabilior lare diues. ^{diues} ^{sic} ^{ignobilis.}

Qui quamuis periurus erit sine gente. cruentus

Sanguine fraterno fugitiuus ne tamen illi:

Tu comes exterior: si postulet ire recuses ^{concompro} ^{liberino illo dicitur}

Vt ne tegam spurco damæ latus: haud ita troie ^{exhibui} ^{contendens} ^{respondet troie}

Me gessi certans semper melioribus: ergo ^{tu vlixes} ^{qđ dixit.}

Pauper eris fortem hoc animum tollerare iubebo ^{gruli}

Et quondam maiora tui: tu protinus vnde ^{erum}

Diuitias arisq; ruam dic augur aceruos: ^{ego quidem} ^{tu}

Dixi equidem: & dico captes astutus vbicq; ^{loqutur troia} ^{virtutas voluntates}

Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter ^{insidias eudentem} ^{causare} ^{curat}

Insidiatorem preroso fu gerit hamo ^{re} ^{quam tibi dico} ^{tu}

Haud spem deponas haud artem illusus omittas ^{in iudicio} ^{causa aliqua} ^{quiq;}

Magna minor ve foro si res certabitur olim ^{sz coru aerrantium} ^{quito} ^{filio} ^{s. sic etiam} ^{ramare.}

Viuert vter locuples sine gnatis improbus vltro ^{honestiorē} ^{insolens atq;} ^{fit}

Qui meliorem audex vocet in ius illius esto ^{patronus} ^{recta} ^{potorem}

Defensor fama ciuem causaque priorem ^{tu vlixes} ^{saltem} ^{filio} ^{p vel}

Sperne domi si gnatus erit foecunda ue coniunx ^q ^{iudicia}

Quinte puta aut publi: gaudent prae noie molles

Auricule tibi me virtus tua fecit amicum ^{plexum}

Ius anceps noui causas defendere possum ^{sensus est. facilius pator me omni labore torqueri quam te partem nuncio amittere.}

Eripiet quiuis oculos cicius mihi quam te. ^{a se} ^{fracta} ^{fraude spolice}

Contemptu cassa nuce pauperet. hec mea cura est

prefens autem eum sprete veterum solertia non dicam a grammaticalibus regulis. sed a nutricum vberibus euellit infanulos vt eos non in scolis sed fornicibus tradat. nec agitur hoc vt aliqui conantur pretendere tenella etas non dimissisura q; cepit aptius imbuae legibus. quinimo vt citius auaritie seruiatur. nec hoc veretur profitemi clamore sonoro qui simbrati cathedras conscendunt vt publica dum omnis philosophicis demonstrationibus tanquam superfluis et quibus experibus iusticia constat & mores hominum reformatur in melius ore spurcido & obsceno vocabulo aientes. Sinamus hec superflua sunt nec de pane querendo nos instruunt. Et sic dum faleratis onagris non sufficit neglexisse q; nesciunt. conantur etiam turpi nota foedasse si possint ex totis incumbentes viribus. moliantur etiam le simplicitate ac sanctitatem in gum incrustare. & litigantur lites cauillationibus immortales facere. sic non de pane querendo imo auferendo certissima disciplina tradit. habemus vt plurimum assessores iudices. & patronos quibus vncte sunt manus impudici oculi. inuicta luxuria cor saxum. ficta grauitas. lingua melliflua. dentes ferrei. & breuiter auri. insatiabilis appetitus. hec lo hannes boccacius.

q VINTE puta & c. Vtens oratione blanda & dices o quinte o publi.

r MOLLES auriculae. i. mollium hominum.

s CASSA vince pauperet. Etiam ille qui est casus id est priuatus vince. id est cui ne vicia quide sit est mea cura. q. d. ego non moueor diuitiis sed amicitia. vt etiam pauperes amicos care ne dicit ego te velim vt aliquid perdas. Vel lege & mea cura est ne tu pauper cassavnce. id est ne effectus pauper & inimiculus minima particula perdas aliquid vicia enim minima in aise minima particula est. Et cum huiusmodi oratione vsus fueris iube illi ire domum & curare corpus & tibi negotia & labores relinquere.

Liber Secundus

occidentis

PERSTA. idest perseues
ra & obdura ad omnes dif-
ficultates. siue sint caniculae
res soles. siue sint frigora.

RVBRA. Nam de colo-
re martis est.

OMASO. Pinguius
atq; crassius intestinū qd nō
nulli bubulum esse credunt.
Ergo te omaso. idest ventro-
so. vt sit indicium tardi inge-
nii potius quam edacitatis
Nam irridet iurium poetam
ab inepta & nimis dura trā-
latiōe ipse enī ad frustula illa
alba ninium que sputū imi-
tarī videntē dixit. Iupiter hiber-
nas cana niue conspuat alpes.

VT patiens. Sic enim al-
ter alterum tangens de te lo-
quetur qua fama tua sic cre-
scendo comparabit tibi no-
uos amicos.

PLVRES annabūt. Per-
seuerat in translatione capta-
toris a piscatore.

CETARIA. Loca sunt
vbi cere aluntur quod nusq;
fit. sed posuit cetaria pro via
riis & piscinis vbi maiores
piscines aluntur. Sententia est.
quod illa increbescēte fama
plures orbos captabis. & a
pluribus heres relinquēris.

Ne quod tu perdas. neu sis iocus. ire domū atq;
corpore suam   impara   acro: cause sue

Pellículam curare iube. sis cognitor ipse
in iudicio   mane in incepto   ppter calorem   viuider.

Persta. atq; obdura. seu rubra canicula findet
non loquentes   imagines

Infantes statuas: seu pingui tentus omaso.
poeta ille   alba   describat

Furius hibernas cana niue conspuet alpes

Nonne vides? aliquis cubito stantē prope tangēs
quantum   quantum   diligens
y est ille   suis

Inquiet vt patiens vt amicis aptus vt acer.
aduertent   pisces illi maximi.

Plures annabunt tunni. & cetaria crescent.
alicut   vanceps   egrorū

Si cui praeterea validus male filius in re
magna   susceptus   oducitur

Præclara sublatus aletur. ne manifestum
a. casti   officii   detegat.   esse e pperatore   expectatōnem
hereditario.

Calibis obsequium nudet. te le niter in spem
obsequens   ris   post puerum

Arripe officiosus. & tu scribare secundus
ali   miserte

Hæres & si quis casus puerum egerit orcho
locum hereditatis   ad inferos.

Inuacuum venias: per raro hæc alea fallit.
thematō

Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum
noti legere   testament

Abnuere & tabulas a te remouere memento
obliquis oculis   celeriter pspicias

Sic tamen vt limis rapias. quid prima secundo
anne s. s. heres   an   s. s.   alia

Cera velit versu. solus. multis ne coheres.
exercitatus.

Veloci peturre oculo plerumq; recoctus
ex magistratu illo qd pre-
erat agendis reb? in officio   quidum

Scriba ex quinquiuero coruum deludet hiantem
expectato: restamēt   vir ille alteri viro nobili

Captatorq; dabit risus nasica corano
infanto   de   ignora   vicendo.

Num furis: an prudens ludis me obscura canēdo
.i. vixit filius laertis

Olertiade quicquid dicam aut erit aut non
futura p dicit

Diuinare etenim magnus mihi donat appollo.

PRECLARA
sublatus & c. Cautum pro-
ceptum. Monet enim ne solū
celibes & propterea filiis cas-
rentes capret. nam posset de-
regi eius subdolum consiliū
sed etiam illos quibus & si
filius sit tamen est adeo vali-
tudinarius vt breui sit mori-
turus dabit ergo operam vt
illi scribatur secundus heres.

QVI testamentum & c.
Quouiam omnē fidē amitte-
ret vere amicitie si apparere
consilium suum. oportet eū
cuncta dissimulare & pro-
pterea si senex testamentum
sibi legēdū suū porrexerit an-
nuet. idest approbabit anteq;
quā legat. tanquā id ad se nō
hīl attineat. & id remouens
finget nolle legere & tamen li-
mis oculis rapiet. idest velo-
cissime leget eū versum vbi
solent poni nomina heredū.
an videat quot habeat cohe-
redes.

RECOCTVS. Nam iste
coranus ex scriba quinq; vit
effectus iterū inscribā redit:

CORVVM hiantem. Per-
stringit fabulā esopi que est
talī coruus cū predam ort
portaret laudatus a vulpe.
quod bonam vocem habet
ret clamare accipiens omi-
sam predam perdit. Sic cor-
anus fecit qui nasice filiā ma-
cepit. & auaritiā socerite-
stamēto delulit. qui sperabat
hereditatem generi.

f IUVENIS. f. Augustus. Regnante ergo augusto . vt varicinatur tiresias hila nati ce nubet corano . hic autem nascica inter claros iuricon sultos enumeratur. Iuris ciuilis autem sapientia plurimu & summi viri professi sunt. Publius . Papyrius qui regnante Tarquinio regias leges in vnum contulit. Ap ppius claudius decemuir Ap ppius claudius eiusdem gene ris qui centimanus appella tus est & viam appiam stra uit & claudiam aquam in duxit. Sēpronius. Gaius. sci pio Nasica cui domus in sa cra via publice data est quo facilius ab omnibus consu li posset. Qu. Mutius q car thaginem legatus adit Tybe rius corumcanus. Sextus ces cilius & eius frater . Publius hēlius & Atillius qui pri mus a populo sapiens appel latus est Marcus Ca. Publi us Mutius . Brutus . Rutilius Ruffus . Paulus virgimus . Qui Tubero stoicus panse auditor . Sextus pompeius . Gnei pōpei fili Celi antipa ter qui et historias scripsit Lu cius Crassus frater publii Mutii qui Mucianus dictus est. Hunc cicero dicit iuricon sultorum disertissimu . Qu. Mutius publii filius pōtifex maximus Aquilius gallus Mutii auditor . Balbus luci lius Sextus papyrius . C. Vi uētius . Seruius Sulpicius qui in causis orandis secundum locum post Ciceronem obti net. Alphenus Varus . C. Au lus . Offilius . Tit . Celsius . Au fidus . Tucca . Labeo . Publi Celsius . Trebatius (de quo etiā poeta supra . i . satyra huius li bri meminuit) Caifellius Qu. Tubero qui quintu ligariu accusauit defensum a Cicero nis oratione que extat fuerit etiam clari post Cliceronem Atteius capito . Antistius La beo . Massurius Sabinus im perante Vespasiano . Pegafus

rumor dicit
Quid tamen ista velit sibi fabula: scilicet ede
scilicet augustinus cesar ille populus
Tempore quo iuuenis parthis horrenda ab alto
descendens existens duce troiano postquam erit, dicit in mari & terra.
Demissum genus enea, telluri marique
egregie, stare
Magnus erit, forti nubet procera corano
metuentis reddere integram, dorem
Filia nasce metuentes reddere soldum
coranus quod dicam suo
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit: atque
casus diu socer f. tabulas quas multo tene abnuerat legere
Vt legat, orabit, multum nascica negatas
Accipet tandem, & tacitus leget, inuenietque
amicus
Nil sibi legatum prater plorare sursisq;
s
Illud ad hanc iubeo, mulier si forte dolosa
aliqua vel stultum regat libero & mulier
Libertus ve senem delirum temperet illis
ab eis apud senem tu
Accedas socius, laudas laudaris vt absens
etiam hoc est melius
Adiuuat hoc quoque sed vincit longe prius ipsum
superare dominum senex
Expugnare caput scribet mala carmina vecors
tu facere rem cum scortis f. si
Laudato scortator erit caue te roget vltro
vixorem tuam oraturus magis loquitur vltimo
Penelopen facilis potiori trade: putasne
in adulterium mulier
Perduci poterit tam fragi tanquam pudica,
mulierem ruit amatores
Quam nequiere proci recto depellere cursu
accessit vixorem tuam ad donandum . i . iuuenes pd
Venit enim magnum donandi parca iuuentus
non volebant dare pecunias . i . ad expellen dum venere.
Nec tantum veneris quantum studiosa calinae
vixitna vultu
Sit tibi penelope fragi est, quae si simul vno
p. gustauere modicum lucrum
De sene gustarit tecum partita lacellum
quemodmodum
Vt canis a corio nunquam absterrebitur vincto
viuente est impudica in illo oppido
Me sene (quod dicam factum) an? improba thebis

qui tempore domiciani per fectus vrbs fuit cuius memi nit Iuuenalis Raptā propera bat ab olla Pegafus Attonis te positus modo villic' vrbi.

g ILLVD ad hec & c. Preceptū aliud, vt ineat ami citiam illorum qui gubernat senem, vt illi deinde hominē absentem laudent. Sed tamē nil melius est quā expugna re ipsum caput. id est ipsum senem cuius causa omnem laborem sumis. dixit autem expugnare quia tanquā bel lum quoddā est huiuscemo di captatio. Vnde expugnant cum iam suis dolis cum cep erint. Ergo laudato quicquid faciat & si scortor est. i. delectatur scortis ne dubita sibi supponere penelopē vxo rem tuam.

h PVTAS ne. Interrogat vlixes an putet posse corrū pi penelopen que sollicita a tot prociis incorrupta manserit. Qui respondet, mansisse incorruptam quia proci auari fuerint in dando.

i QVE si semel & c. Si lup cellum de foenere tecū gusta uerit, nunquā deinde abstine bit vt canis, qui semel gusta to vincto corio nunquā deinceps inde dimoueri potest.

k ANVS improba. Anus quedam a captatore nudam sese efferri voluit. ea videlicet cogitatione vt si ipsa mortua nudis hūeris hereditate oleo vinctis ad sepulchrum delata esset partem testamenti habe ret captator.

Liber Secundus

I SCILICET elabi posset
Sensus est ita declarat animum
testatam esse. ut si cadauer ei
elapsum esset ille careret here-
ditate. hoc autem dicit ut heres
redipetas moueat ad nimia
obsequia declinari.

m NON etiam sileas & c.
nec nimis sileas nec nimis
loqueris. sed ita callidus esto
ut dauus qui inducitur in co-
media.

n OBSTIPO. Proclui co-
gitabundi enim & metuētes
caput ad terram vergunt.

o GRASSARE. obsequio
adulare. vel vehemens multū
tūc; sis in obsequio. Grassari
enim teste festo antiqui po-
nebant pro adulari. sed grassari
dicitur latrones vias ob-
sidentes. Gradus siquidem am-
bulare est. ergo ab ipetu grassandi.
Iuuē. Interdum ferro
grassator agit rem. Hic vero
quicquid vehementius impe-
tus sue sit grassari dicit. Sa-
lusti. in iugu. sed dux atq; im-
perator vite mortalium anti-
mus est. qui vbi ad gloriam
virtutis via grassatur abun-
de pollens est.

p AVREM substringe. q
d. paciēter audi ipsū loquacē
p CRESCENTEM vtrē.
na quemadmodū vtrē ven-
to turgescunt. sic stultus ille
adulationibus inflatur.

ad funus

Ex testamento sic est elata cadauer

psutum multo suis cūda

Vinctum oleo largo nudus humeris tulit hæres

ab humero eius
Scilicet elabi si posset mortua credo

nimis moleste verule accidit
Quod nimis institerit viuenti: cautus adito

labore
Ne desis operæ neue immoderatus abundes.

astutus importunum perturbabit loquax
Difficilem & morosum offendet garrulus vltro.

.i. quemadmodum
Non etiam sileas dauus sis comicus atq;

aspectu detecto
Stes capite obstipo: multum similis metuenti

cultra inuade cura cum maluit ventus

Obsequio grassare mone. si increpuit aura

ipse vs regat furus aduocum
Cautus vti velet carum caput extrahe turba

ipse cupit quousq;
Oppositis humeris. aurem substringe loquaci

Importunus amat laudari donec ohe iam

tumescens p laudibus superbum illū
Ad coelum manibus sublatis dixerit vrge

q
Crescentem tumidis infla sermonibus virem

p certe bonorum meorum
Cum te seruitio longo curaq; leuarit

r
Et certum vigilans. quarte sit partis vlixes

ex recitatio et estiamnet cum auctoris meus quem colui
Audieris hæres ergo nunc clama sodalis

excessu vira reperiam conuicium
Nusq; est. vnde mihi tam fortem tanq; fidelem

postquam
Sparge subinde: & si paulum potes illachrymare

abscondere
Gaudia prodentem vultum: celare sepulchrum

fac
Permissum arbitrio sine sordibus extrue. funus

viciat eui
Egregie factum laudet vicinia. si quis

tuorum ruffi se indicat non dū vicinorum
Fore cohæredum senior male tassiet: haictu

tue hereditate
Dic: ex parte tua seu fundi siue dominus sit

violenta vxor plutonis
Emptor gaudentem nummo te adicere: sed me

Imperiosa trahit proserpina. viue valeq;

q CVM te seruitio longo
Cum mortuus fuerit diues
vel cum te heredem fecerit. ut
eius causa seruias imperabis

r ET certū vigilans. Quia
solent homines quod cupiūt
per somnum videre ergo no-
lite heredem factum credere
nisi vigilans videris.

f HERES quarte partis.
Heres ex quadrante.

t CLAMA sodalis. Pro-
fer magna voce ad sodales.

v VNDE. id est ex quo. f.
Iudem tam fortem & fidelē
vel dicamus hec esse verba
adulatoris post mortem te-
statoris ut sua ficta pietate ali-
os facilius captare possit. Et
tunc dicemus clama. id est cū
clamore & vociferatione dic
sodalis meus nusq; est et sub-
inde sparge id est diuulga hec
verba vnde nihil tam fortem
& fidelē. f. reperiā. Et si po-
tes celare vultum prodentem
gaudia. id est si potes occulta
re in facie tua eam hilaritatē
que indicat gaudium.

x HVICtu dic. Huic te dic
libenter vendere quicquid he-
reditatis ipse desiderat.

y PROSERPINA impe-
riosa. Nam cum inferiorum
dea sit imperium in iure vsq;
summum habet.

com
in f
a H
bit i
opo
nau
nec p
ret la
canā
dis a
q; si
p sū
& al
rit ni
crit n
poni
riū f
tio q
reera
b M
qt op
agrū
siluā
tuna
c M
tutela
co de
lius
bus a
sūt q
velin
cator
parit
d S
sto. I
tur h
de vt
q; su

Argumentum in sextam satyram.

In hac satyra poeta frugalitatis amicus describit modestum virum: quem in rebus paucis contentum esse oporteat. quia ipsa natura optima vitae dux: nihil ultra modum desiderat, sed paucissimis contentatur rebus. Laudat vitam rusticam & eius securitatem: laudat iucunditatem secessus sui: quae in sabinis fruebat. Simul etiam de incommodis urbis conqueritur quae passus est dum maecenati obsequium, h. d.

Satyra VI. De vita rustica

a HOC erat in votis. Describit in paucis rebus contentum esse oporteat modestum virum quoniam natura ipsa optima nobis dux nec plura nec maiora desideret laudatque praecipue vitam rusticam quam procul ab omnibus delictis atque omni luxu frugum temperataeque sita demonstrat igitur id quod praesumptam modestam concupierit & aliquanto plusculum contigerit nihil ultra desiderare. Hoc enim in votis. id est desiderio ponit enim votum quod desiderium subsequitur pro ipso desiderio quod antecedit. Sic per. Sciretati voto quod dexter sentio b MODVS. Hoc in ferret. quod optabam. ut haberem modicum agrum & in eo fontem & vicinam silvam. plus autem concessit fortuna quam optarem. c MAIA. o mercuri in cuius tutela diuitiae sunt. ut in alio loco demonstratum est fuit autem filius maiore quam estyna ex pleiadi bus a quo quis aliter scit. fuit quod maiorem mensem appellatum velint ducti quod hoc mense mercatoribus mos erat mercurio pariter & veneri sacrificare. d SI neque. Arguit ab honesto. Iustum enim est ut dii opitulentur his qui nec commiserint fraudem ut patrimonium augeant. neque sua libidine illud iminuant.

h Ocerat in votis. modus agrum non ita magnus

Hortus ubi. & tecto vicinis iugis atque

Et paulum silvae superhis foret auctius atque fons

Dum melius fecere. bene est. nihil amplius oro

Maia natae. nisi ut propria hec mihi munera faxis

Si neque maiorem feci ratione mala rem:

Nec sum facturus vitio culpaue minorem:

Si veneror stultus mihi horum. o si angulus iste

Proximus accedat qui nunc denormat agellum.

O si vnam argenti fors quae mihi monstrat ut illi

Thesauro inuento qui mercenarius agrum oro

Illum ipsum mercatus arauit diues amico

e SI veneror stultus & c. si nihil horumque proxime dicam veneror. i. vos venerando precor. Stultus. i. quod stultus essem si precarer. dicit igitur quod nihil illorum deos orat quae multi per auaritia orare solent ut cum dicunt. vti nam ille angulus qui denormat agellum. accedat adiungatur ad meum agrum qui non accedat denormat. i. non conformat ad normam. Norma enim instrumentum est. ad quam mensuras dirigunt sine praedicti ratione. f O SI vnam argenti & c. Vir. Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus ostendat. hunc locum ex contrario ponit praesens. illa sibi introfuit et sub lingua murmurat o si ebulliat patrum preclarum funus. g VI illi thesauro & c. Mercenarius agrum arans thesaurum inuenit. eoque agrum a domino rei emit. Ergo qui prius mercenarius arabat deinde mercatus illum ipsum agrum diues illum arauit. h AMICO hercule. Fauete hercule. quia et ipse diuitis praestitit. Perlius & o si sub rastro crepet argenti. mihi seria dextro hercule.

EE

Liber Secundus

i SI quid adest & c. q. d. si quod adest mihi gratum est id est si sum contentus presenti nec quero maiora. oro te ut facias mihi omnia pingua preter ingenium. Nam pingue ingenium crassum est & obtusum.

k MUSA q. pedestri. id est versu pedibus colligato. vel musa pedestri stilo infimo. propter quem has satyras sermones appellat. Translatio a pedibus qui equitibus humis iores sunt.

l NEC ambitio nec auster perdit. Non afficior perturbatione neque si honores non assequor. neque si auster pluuias inducens nocet agris et pecori

m PLUMBEVS. Vel propter colorem vel propter grauitatem aeris quae inducit.

n QUESTVS. Lucrum Nam pestiferi morbi multi in autumno vigent.

o MATVTINE pater Matutinum tempus. vocat quo cogit vigilare qui in vrbe est. Et quoniam dixerat quam amabile sibi esset ius. Nunc contrario vult dicere. quam plenum tediis sit in vrbe viuere. aliter matutinum patrem vocat Ianum. quia ipse dicit praesse rebus incipientibus. & ideo omnes qui incipere volunt aliquid ipsum inuocant aut quia qui vult aliquid incipere matutino tempore incipit aut quod eo. id est matutino tempore conuenire solet. vel ideo primus ianus est inuocandus. ut precibus nostris ad deum aditum prestet & ianuam.

p ROME sponforem me rapis. Si inquit rome sum cogis me sponforem esse. & multa urbana officia vrget ut est sponsio. Cum etiam in magnis frigoribus summo mane surgendum let ad sponsionem faciendam sit properandum ne quis alius te preueniat & tardior in officio prestando habearis.

^{quicquid habeo} Hercules: si quid adest: gratum ^{delectat} iuuat hac p̄ce te

^{reliqua omnia facias pingua} Pingue pecus domino facias: & caetera praeter

^{q. d. si pingue fuerit est obtusum et crassum} Ingeniū (vtq; soles) ^{postq; rus} custos mihi maximus adsis

^{vbi libere viuo tanq; rex in arce.} Ergo vbi me in mōtes & in arces exvrbe te moui

^{portus celebre reddam carmine prerq; satyras} Quid prius illustres satyris musaq; pedestri.

^{non nota verat} Nec mala me ambitio perdit: nec plumbe^m auster

^{corporibus lucrum tristis} Autumnusq; grauis libitinæ questus acerbe

^o Matutine pater seu iane libentius audis. ^{o quo suorum}

^{incipiunt} Vnde homines operum primo vitaeq; labores

^{si fuerit p̄mittentem p̄ alio} Instituunt sic dijs placitum: tu carminis esto

^{horantis} Principium: rome sponforem me rapis: eia

^{instu o erant} Ne prior officio quisq; respondeat: vrge

^{uentus ille media hiems hibernum.} Siue aquilo radit terras: seu bruma niualem

^{circulo} Interiore diem gyro trahitur ire necesse est.

^{deinde} Post modo quod mi obsit clare certumq; locuto. ^{mihi nocet scy volo ventre ero tibi sponfor vel pro te}

^{est elaborandum} Luctandum in turba: & facienda iniuria tardis ^o

^{cur me tra vrgeo} Quid tibi vis insane & quas res improbus vrget ^{de via}

^{imprecatōibus} Iratis precibus tu pulses omne quod obstat ^{beneficiorū redcas}

^{scy redue ad meccenarem} Ad meccenatem memori si mente recurras ^{suonitart postquā}

^{ad locum in quo habitat meccenas} Hoc iuuat. et mellis est. non mentiar at simul atras

^{meum meum} Ventum est a squillas aliena negotia centum

^{quis ille} Per caput & circa saliuunt latus ante secundam ^{vbi habitabant fenestras}

^v Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras ^{nomina citum sunt}

^o De re cōmuni scribe magna atq; nouatae ^{erant}

Orabant hodie meminisses quinta reuertī.

q INTERIORE gyro. In teriore ambitu ergo minori circuitu. Causa enim brumae id est breuis diei est. quod sol in capricorno constitutus signo omnino austrino. & a nobis remoto a nostro polo recedit.

r QVOD mi obsit. Si quid libere ac vere. dicam veritas odium parit.

s QVID tibi vis. Verba sūt illorum quos vrget. Est autē ordo. Quid tibi vis o insane. id est quod ita me trudis. quas res. i. agis. deinde cum a proposito non discedas indigna bundus damat improbus. id est insatiabilis. id est sine modo et modestia me vrget. vel dicat horatius ille improbus. quod ipudens nulliq; cedens vrget. q. d. trudentem retrudit.

t AD meccenatē & c. Si meccenatē in animo habeam vel eius causa romam iter facias. hec enim magis affert voluptatē. i. habebis in memoria officia meccenatis.

v MELLI est. id est suauis sime & dulcedini. i. ad mel. ut diis pietas mea & musa cordi est.

x ATRAS. Retulit ad frequentiam sepulchrorum. vel ad horam diei in qua non diu orto sole omnia atra & obscura sunt.

y ROSCIVS orabat. Enumerat negotia aliena quibus implicatur.

z DE re cōmuni. ordo est. Quinte scribe atq; nouate orabantur meminisses reuertī hodie de re cōmuni atq; magna. De re propter rem ut cū dicimus pluribus de causis hoc cupio. i. propter plures res causas.

a NOVATE. Qui testamenta renouant propterea que indigent scriba & signatoribus.

b IMPRIMAT. Signet atq; sit signator testamenti. Testes enim apud priscos subscribebant. & sui annuli signum imprimabant. Iuue. Qui se laurum atq; beatum. Exiguus stabulis & gemma fecerat vnda.

c DIXERIS. idest si dixeris experiar si possum impedire a meconate.

d SEPTIMVS octauo. Demonstrat meco. non nisi de rebus minoribus secum loqui.

e QVEM tollere rheda. Nam iter facturus comunitat mecum quos velit secum rheda vehi. & quota hora sit & an gallina gladiator. par sit syro gladiator thracensis.

f HOC genus & c. Demonstrat quas nugas sibi concedat.

g RIMOSA. Dedit auri. quod hominis est Rimosa enim vasa dicimus que fundunt. Sic & rimosos homines qui sibi commissa non retinent. Qua propter theracia nus ille seruus se arcana proditurum minitās ait. plenus timarum sum.

signet o orari. da ve sua a. flamenti

Imprimat his cura mecenās signa tabellis
.i. si dixeris f. efficere ut signet.

Dixeris experiar: si vis. potes addi. & instat;
.i. fugit.

Septimus octauo proprior iam fugerit annus
familiarium

Ex quo mecenās me coepit habere suorum
e assumere fecit

In numero duntaxat ad hoc. quē tollere reda par
cupere f. mecenās res inane

Vellet iter faciens & cui concedere nugas
exempli gratia interrogabat mecenās fuit gladiator. thracensis p. n. p. n.

Hoc genus hora quota est. trax est gallina syro
offendunt

Matutina parum cautos iam frigora mordent
f. reliqua interrogat me mecenās

Et que rimosa bene deponuntur in aurā
f. fut .i. de die in diem

Per totum hoc tempus subiector in diem 7 hora
.i. tuorum hominum f. si cum meconate.

Inuidiā noster ludos spectauerat vna;
f. si marcio cum meconate

Luserat in campo: fortune filius omnes.
noxius a foro concursus viarum

Frigidus a rostris manat per compita rumor
michi horati

Quicumq; obuius est. me consulit. o bone naz te
ppet assiduam familiaritatem

Scire deos quoniam proprius cōtingis: oportet
cum quibus tunc bellus gerebatur audiat responder horatius

Nunquid de daci audisti: nil equidem. vt tu
q. occurrunt tibi affligent

Semper eris derisor ad omnes. dij exagitent me
audierim n. m. in o

Si quicumq; quid m^{ilitib} us promissa triquetra
f. facit m.

Prædā cesar an est italia tellure daturus
de hacre isti solum

Iurantem me scire nihil. mirantur & vnum
hominem p. fundi

Scilicet egregij mortalem alti silenti
consumitur f. nugatoria dies .i. cum desiderio

Perditur hæc inter misero lux non sine votis.

O rus quandoq; ego te aspiciam: quandoq; licebit
pigno

Nunc veterū libris. nūc somno & inertibus horis

h DEPONVNTVR. Nam species depositi est arganum commissum.

i NOSTER fortune filius Mece. vir foelicissimus & p pterea fortunę filius.

k DEOS. Octavianū & meconatem.

l SEMPER eris derisor: Verba interrogantis.

m DII exagitent me. idest male vexent verba horati.

n MILITIBVS. Cum militibus suis agrum promisisset interrogabat in sicilia an in italia daturus esset.

o TRIQVETRA. Grece trinacria dicitur. quod inter tres partes. idest pmonoria diducta. pachynno lilibeo & peloporo. Lucretius. Insula quem triqueris ferrarum gessit in oris.

p HEC inter. Inter hec frivola & nugatoria.
EE ii

Liber Secundus

q FABA pithagore & c. Hoc dixit. quia pithagoras interdicebat usum fabarum quod vento essent plene atq; animato maxime conveniret. Hinc juve. Vel quo non fugeret si nunc hec monstra videret. Aliqui tradidere idcirco ab illa abstinuisse pithagora quod anime mortuorum sunt in ea.

r LARDO. Salita caro jardum significat. eo quod jarge aridum sit.

f CENEQ; deum. Propter summam voluptatem.

t VERNASQ;. Domi no stre natos seruos avere quod tenepus foeture aptum est.

v PROCACES. Propter teneram gratiam.

x LIBATIS dapibus. Vel in sacrificio oblati. Est enim libare de rebus liquidiorib; sacrificaret Vel leniter tactis vt ostendat se parce comedere et reliqua pene intacta seruis relinquere. Clemeter ergo tractantur qui isdem cibariis quibus dominus & abundanter tractantur.

y PEOVT cuiq; libido est Nam non ad certam mensuram illis vinum datur.

y INBQUALIS. Inequaliter plenos.

z LECIVS ergo & c. Hilares quidem vino redduntur. sed non idcirco cadunt in maledicta. sed leri de virtute redispunt. & de bonorum malorumq; finibus.

peragere lera depositionem curorum sic vrbanis

Ducere sollicite iocunda obliuia vitae

qui a fabis abstinit eo qd animatus creditur

O quando faba pythagore cognata simulq;

ap minuta olera

Vincta satis pingui ponentur holustula lardo

deorum ego famuli

O noctes ceneq; deum. quibus ipse meiq;

domum seruos diuices.

Ante larem proprium vescor. vernasq; procaces

regustario

Pasco libatis dapibus prout cuiq; libido est

p eo

Siccata inequalis calices conuiuia solutus

grandia

Legibus insanis. seu quis capit acra fortis

paruo haustus melius

Pocula seu modicis humescit. laecius ergo

vino

Sermo oritur. non de omnib; villis ve alienis

an non b leno ille querimus

Nun male nec ne lepos saltet sed quid magis ad nos

tracamus dicimus

Pertinet. & nescire malum est agitam. vtrum ne

Diuitijs homines an sint virtute beati

vel seruandas consuetudo hoies.

Quid ve ad amicitias vsus. rectum ne trahat nos.

querimus boni .f. sit

Et quae sit natura boni. summumq; quid eius

p. n. meus narrat

Gerruis haec inter vicinus garrat aniles

e p commodo ait illius viri

Ex re fabellas. nam si quis laudat atelli

gerruis

Sollicitas ignarus opes. sic incipit olim

ex oppido dicit

Rusticus vrbantum murem mus paupere fertur.

inuitasse antro mus vrbantum

Accepisse cauo. veterem vetus hospes amicum

solicitatus collectis parcus

Asper & intentus quæsitis. vt tamen arctum

laxaret hilaritate hospitis dicenda sunt rusticus mus

Solueret hospicijs animum quid multa. neq; ille

reconditi in antro

Sepositi siceris nec longe inuidit aenae

siccatum potens ad mensam corrosa

Aridum & ore ferens acinum semessaq; lardi

a DE villis domibusue alienis. Quod aut inuidi aut detractores faciunt.

b LEPOS. Scura fuit augusti.

c GERRIVS. Vel poeta apologorum. vel probus paterfamilias qui suos ad recte viuendum hortabatur.

d ANIBLS. Non quod non sint ad vitam recte degendam instituti apologi. sed aniles quia familiares sint amiculis. Nam iis & delectant et paniter iuuant pueros.

e EXRE. Ex utilitate Nam si quis probat quomodo per apologos suos corrigat Nam si quis magnas diuitias vt arelli fuerunt admiratur. Ille ex apologo vrbani rusticiq; muris ostendit quia melius homini sit ociosam paupertatem quam sollicitas diuitias querere.

f SOLLICITAS opes. Quia nimius census sollicitos facit.

g ASPER et intentus queritis. Qui moderate utebatur acquisitis ita parca ita tenax. & tamen se largum circa hospitem cupiebat.

h IACTVM. Angustum ex anxietate.

i ACINVM. In tenerioribus dicimus vt vug mali punic. ebuli & similia. Baccam vero in durioribus vt lauri. olei & corni.

FASTIDIA. Nā vrba
nus mus reliquis vrbana
epularum assuetus ciba
ria illa asperiora fastidiebat.

urbano muri
Frustra dedit: cupiens varia fastidia coena
suprare multiplici fercula fastidioso

I SUPERBO dente. dedit
denti quod erat muris.

Vincere tangentis mala singula dente superbo
mus rusticus excursus eiusdem

ORNA Eiusdem anni
q.d. nouella.

Cum pater ipse domus palea porrectus in orna
comedere fur m annu.
Effet odor loliumq; dapis meliora relinquens
mus rusticum murē dicebat

ADOR. De quo Plinius
Frumēti genera in italia vul
gatissima sunt. far. quod ado
reum veteres dixeret. Siligo et
triticum.

Tandē vrbanus adhunc: quid te iuuat inqt amice
montuosi is

Prærupti memoris patientem viuere dorso
est ypalogca. vis tu preponere defectis
domitibus 7 vrbis feras 7 siluas.

MORTALES anias;
Vel epicuream sententiā mu
ri tribuit vt iubeat quoniam
post mortē nihil superfit esse
viuendum in voluptate. vel
terrestria dixit bruta anima
lia quibus ania est. Animus
vero non est.

Vis tu homines vrbemq; feris præponer siluis
mortalia postquā

Carpe viam (mihī crede) comes: terrestria quādo
o sunt in vita

Mortales animas viuunt sordida: neq; vlla est
mortis lecte q; ppter.

Aut magno aut paruo loci fuga: quo bene circa

DVM licet in rebus & c.
Prouerbialis & pulchra sen
tentia. vsq; ad finē satyre poe
ta nihil aliud facit quam per
suadēdo temperantiā esse
amplectendam. Temperan
tia autem est mediocritas cir
ca voluptates atq; dolores et
proprie circa eas voluptates
que gustu percipiuntur & ta
ctu vt in cibo potuq; & re
bus venereis. circa que versa
tur intemperantiā que exupe
ratio. Vnde philoxenus au
ctore Aristotile collum gru
is optabat vt maiorem vo
luptatē in epulis sentiret que
maxime sensum tactus et gu

Dum licet in rebus iucundus viuere beatus
ematio.

Viue memor: quam sis cui breuis: hæc vbi dicta
murem runt facilis egreditur

Agrestem pepulere: domo leuis exilit inde
mureo cupientes

Ambo propositum peragunt iter: vrbis auentes.
portas q no intrare

Menia nocturni subrepere: eamq; tenebat
mus

Nox medium celi spacium: cum ponit vterq;
mureo pedes purpureo

In locuplete domo vestigia rubro vbi cocto
colorata splenderet

Tincta super lectos conderet vestis eburnos

Multaq; de magna superessent fercula caena
fercula longe clausa erant sponte

Quæ procul extructis inerant externa canistris
postq; excipitum

Ergo vbi purpurea porrectum in veste locauit
murem mus vrbani

Agrestem veluti succinctus cursitat hospes.
cōiungit vnum ferculum glen erant cutiliter

Continuatq; dapes. nec non vernaliter ipsis
erat familiaris hospiti

Fungitur officijs prelambens omne quod affert

stus moueret. Vnde magis
vituperanda est cum sit nobis
communis cum beluis que
tactu delectantur & gustu
odore autem noti per se. sed
per accidens. vnde cum id q
est causa odoris assequuntur
non laurant illum amplius.
vt canes qui feras odore in
uestigant & aues. Relinquit
tur ergo temperantiā & in
temperantiā versari circa
ea que gustu tactuq; percipi
untur. Temperantiā est tem
peratrix omnium commos
tionum & a libidine auocat.
Ingetiq; salacritate gestire nō
sinit. & vt honeste viuamus
& a nulla voluptate subiga
mur sua nobis lege prescri
bit. Est etiam prudentie con
seruatrix & a prudentia deri
uatur nam phronisis grece
latine temperatiā dicitur. So
phrosyna dicitur temperan
tia. q. conseruatrix mentis &
prudentie. Intemperantiā ve
ro corrumpit prudentiam et
bonam estimationē atq; iud
diciū. Vnde potest recte di
ci omnem virtutem esse tem
peratiā atq; modestiam. a
cuius sine. i. honestate ipsum
decorum seperari non potest
nisi libera cogitatione.

EE iii

Liber Secundus

q MOLOSIS. NAM in molossia epyri parte robusti canes gignuntur. r TVM iusticus. Condu- dit ex apologo melius esse hoi ociosam paupertate q̄ sollicitas diuitias querere nā eā amor lubricus deliciofa la sciua. venus fordida. aut nō sequitur aut fugit. O male co gnita plurimis humilis et ap petēda paupertas tu sola dū nature leges obseruas nocu as solertias subigis. caducos vilipēdis honores. discursus hoim varios. transfectiones nauicas & sudores rides ar morū. et dū supernatanea de spicis effiuos soles. nuda fa

mao rusticus re conditioe felicitibus
 Ille cubans gaudet mutata forte bonisq̄
 ostendit
 Rebus agit lætūm couuiam: cum subito ingens
 sonus murm
 Valuarum strepitus lectis excussit vtrumq̄
 currebant cubiculum
 Currere per totum pauidi conclaue magisq̄
 trepidabant magna uentis
 Exanimes trepidare: simul domus alta molossis
 tunc mus
 Personuit canibus. tum rusticus haud mihi vita
 onerum
 Est opus ac ait: & valeas: me silua cauusq̄
 medico legumine.
 Tutus ab insidijs tenui solabitur heruo.

cie pateris. hicmales prunas summa paciētia superas. vmbri contēta nemoiū. & uidi pluuias euitasse sub recto. si lames instet aduersa lōge for ciori pectore p̄fers. tibi stabi litas. ubi imunitas. tibi siqua est quies in mūdānis cōcessa est. tu artificiosa tu ingeniosa. tu studiorū oim laudabilū nū̄ egregia est te fortuna despi cit. quā tu vice versa cōtēnis. Quid dotes tuas enumerare fatigor infinite sunt: & omnes virtutes cōspicue. Si tecū xenocrate cenasset Agamē non vix credā in eū quid au sus desidiolosus fuisset egistus

Argumentum in satyram septimam

h Ec satyra seruum inducit in saturnalibus sacris: que in mense decembri celebrabantur: nam q̄a regnante saturno nemo seruiuit. Licebat igitur seruis summa cum libertate atq̄ leticia in domi nos inuehi: dominum ita alloquentem: vt rectum det consiliū. Ex quo poeta significat esse ex re. vt & seruorum aliquando sententias audiamus: eorūq̄ precepta non spernamus. Hoc dicit.

a IAMDVDM auscul to. Seruū inducit in saturnali bus sacris in q̄bus licebat ser uis sūma cū leticia inuehi. do minū ita alloquentē vt rectū det cōsiliū. Ex quo significat esse ex re. vt & seruorū aliqū sententias audiamus. eorūq̄ vtilia precepta nō spernam⁹. Sensus est. p̄ totū annū tibi si deliter obedio. neq̄ quicq̄ cōtra te p̄fero nūc vero nī ve rear te dñm. sunt que dicere cupiam.

b DAVVS ne. s. audet loqui & dñi verba sūt. fastidiē tis seruū. Arguit autem occultius illorum superbiam qui ita seruū contemnunt vt neq̄ iisdem constare elementis

Satyra VII.

i Amdudū ausculto: & cupiēs tibi dicere seru⁹
 comiso ego
 Pauca reformido dauusne: ita dau⁹ amicū
 seruis vtile.
 Mancipiū domino: & frugi: quod sit satis. hoc est
 vterum velle loquitur dñs
 Vt vitale putes: age libertate decembri:

neq̄ eodem spiritu viuerē pu tant quo ipsi viuunt. Neq̄ ad uertunt posse quandoq̄: & ipsos in seruitutem cadere. c ITA dauus. q. d. seruus sum. sed tamen amicus & vtilis domino.

d LIBERTATE decembri. id est ea libertate que cō cessā est seruis in saturnalib⁹ que in decembri mense cele brantur. Nam quia regnans te saturno nemo seruiuit. idē

circo in saturnalibus tota seruis licentia permittebatur. in illis autem seruis dominorum more epule parabantur. de inde illis instauratis domini comedebant.

Liber Secundus

x BLATERAS. stulte & percupide loqueris. id enim significare hoc verbum affirmat. Dicitur a greco ducere originem & camelos etiam dici blaterare.

y MILVIVS & sURRE. Qui moleste ferunt tuas ineptias & propterea imprecantur. adeo horrenda mala. ut non sint referenda. nam dixerit miluius ego fateor me duciventre id est trahi edendi cupiditate. & supinor nasum id est habeo nasum supinum q. paratum ad olfaciendum

z NIDORE. id est suavi odore epularum. Vnde Iuven. Captum tenidore sue putat ille culing.

a POPINO. Nam popinonem appellat qui popina delectatur. hic popino huius popinonis.

b TV vero infectere. Infecteris me tuis reprehensionibus. cum sis ut ego. id est talis qualis ego & fortasse negor.

c VERBIS decoris. Sic & Iuvenalis. qui curiosi simulat & bachanaliam viuunt.

d OBVOLVAS. Obvolvare hoc pacto potest vitium verbis. quia honestate verborum tegit turpia facta.

e QUID si me & c. Concludit ergo si tu dominus stultior me empto quingentis drachmis aufer terrere me vulvum tuum.

f DRAGMA. Sed ut certus appareat ordo in ponderibus. primum pondus romę filiqua erat. inde obulus gre-

effers celum inconstans

Tollis ad astra leuis. si nusquam es forte vocatus

Ad cenam. laudas securum holus: hac velut vsquam

Victus eas. ita te felicem dicis amasquam

Quod nusquam tibi sit. potandum. viserit ad se

Mecenas serum sub lamina prima venire

Conuiuiam nemon oleum seret otius: hac quis

Audit cum magno blateras clamore. fugisquam

Miluius & sURRE tibi non referenda precati

Discedunt. & enim fateor me dixerit ille

Duci ventre leuem. nidore supinor.

Imbecilius iners. si quid vis adde popino

Tu cum sis. quid & fortassis nequior. vltro

Infectere velut melior. verbisquam decoris

Obvolvare vitium. quid si me stultior ipso

Quingentis empto drachmis deprehenderis: aufer

Me vultu terrere. manum stomachumque teneto

Dum quae crisippi docuit me sanctor. edo

Te coniunx aliena capit. meretricula dauum

Peccat vter nostram cruce dignus: acris vbi me

Natura incendit. sub clara nuda lacerna

Quaecumque excepit turgentis verbera caude

Clunibus. aut agitauit equum lasciuia supinum.

Dimittit neque famosum. neque sollicitum ne

Ditior aut formae melioris meiat eodem.

ce scrupulus sex filiquas cori- nes. inde drachma que ex decem & octo filiquis. id est ex tribus obulis constat. inde denarius qui argenteus nummus erat. & continebat. xxiii. scrupulos. id est drachmam tertiam et tertiam eius partem. inde vicia octo drachmas siue septem denarios inde libra que habet. xii. vicias. id est denarios lxxii. siue drachmas. lxxxvii

g MANVM & stomachum. id est contine manum & iram tuam.

h DVM que crisippi. optime seruus non a crisippo. sed a crisippi seruo se doctum dicit. Sic & rem verisimilem facit et simul ostendit errata eius huiusmodi esse ut facile ab iperitionibus corrigi possit.

i PECCAT vter nostrum quod tu ab vteris aliena vxore

k AVT agitauit equum supinum. Qui super incubando me agitatur veluti equus equum et satis obscena sunt. hec merra

l DIMITTIT neque: Hoc est dimittit me meretricis id est ex eo de cella meretricis neque mala laborans fama. neque sollicitus ne alter me fortior aut ditior capiat amicum meam. Nam hac molestia afficiuntur qui amant matronas ut tu. non qui aduent prostibulas ut ego. ergo hec aperte facio. Tu autem matronam danculum adis. & ne agnoscaris deponis insignia. quibus cognosci posses ut est anulus & romana toga.

M ANVLO equestri. Non licebat equitibus romanis anulis vti nisi a pretoribus donati fuissent. **N** ALTERCANTE, idest repugnante, idest in te simul et libido et timor repugnant dum & cupis & times adulterium committere.

QVID refert, q. d. quid refert vtrum gladiator te periculis exponas. An adulter cum vtrumq; interfici liceat. **P** AVCTORATVS. Proprie miles est sacramento obligatus. Vnde ex auctorati dicuntur qui sunt a sacramento soluti. Sed hic posuit pro gladiatore.

AN turpi clausus in arca. Nam redeunte viro ancilla matrone conscia solet ad alterum, ne dephenda occultare

TANGAS caput. Propter angustiam eius loci EST ne iusta. Imo est iusta, sed iustior in corruptore, qui illa sollicitavit & domum alienam mutato habitu ingressus est.

SVB furca q. d. sub hasta & est translatio a deiectis militibus qui sub iugum ire coguntur.

DOMINOq; furenti. Nam in eius potestate veluti seruus constitus es, furenti autem propter iniuriam acceptam.

QVERES quando iterum. Quando iterum te illa velit admittere ut paueas ut in periculum incidas. Oratoria est dissuasio, non enim dicit quod cupiat, sed quod periculum inde prouenturum sit ostendit. Notat poeta summam dementiam amatorum. Nam paulo ante deceptus a fictis lachrimis verbisque metricule victus iterum se decipiendum tradit. Huius igitur pestis qui ingreditur laborintum, aut post longas circumductiones lusus excluditur aut inani spe tractus, circumcumeundo labore conficitur aut vagans ab insidiis male sanus oprimitur. Videat hoc queso quibus paruum est vires impendere, substantias com

Tu cum proiectis insignibus anulo equestri

Romanosq; habitu prodijs ex iudice dama;

Turpis odoratum caput obscurante lacerna;

Moues: quod simulas metuens induceris, atq;

Altercante libidinibus tremis ossa pauore

Quid refert vri virgis; ferroq; necari

Auctoratus eas; an turpi clausus in arca

Quo te demisit peccati conscia herilis

Contrectum genibus tangas caput, est ne marito

Matronae peccantis in ambos iusta potestas

Incorruptores vel iustior illa tamen se

Non habitu mutat ve loco peccat ve superne

Cum te formidet mulier: neq; credat amanti

Ibi sub furca prudens: dominoq; furenti

Comittes rem omnem, & vitam, & cum corpe famam

Euasti credo metues, doctusq; cauebis:

Queres quando iterum paueas iterumq; perire

Possis o totiens seruusq; beltra raptis

Cum semel effugit, reddit se parua cathenis

Non sum mechus ais, neq; ego hercule, fur vbi vasa.

Pretereo sapiens argentea tolle periculum

In vaga profiliet frenis natura remotis:

Tu ne mihi dominus: rerum imperijs hominumq;

Tot tantisq; minor, quem ter vindicta quaterq;

sumere, tempus omne perde re, seq; dedecorose morti sub iicere, monitq; discant sibi consulere & si imperuose veneri constantiam abistere ne queunt verita sinat, & faces noxias incōcessis extinguat.

OTOCIENS seruusq; Nam totiens in seruitutem cades quotiens in adulterio deprehenderis.

BELVA raptis. Mira stulticia ostenditur in adulterio qui cum semel euaserit rursus tamen in periculum redat. Cum nulla sit tam parua bestia que raptis vinculis se illis reddat.

NON sum mechus. Demonstrauerat quid mali eueniat mechis. Nunc ostendit esse mechos qui cupiunt mechari sed propter metum abstinent, quemadmodum & seruus fur dici potest qui cupiens furtum facere tamen metu absterntus omittit. Voluntas enim est que peccat non actio. Qua propter longo ordine docet aristoteles que voluntaria dici possunt & que contra, nisi illa adsint neque virtutem neque vitium committimus. Et luue nam scelus intra sequicumq; cogitat vllū facti crimen habet.

TV mihi dominus. Cum tu sis minor & inferior mihi tot & tantis imperijs rerum & hominum quia & adultere imperant & multa tibi alia vitia imperant.

QUEM ter vindicta. Sensus est, seruo imposta vindicta statim liber efficitur, nam exit de potestate domini. Tu autem & si quater vindicta inponatur non eris liber, quia mancipium es multorum vitiorum et presertim formidinis.

VINDICTA. Virga qua percutiebatur serui dum liberi fiebant.

Liber Secundus

nunq̄

libere

e ADDE supradictis. Sē
sus est. quāvis vicarius a do
mino impositus imperet aliis
eiusdem familie seruis. tamē
quia eidē domino seruit non
dominus illorum est. sed cō
seruus est ita tu imperas quī
dem mihi. sed quia seruus es
eiusdem vitii cuius ego non
iam dominus. Sed cōseruus
es meus. nam quēadmodū
lignum non ferit. sed manus
eius qui mouet lignū ita cū
tu mihi imperas ea que tibi
aliquod vitium imperat non
tu es imperator qui es velut
illud lignum sed vitium.

f QVIS nam igitur.
Concludit ex sententia stoico
rum solum sapientem liberū
esse. quoniam in sua & non
aliena potestate cōstitutus si
bi imperet. & ita cuncta que
hic enumerantur contemnit
vt nihil externi. id est nihil pre
ter virtutem que sola est. reli
qua sūt externa. possit illum
impedire.

g ET in se totus teres
Equalis rotundus constans
in se.

h EXTERNI ne quid va
leat. Illecebre & blandimen
ta non blandiunt nobis ho
nores. methaphora a leuili
gno siue marmore. cui si qd
imponas herere non potest.
sed labitur. Ita et philosophū
si tetigerint vitia herere non
possunt sed labuntur. & ca
dunt ab eo.

i MANGA. q. sine viribus
quia tibi nocere nō potest.

Imposita haud vnquam misera formidine priuet
minus

Adde supradictis: quod non leuius valeat: nā

Siue vicarius est. qui sermo patet vt mos
fit deuus

Vester ait: seu conseruus: tibi quid sū ego nempe
dāno imperas

Tu mihi qui imperitas: alijs seruus miser atq;
aliena potestate

Duceris: vt neruis alienis mobile lignum
responder seruus

Quisnam igitur liber: sapiens. sibi q̄ imperiosus

Quē neq; pauperies. neq; mors neq; vicula terrēt
contradictore

Respondere cupidinibus: contemnere honores
potens

Fortis & in se ipso totus teres atq; rotundus
inherere

Externi ne quid valeat per leue morari
sine viribus

In quem manca ruit semper fortuna: potes ne
q̄ dixi habere in peccum adulteri

Ex his vt proprium quid noscere: quinq; talenta
tonna te

Poscit te mulier: vexat foribusq; repulsum
in aqua vel vrina

Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
secundum tuam opinionem

Colla iugo liber sum dic age: non quis
quis tuam mitis peres.

Vrget enim dominus mentem non lenis. et acris
infigit furigato amoris agitat et. residere.

Subiectat lasso stimulos: versatq; negantem
o pauis pictore illo nobili stupa inbula. pica.

Vel cum pausiaca torpes insane tabella:
q̄modo quam in p. u. pictorum.

Qui peccas minus atq; ego cū fului rutubæq;
quire

Aut placide iani contento poplite miror
de

Prelia rubrica picta aut carbone. velut si
currant se.

Retera pugnet feriant vitent mouentes
isti inuitis faudio

Arma viri: nequam & cessator dauus ipse

k PERFUNDIT gelida.
Nam muliebris iniuria est.
vt hostium pullantem aqua
superne infusa operiat.

l ERIPE turpi iugo. Nam
seru⁹ es mulieris ppter amo
rem. o mortale predulce gau
dium mulier. quid concupis
ci potes quin velis. quid vis
quin audeas. qd audeas. qui p
ficias ergo in tam validas hu
mane libertatis hostes vellē
iuuenes referatis mencium
oculis. dū formarum mulier
rū arbitri ad spectacula presi
demus. troianum intuemur
incendium. Agamemnonis
necem. herculis desidiā &
earum insuper meditaremur
ingenium. artes. laqueos. &
mētis prospiceremus aciem
quor & que nepharia setiam
vulturibus abhorrenda sub
illa oris colorata pigmentis
pellicula. sub vestibus aureis
atq; purpureis abscondatur
insuper quid simus. & ad
quid nati vtinam sano inue
remur animo liberiq; & in
dignantur animali tam iudo
mito recularemur subicere
colla. Et si dicta mouere ne
queant. saltem efferati mors
earum timorem iuicerent &
cauciores nos earum in am
plexibus facerent. amarissim
mum quippe anial est femi
na iracundum. infidele. libi
dinosum truculentum vanis
q̄ potius certis auidum.

m QVI peccas minus. q. d.
ita peccas cum minis mirari
pulchram picturam vt ego
admirans que fuluus & ru
tila mali pictores facere qui
aut rubrica aut carbone pin
gebāt. Quorum cum prelia
picta admirans cesso nequā
dicor. Tu autem subtilis ius
dex veterū picturarū diceris.

n LIBO. In sacris libum offerebant de farie melle & oleo ut dicit Seruius. At in epulis libum sic fieri consueuisse a Marco Catone in libro de agricultura scribitur his verbis. Libum sic facito caseum bene disterari mortario ubi benetriuerit farinę filiginę libram aut si voles tenerius esse libam. Similaginę solū eodem indito permiscetoque cū caseo bene. Orum vnum ad dito. & permisceto vna bene inde panem facito. folia subdito in loco calido sub testa eo coquito leniter.

o TIBI ingens virtus Sensus est. tu magnanimus habere si magnas cœnas paras. Ego si obsequor ventri plector tergo. Tu autem impune capis obsonia. que nisi magno precio sumi non possunt.

ILLVSIque pedes. Qui cū stare non possunt. creduntur propter ebrietatē vacillare.

VITIOSVM corpus. Ex crapula vel illusi a podagra.

AN hic peccat & c. Virū maius peccatū. an serui qui strigilem quā furatus est cū vna cōmutat. an tu qui pro dīa gulę seruiens vendis.

NIL seruile habet parens gule. q. d. Nōne habet aliquid seruile quod pareat. id est obtemperat gule.

q. bene scias iudicare q. plector melior esse

Subtilis veterum iudex & callidus audis

f. sum. i. abiectus .i. bono cibo calido domino

Nil ego si ducor libo fumante: tibi ingens
habens magnanimus delicatus

Virtus atque animus cenis respondat opimis:

Obsequium ventris mihi perniciosius est cur

in dolo

Tergo plector enim: qui tu impunitior illa

prec. o

Que paruo summi nequeunt obsonia captas

in amaritudinem v. trunur

.i. modo

Nempe in amarescunt epulę sine fine petite

a podagra vel ebrietate

Illusique pedes vitiosum ferre recusant

magis

ut scz comedat ppter gulam

Corpus. an hic peccat sub noctem qui puer vna

cōmittat mappa

sicut tu

Furtiua mutat strigili qui prędia vendit

ad predicta

Nil seruile gule parens habet adde quod idem

nam curari fluctu semper estuas

Non horam tecum esse potes non otia recte

potes

nticulus

Ponere teque ipsum vitas fugitiuus ut erro:

Iam vino querens iam somno fallere curam

existens

fugientem

Frustra nam comes atra premit sequiturque fugacē

accipiam

loquitur seruus

loquitur dñs

Vnde mihi lapidē: quorsū est opus vnde sagittas:

iste

dñs

loquitur dñs.

Aut insanit homo i aut versus facit ocius hinc te

.i. nouem vicium que habeo in sabinis

Ni rapis accedas opera agro nona sabino.

t NON horam tecum esse potes. Nam tot curis afficeris ut semper in diuersa distractus tecum esse non possis.

v OCIA recte. Ocia non inertię sed studiorū intelligit

x TE vitas. Quia tui oblitus per varia discurnis.

y ERSO. Nominatiui casus. dicuntur autem erronei qui per alienas regiones vagantur.

z VNDE mihi lapidem. Irascitur dominus seruo vera canenti.

a QVORSVM est opus. Interrogat seruus ad quam rem lapide uti velit. Sed ille ira inflammatus petit etiam sagittas.

b AVT insanit homo. Verba serui nam cum videat dominum tanto furore percitū putat illū aut insanire ex atriabili aut facere versus. i. agi illo furore diuino. quo poete afflatur cum versus condit.

c NONA opera. Minatur ad opus rusticū in sabinos se illum missurum ut nouē assiduos dies ibi fodiāt. Nonna opera id est nouem dierū operarius.

Argumentum in satyram octauam.

i N hac satyra vltima secundi sermonum libri: Nasidieni equitis romani Epicureique philosophi cenam describit: que honestis quibusdam hominibus simul & turpibus atque gulosis celebrata fuit. Hic nasidienus in alijs elegans. In enumeratione aut suarū lauticiarū putidus: luxū immodestięque carpēs poeta: Epicureos de ridet: quęadmodū superius in persona Catij. Alloquitur fundanium amicū: qui etiam cene interfuerat. Hoc dicit.